

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Лінгвальні засоби вербалізації концепту COVID-19 в
англійськомовних ЗМІ і специфіка їх відтворення українською мовою»

Студентки групи МПа 02-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Ревко Ірини Юріївни

Допущена до захисту
«___»_____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Голяд Н.І.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка:ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Lingual means of the concept of COVID-19 verbalization in English mass media texts and their reproduction in Ukrainian”

Group MPa 02-20
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Iryna Yu. Revko

Research supervisor:
N.I. Holiad
Candidate of Philology,
Assistant Professor

Kyiv – 2021

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) **II** курсу МПа 02-20 групи факультету перекладознавства КНЛУ
Ревко Ірини Юріївни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи Лінгвальні засоби вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ і специфіка їх відтворення українською мовою

Науковий керівник кандидат філологічних наук, доцент Голіяд Н.І.

Дата видачі завдання “10” вересня 2020 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ П _____ курсу групи _____ МПа 02-20 _____ факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова) _____

Ревко Ірини Юріївни

(ПІБ студента)

за темою Лінгвальні засоби вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ і специфіка їх відтворення українською мовою

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____ (підпис керівника)

(_____) (ПІБ керівника)

” _____ ” _____ 2021 року

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) ІІ курсу групи МПа 02-20 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Ревко Ірини Юріївни

(ПІБ студента)

за темою Лінгвальні засоби вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ і специфіка їх відтворення українською мовою

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

(підпис рецензента)

” ” _____ 2021 р

ЗМІСТ

ВСТУП	1
РОЗДІЛ I	
КОНЦЕПТ ЯК КАТЕГОРІЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ.....	5
1.1. Концепт та картина світу як категорія мовознавства.....	5
1.2. Різні підходи до вивчення концепту в сучасній лінгвістиці.....	16
1.3. Медійний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження	26
Висновки до Розділу I.....	34
РОЗДІЛ II	
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ COVID-19 В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЗМІ	36
2.1. Вербалізація концептів у мовленнєвій діяльності.....	36
2.2. Вербалізація концепту COVID-19 та її зв'язок з мовленнєвим впливом.....	42
2.3. Особливості понятійного ядра концепту вербалізації концепту COVID-19	52
Висновки до Розділу II.....	67
РОЗДІЛ III	
СКЛАДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ COVID-19 УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ І СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	69
3.1. Специфіка перекладу мови ЗМІ та інформаційного матеріалу.....	69
3.2. Перекладацькі трансформації передачі концепту COVID-19 в українській мові	75
3.3. Проблематика передачі концепту COVID-19 в українській мові	91
Висновки до Розділу III	96
ВИСНОВКИ.....	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	109
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	109
ДОДАТОК.....	115
SUMMARY	134

ВСТУП

Актуальність дослідження. Пандемія COVID-19 стала найсерйознішою проблемою, з якою зіткнулося людство в XXI столітті. Вона вплинула практично на всі сфери діяльності людей, і вчені багатьох областей наукового знання займаються дослідженням того, що пов'язано з пандемією. З лінгвістичної точки зору інтерес представляють вербальні засоби, що описують пандемію, утворення нових лексичних одиниць, термінів і понять, що переважають у мові в даний час. Це дослідження присвячено змісту концепту COVID-19, представленого в ЗМІ, як основного джерела інформації про те, що відбувається в світі. Концепти – це ідеальні сутності, які формуються в свідомості людини з безпосереднього чуттєвого досвіду, з безпосередніх операцій людини з предметами, із взаємодії за допомогою розумової діяльності з іншими вже сформованими концептами, з мовного спілкування.

Ця концепція є наслідком сплетіння словникового запасу слова та особистим й соціальним досвідом. Слова – це єдиний спосіб отримати концептуальне значення, і, отримавши цей доступ за допомогою слів, ми можемо підключитися до розумової діяльності та інших концептуальних особливостей, які не надаються словами (існуючі в значенні як імовірнісні, периферійні, приховані, асоціативні семи). Тому слово, як і будь-яка номінація, – це ключ, який відкриває для людини концепт як окрему одиницю розумової діяльності.

Концепт COVID-19 є комплексною інформаційною сутністю, зміст якої, сформований в суспільній свідомості. Так як інформація в сучасному світі надається людині за допомогою ЗМІ, вони є важливим джерелом знань про навколишній світ і ті динамічні процеси, що відбуваються в ньому, формуючи в той же час його світогляд і впливаючи на мислення і поведінку. Оскільки сучасна дійсність охоплена пандемією коронавірусу слід зазначити пильну увагу ЗМІ до проблеми поширення коронавірусної інфекції.

Проблемі вербалізації концептів присвячено чимало наукових робіт. Зокрема, у наукових розвідках із лінгвоконцептології та лінгвокультурології проблема номінації концепту представлена у працях таких авторів: О. Кубрякова, О. Селіванова, О. Бабушкіна, С. Воркачова, М. Піменова, А. Вежбицької та ін. Ґрунтовному дослідженню номінативного поля концепту присвячено роботи З. Попової та І. Стерніна.

Термін «концепт» прийнято виділяти в рамках нових наукових дисциплін – когнітивної лінгвістики, психолінгвістики та лінгвокультурології. Остання вивчає взаємозв'язок і взаємовплив культури і мови. У лінгвістичних працях кінця ХХ – початку ХХІ століття чимало робіт українських дослідників – О. Селіванової, Ж. Соколовської, Л. Синельникової, Л. Лисиченко, Л. Пелепейченко, В. Ужченка присвячено розробці перспективних аспектів даної проблеми в сфері мовознавства.

Об'єктом дослідження є концепт COVID-19.

Предметом дослідження є специфіка відтворення українською мовою лінгвальних засобів вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ.

Метою дослідження є здійснення аналізу лінгвальних засобів вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ і специфіки їх відтворення українською мовою.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- визначити концепт та картину світу як категорію мовознавства;
- проаналізувати різні підходи до вивчення концепту в сучасній лінгвістиці;
- охарактеризувати медійний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження;
- дослідити вербалізацію концепту COVID-19 та її зв'язок з мовленнєвим впливом;
- проаналізувати особливості понятійного ядра концепту COVID-19;

- визначити специфіку перекладу мови ЗМІ та інформаційного матеріалу;
- дослідити перекладацькі трансформації передачі концепту COVID-19 в українській мові;
- обґрунтувати проблематику передачі концепту COVID-19 в українській мові.

Методи дослідження. У роботі з журналістськими текстами й при підготовці фактичного матеріалу застосовано метод суцільної вибірки. Метод класифікації допоміг при поділі засобів вербалізації концепту на групи залежно від їхньої частотності, тематичної різноманітності. За допомогою описового методу встановлено структурні й семантичні особливості концепту. Зіставний метод використано для порівняння концепту в українській та англійській мовах, визначення їх ознак.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній пропонуються критерії оцінки перекладу медіатекстів; здійснюється аналіз залежності виду передачі лінгвальних засобів концепту COVID-19 українською мовою; розроблені рекомендації щодо передачі лінгвальних засобів концепту COVID-19 українською мовою, з урахуванням лінгво-культурологічних чинників і очікувань цієї цільової аудиторії.

Матеріалом дослідження є британська щоденна газета *The Guardian*, британська щоденна газета *The Times*, британська щотижнева газета *The Economist*, британське інтернет-видання *The Independent*, американська щоденна газета *The Washington Post*, американська щоденна газета *New York Times*, щоденна британська газета *The Daily Telegraph*, європейське інтернет-видання *The European Sociologist*.

Практична значимість даного дослідження, перш за все, полягає в тому, що вироблені рекомендації з передачі лінгвальних засобів концепту COVID-19 українською мовою можуть бути використані в перекладацькій практиці. Отримані в роботі результати дослідження є внеском до теорії перекладу, зіставного мовознавства, теоретичної граматики англійської та української мов,

лексикології тощо. Положення дослідження можуть використовуватися як на курсах лекцій з теорії перекладу, так і на практичних заняттях з перекладу, а також у курсах з англійської ономастики вищої школи, теорії літератури, лексикології і стилістики англійської мови.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, висновків до всієї роботи в цілому, списків використаних джерел, довідкової літератури та джерел ілюстративного матеріалу, додатку та резюме.

РОЗДІЛ I

КОНЦЕПТ ЯК КАТЕГОРІЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

1.1. Концепт та картина світу як категорія мовознавства

У світлі сьогоденних подій, сучасна лінгвістика вважає важливим завданням визначити когнітивну функцію мови. Когнітивна лінгвістика – це напрямок, у рамках якого мова розглядається як загальний когнітивний механізм. Когнітивна лінгвістика повинна займатися системним описом і поясненням механізмів людського засвоєння мови, вивчати принципи структурування цих механізмів [9: 43].

Когнітивна наука сформувалася в останні десятиліття ХХ ст. У центрі її уваги знаходиться процес відображення свідомістю людини навколишньої дійсності і перетворення цієї інформації в свідомості. Стрімкий розвиток когнітивної науки дав початок новому напрямку у лінгвістиці, лінгвоконцептології, предметом вивчення якої є концепт.

Когнітивна лінгвістика ставить собі за мету визначити в повному обсязі когнітивну функцію мови. Довгий час ця функція вважалася пов'язаною з репрезентацією світу в мові і з таким завданням розуму, як здійснення мислення. Але друга лінія розвитку когнітивної науки пов'язана з переміщенням тяжкості з вивчення мислення на вивчення свідомості. Мовна свідомість як сукупність смислів, є тільки частиною ментальних процесів, що здійснюються в свідомості (їх нерідко пов'язували в мовознавстві з так званим «мовним мисленням»).

Ключовим поняттям когнітивної лінгвістики є «концепт». Загальновизнаний факт, що людина мислить концептами, комбінуючи їх і здійснюючи в рамках концептів та їх поєднань, формуючи нові концепти в ході мислення, тобто наше мислення – оперування концептами як глобальними одиницями структурованого знання. Тип концепту відображає специфіку об'єктивної або суб'єктивної реальності, категоризацію концепту [11: 47].

В загальному, концепт розуміється як «квант структурованого знання», «глобальна розумова одиниця», «оперативна одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, квант знання», а також те, що «індивід знає, думає, представляє про об'єкти зовнішнього і внутрішнього світів», його «уявлення про референті (фрагмент світу)» і є концепт [25: 47].

З огляду на відносну «молодість», термін неоднозначно розуміється в сучасній лінгвістиці.

Говорячи про концепт, не можемо оминати питання походження терміна та історію семантичної трансформації, що зумовила його універсальність, здатність функціонувати у термінологічних системах різних наук [11: 47].

Відома науці ще за доби Середньовіччя, де сформувалося уявлення про концепти як імена, особливі психологічні утворення, що виконують смислову функцію, яка розкривається у спілкуванні (П. Абеляр, Г. Порретанський, Фома Аквінський та ін.), категорія концепту набула особливої актуальності ще у ХХ ст.

Слово концепт походить від латинського *conceptus*, що в перекладі означає «думка, уявлення, поняття» і первинно застосовувалося як термін логіки та філософії [25: 48].

За другою версією, автором якої є І. О. Голубовська, під концептом розуміється не *conceptus* (умовно передається терміном «поняття»), а *Conceptum* («зародок», «зернятко»), з якого й виростають у процесі комунікації всі змістові форми його втілення в дійсності [16: 81].

На нашу думку, слушними є обидві версії походження терміна, хоча друга точніше відбиває суть лінгвістичної категорії. У когнітивній лінгвістиці концепт є базовим поняттям.

На сьогоднішній день, концепт – це ключовий термін когнітивної лінгвістики, зміст якого суттєво відрізняється в підходах різних наукових шкіл та окремих учених. Разом із тим категорія «концепт» широко використовується

в сучасних дослідженнях із філософії, логіки, психології, культурології, літературознавства, тому несе в собі відбиток усіх цих інтерпретацій. Існує безліч різноманітних тлумачень терміна «концепт», що частково пояснюється його приналежністю до різних галузь знань та індивідуально-авторським визначенням їх у відповідних наукових контекстах:

- мисленнєвий акт;
- контур (конфігурація) майбутньої події;
- поняття *argioi*;
- «мовний матеріал», що виявляє себе в процесах говоріння й розуміння;
- елементарна одиниця результатів пізнання, одиниця культури;
- оперативна змістова одиниця пам'яті;
- код;
- трансцендентна універсалія;
- психічна установка;
- капсула думки [18: 42].

В даний час слід визнати, що саме концепт є ключовим поняттям когнітивної лінгвістики. Однак, незважаючи на те, що для сучасної когнітивістики поняття концепт можна вважати таким, який ствержився, зміст цього поняття дуже істотно варіюється в концепціях різних наукових шкіл і окремих вчених.

Справа в тому, що концепт – категорія розумова, неспостережна, і це дає великий простір для її тлумачення. Вперше у вітчизняній науці термін концепт був ужитий С. А. Аскольдовим-Алексєєвим в 1928 р. Вчений визначив концепт як «уявне утворення, яке заміщає в процесі думки невизначену безліч предметів, дій, розумових функцій одного і того ж роду (концепти «рослина», «справедливість», математичні концепти)» [41: 20].

Всю пізнавальну діяльність людини (когніцію) можна розглядати як розвиваюче вміння орієнтуватися в світі, а ця діяльність пов'язана з

необхідністю ототожнювати і розрізняти об'єкти; концепти виникають для забезпечення операцій цього роду [5: 58].

Так, людина мислить концептами. Концепти вступають в різні відносини і утворюють систему взаємообумовлених ментальних образів. Кожна мова має власну систему концептів, за допомогою якої носії мови сприймають, структурують, класифікують та інтерпретують потік інформації, що надходить з навколишнього світу. Сукупність концептів організовує концептосферу, по якій можна судити про ментальної моделі дійсності, що відображається в мовній свідомості і в мові конкретних носіїв мови.

Складний, абстрактний характер концептів обумовлює наявність великої кількості різноманітних типологій, які враховують їх природу, зміст, функціонування тощо.

Концепти підрозділяються на такі, що вербалізуються (стійкі, мають закріплені за ними мовні засоби репрезентації, комунікативно затребувані) і приховані (нестійкі, глибоко особистісні, які не вербалізуються) [28: 58].

На сьогоднішній день виділились два основних підходи до вивчення поняття «концепт» в сучасній лінгвістичній науці: когнітивний і лінгвокультурологічний. Загальним для цих підходів є твердження незаперечного зв'язку мови і культури; розбіжність обумовлена різним баченням ролі мови у формуванні концепту.

Лінгвокультурологія є порівняно новим напрямом у системі сучасного знання, теоретико-методологічна база якої знаходиться на стадії становлення. Вона досліджує взаємодії мови, культури і людини, яка створює цю культуру, користуючись мовою [12: URL].

Досліджуючи мову в когнітивній парадигмі, “можна одночасно сформулювати думку не тільки про розглянуті мовні явища, а й про ментальні сутності, що стоять за ними, – концепти, концептуальні структури як структури знання й досвіду, думок і оцінок, планів і цілей, установок і переконань”. Поняття концепт, запозичене з когнітології та покладене в основу когнітивної

лінгвістики, є найбільш актуальним і затребуваним об'єктом вивчення в сучасних мовознавчих студіях. У лінгвокогнітивній парадигмі концепти трактуються як “одиниці концептуальної системи в їх відношенні до мовних виразів”, у яких закладено кванти інформації про стан світу (актуального й віртуального).

Концепт розуміють як узагальнені знання – те “що людина думає, знає, уявляє про об'єкти зовнішнього та внутрішнього світу ..., концепт – це і позначений у мові національний образ, поняття, символ, ускладнений ознаками індивідуального уявлення”, і певне уявлення про окремі об'єкти світу або їх частини, що мають складну структуру, відображену окремими групами ознак і виражену різними лінгвальними засобами.

І.А. Стернін і З.Д. Попова розробляють польову модель концепту. Виходячи з того, що значення слова має польову структуру (архісема в ядрі, диференційні семи на ближній периферії, приховані семи на далекій периферії), автори роблять висновок, що концепт має багат шарову організацію, яка може бути виявлена за допомогою аналізу мовних засобів, що його репрезентують [46: 15].

Ю.С. Степанов визначає структуру концепту як багат шарову, оскільки в ній предсталвени: (1) «актуальний шар» концепту, (2) «пасивні» ознаки, які є вже неактуальними, «історичними», (3) «внутрішню форму концепту», або етимологічну ознаку [47: 34].

Г.Г. Слишкін виокремлює в структурі концепту чотири зони: основні (інтразону, екстразону) і додаткові (квазі-інтразону, квазі-екстразону).

Інтразона – це ознаки концепту, що відображають власні ознаки денотата (*ведмідь – любить мед, клишоногий, сильний, куций хвіст, панує в лісі, його дресують* тощо).

До екстразони входять ознаки, які виокремлюють, аналізуючи паремії та переносні значення: *ледачий (сильний ведмідь, та в болоті лежить), важкий (ведмідь – каток для укладання дороги)*.

Квазі-інтразона і квазі-екстразона пов'язані з формальними асоціаціями, що виникають у результаті співзвуччя імені концепту з іншим словом, використанням евфемізмів тощо [48: 58].

Для утворення концептуальної системи необхідно припустити існування деяких вихідних, або первинних концептів, з яких потім розвиваються всі інші: концепти як інтерпретатори смислів весь час піддаються подальшому уточненню і модифікаціям.

В.І. Карасик розрізняє в структурі концепту понятійний (інформаційно-фактуальний) компонент і ціннісний складник (оцінка і поведінкові норми). Образний складник трактується автором як «слід чуттєвого уявлення в пам'яті в єдності з метафоричними переносами»; понятійний складник – як «сукупність істотних ознак об'єкта або ситуації і результати їхньої пізнання». З погляду лінгвокультурології, на думку В.Карасика, домінуючим є ціннісний складник, оскільки він є найбільш культурно значущим [25: 69].

Концепт, будучи одним з центральних понять лінгвокультурології, має безліч інтерпретацій і визначень. Концепт об'єднує в собі значення, сенс і форму породження цього змісту і значення. У комунікації концепт може бути представлений як вербально, так і невербально. Внутрішня форма, ядро і актуальний шар складають структуру концепту [12: URL].

В даний час концепт є також одним з основних понять когнітивної лінгвістики. За визначенням В. Г. Зінченко і В. Г. Зусмана, когнітивна лінгвістика розглядає проблеми мови «крізь призму когніцій» [20: 65]. Під «когніцією» розуміється:

1. пізнання;
2. наука про вивчення людського розуму і мислення;
3. «пізнавальна діяльність людини» [20: 66].

Після проведеного аналізу літературних джерел виділимо кілька підходів до визначення «концепту». Для аналізу специфіки концепту слід обумовити

власне понятійно-термінологічний метамовний апарат, виявити спільне та відмінне у визначеннях та інтерпретаціях терміна і поняття «концепт» [45: 45].

Науковець А. Шопенгауер визначав концепт (concept) як абстракцію, створену нашим інтуїтивним сприйняттям предметів [53: 71].

Дослідник Е. Кант виділяв три характерних умови створення концепту: порівняння, обдумування (reflection), абстракція. Він говорив, що для того, щоб уявний образ став концептом, необхідна здатність порівнювати, обмірковувати і абстрагувати – ці три логічні операції є необхідною умовою створення концепту [40: 34].

Видатний німецький філософ Г. Фреге також займався питаннями розуміння концепту. Так, Г. Фреге був одним з перших, хто говорив про те, що концепт – це сенс. У статті «Сенс і денотат» Г. Фреге розмежовував «сенс» і «поняття». У його розумінні сенс не тотожний поняттю [63: URL]. Поняття завжди пов'язане з базовими значеннями слова. Сенс же залежить від контексту і спостерігача, він виключно суб'єктивний. Філософ говорить про те, що в ідеальній знаковій системі кожному вираженню повинен відповідати тільки один певний сенс, але природна мова така, що це неможливо, і рідко буває так, щоб одне слово завжди мало один і той же сенс у різних контекстах.

Розвиваючи ідеї Г. Фреге, автор Н. І. Жинкін визначає концепт як «властивість імені, яке реалізується в назві речей». В даному випадку концепт розуміється як властивість імені, що реалізуються в назві денотата. Якщо значення імені стале і статичне, то сенс імені, навпаки, є тим, що передається і приймається в повідомленні як інформація і при прийомі повинно бути зрозумілим. Сенс виникає в ході комунікації, сенс імені динамічний, він знаходиться в становленні. Таким чином, мовний концепт – це сенс імені або групи імен, що виникає в процесі комунікації, в контексті [46: 18]

На думку Баррі Сміта, концепти – це результати людського пізнання [55: 42-45]. Концепти можуть бути абстрактними або конкретними, простими або складеними, справжніми або вигаданими. Концепт може бути чимось, про що

що-небудь говориться, отже, концепт може бути описом завдання, функції, дії, стратегії і т.д.

М. Хайдеггер ж говорить про те, що концепт – це певне семантичне утвоєрння, що характеризує специфіку певної етнокультури. Отже, за М. Хайдеггером, концепт, відображаючи етнічний світогляд, маркує етнічну мовну картину світу і є, таким чином, свого роду «цеглинкою» для будівництва «дому буття» [53].

Концепт може також розумітися як ментальна репрезентація (в роботах М. Джонсона, Р. Лангакера, Дж. Лакофф), як абстрактна одиниця логічної семантики (в роботах І. Зальтена, А. Коффі, К. Пікок) і як потенція мислячої особистості (в роботах Р. Брендона, М. Дамметта).

Як зауважує С. Г. Воркачів, найбільш значимою внутрішньою позицією концептів є їх протиставлення як когнітивних і культурних одиниць, вірніше – лінгвокогнітивних і лінгвокультурних концептів. Розглядаючи концепт в рамках когнітивної лінгвістики, рух відбувається від людини до культури, в рамках лінгвокультурології – від культури до людини [20: 30].

Узагальнюючи визначення, можна зробити висновок про те, що концепт – це щось абстрактне, що зберігається у свідомості людини і знаходить своє вираження в мові і культурі.

Існуючі тлумачення не тільки не суперечать одне одному, але є взаємопов'язаними внаслідок множинності сторін досліджуваного явища.

Таким чином, на сучасному етапі у мовознавстві неможливо відслідкувати єдину думку у трактуванні поняття «концепт» і його можливість характеризувати оточуючий світ. Концепти є структурними ланками, базисним матеріалом концептосфери певної мови, в якій можна виділити менші утворення. Дослідники відзначають, що концепт, як категорія, яка є однією з найважливіших для цілої низки гуманітарних наук, характеризується своєю неоднорідністю. Виділяються конкретні й абстрактні, індивідуальні та групові концепти, їх поділ можна продовжити до транскультуральних універсалій.

Не випадково, розмірковуючи про концепт, представники різних наукових напрямів підкреслюють багатоаспектність концепту, комплексний характер його дослідження і його інтегруючу роль в науці.

Як зазначає Г. Г. Слишкін, концепт є одиницею, яка б пов'язала наукові дослідження в галузі культури, свідомості і мови, так як концепт пов'язаний і з культурою народу, і з його мовою, і належить свідомості [48: 48].

Дійсно, концепт включає в себе не тільки смислове і понятійне, а й винятково суб'єктивне сприйняття. Завдяки концепту можна зрозуміти ментальність того чи іншого народу, визначити особливості мислення окремого індивіда. Концепти зберігаються в свідомості людей і виражаються не тільки за допомогою мови, а й невербально, за допомогою жестів і міміки [48: 49].

У всіх наведених визначеннях концепту є подібності – концепт визначається як дискретна, об'ємна в смисловому значенні одиниця, елемент мислення або пам'яті, що відображає культуру народу. Відмінності полягають у тому, що З. Д. Попова і А. А. Стернін визначають концепт як дискретне ментальне утворення, виходячи з базової одиниці розумового коду людини, що має відносно впорядковану внутрішню структуру, яка представляє собою результат пізнавальної (когнітивної) діяльності особистості і суспільства та несе комплексну, енциклопедичну інформацію про досліджуваний предмет або явище, про інтерпретацію даної інформації громадською свідомістю і щодо суспільної свідомості до даного явища або предмету [40; 41; 49: 41].

Вчені вважають, що концепт кодується у свідомості індивідуальним чуттєвим чином, виступаючим як чуттєвий компонент змісту концепту, і є базовою одиницею універсального предметного коду (УПК) людини (Л. С. Виготський; Н. І. Жинкін, І. Н. Горелов).

Визначення концепту у працях З. Д. Попової і А. А. Стерніна полемізує з деякими ознаками концепту, які виділяються іншими авторами та науковими школами. Так, З. Д. Попова вважає, що концепти правильніше інтерпретувати насамперед як одиниці свідомості, а не пам'яті, оскільки їх основне

призначення – забезпечувати процес мислення. Вони виступають і як зберігачі інформації, але вони є одиницями пам'яті, ще належить донести [41: 45].

Концепт не обов'язково має мовне вираження – існує багато концептів, які не мають стійкої назви і при цьому їх концептуальний статус не викликає сумніву (наприклад, є концепт і слово *молодята*, але немає слова *старожил*, хоча такий концепт в концептосфері народу, безсумнівно, є) [35].

На думку дослідників, при описі змісту концепту виявлені когнітивні образи в процесі когнітивної інтерпретації повинні бути сформульовані як певні когнітивні ознаки, що входять в структуру концепту. Когнітивні образи важче формулюються в порівнянні з перцептивними, але вони, як правило, більш численні, що свідчить про важливе місце, яке вони займають у структурі концепту [40: 69; 41: 79].

Вони вважають, що інформаційний зміст багатьох концептів близький до змісту словникової дефініції ключового слова концепту (якщо воно є), але в нього входять тільки ті ознаки денотат-концепту і виключають випадкові, необов'язкові, оціночні. Інтерпретаційне ж поле концепту, на їх думку, включає когнітивні ознаки, які в тому чи іншому аспекті інтерпретують основний інформаційний зміст концепту, впливають з нього, представляючи собою знання, або оцінюють його.

Звертаючись до ролі концепту в лінгвокультурному аспекті, за ступенем відображення національного характеру виділяють універсальні концепти (вода, сонце, батьківщина, земля, будинок), і національні (етнокультурні) концепти – властиві тільки окремому народу (правда, істина, свобода) [12: URL].

Проаналізувавши різні дефініції та підходи до терміну концепт у сучасній науковій літературі, можна сформулювати його ознаки:

- концепт є ідеальним об'єктом;
- областю локалізації концепту є свідомість людини;
- концепт є елементом концептуальної системи;

- концепт не існує ізольовано, він знаходиться в тісному взаємозв'язку з іншими концептами;
- концепт має національно-культурну специфіку;
- концепт об'єктивується мовними засобами;
- концепт має досить складну багаторівневу структуру;
- тип концепту і методика його опису багато в чому залежить від того явища, яке відповідає йому в світі [29: 49].

Таким чином, множинність сучасних дефініцій концепту зумовлена його існуванням як багатовимірного утворення:

- епістемічного (виконання пізнавальної функції, функції збереження знань про світ, здатність вербалізуватися у людській свідомості тощо);
- психоментального (зв'язок з психікою та пам'яттю, абстрагування, потенційна суб'єктивність, здатність відображати ментальну дійсність);
- етнокультурного (наявність національно-культурного забарвлення, узагальнення, стереотипність і константність існування тощо);
- аксіологічного (наявність оцінного компонента, приналежності всьому колективу, кодованості у чуттєво-образних уявленнях).

Таким чином, концепт – це засіб формування понять у свідомості людини, який застосовується для категоризації дійсності. За допомогою концепту слово проникає в мовну картину світу і знаходиться в ній, взаємодіючи з іншими лексичними одиницями. Концепт – це центральна категорія в науково-лінгвістичному описі мовного зображення світу. Широко використовуючись у сучасних дослідженнях із філософії, логіки, психології, культурології і несучи на собі відбиток усіх цих інтерпретацій, категорія «концепт» у літературознавстві стрімко ввійшла в загальний ужиток і обумовила новий спектр досліджень, що дозволяють визначити своєрідність окремого твору письменника і його творчості в цілому, специфіку його

світогляду й індивідуального стилю та сприяє виявленню закономірностей літературного процесу в цілому.

Отже, у лінгвістиці концепт є базовим поняттям. Досліджено різноманітні тлумачення терміна «концепт», що частково пояснюється його приналежністю до різних галузей знань та індивідуально-авторських визначень їх у відповідних наукових контекстах. Різні підходи до визначення терміну «концепт» відбивають його природу: як значення мовного знака (лінгвістичне та культурологічне спрямування) і як змістовний аспект знака, представлений у ментальності (когнітивний напрям). Необхідно зауважити, що подібний поділ тлумачень поняття «концепт» умовний, усі вищенаведені точки зору пов'язані між собою, а не протиставлені одна одній.

1.2. Різні підходи до вивчення концепту в сучасній лінгвістиці

В даний час концепт утвердився в якості родового поняття для всіх утворень, які структурують ментальний зміст (концептосфери, ментальні простори, когнітивні поля), і став однією з найактуальніших категорій сучасних когнітивних і лінгвокультурологічних досліджень. У зв'язку з цим виникає проблема типології концептів, яка вважається однією з центральних в методології концепту.

Як немає єдності у визначенні поняття концепту, так і немає єдиного розуміння типології концептів. Питання про типологію концептів – одне з перших теоретичних питань, поставлене когнітивною лінгвістикою в процесі її становлення. Пошуки визначення концепту, його ментальної специфіки були тісно пов'язані з проблемою класифікації концептів, якій дослідники приділяли велику увагу [42: 73].

Почнемо з того, що типологія концептів – це множина концептуальних структур, розбита на типи, таксони, кластери, типологічні групи (різновиди) за критерієм подібності їхньої організації.

Інтенсивне дослідження концептів у сучасній лінгвістиці дозволило вченим розробити і запропонувати різні їх класифікації з урахуванням наступних параметрів: місце концепту в концептосфері і характер взаємодії з іншими одиницями концептуальної системи, спосіб мовного вираження, роль в обслуговуванні комунікативних потреб соціуму, структурна цілісність, роль чуттєво-предметного образу в формуванні змісту концепту, обізнаність і обговорюваність (актуальності), характер культурно-ціннісного компонента, рівень стійкості та варіативності в рамках однієї лінгвокультури, роль концепту в дискурсі тощо [42: 73].

Кожен дослідник в області лінгвоконцептології стикається з цією проблемою, тому йому доводиться запозичувати або вибудовувати власну типологію концептів в залежності від цілей і завдань дослідження.

Типологія концептів є одним із дискусійних питань у сучасній лінгвоконцептології. Зазвичай у наукових роботах поділ концептів за типами відбувається безвідносно «до їхньої системної організації в типологічній ієрархії».

Існують різні класифікації концептів, в основі яких лежать певні принципи. Але основний поділ концептів побудовано за принципом вираженості концепту, тобто сенс може бути представлений як вербальним, так і невербальним чином.

У ході комунікації в системі «культура» концепти отримують вербальне і невербальне вираження. Вербально виражені концепти можуть виражатися словом (*expectation*), словосполученням з різним ступенем стійкості (*beyond expectation*, *long expectation*), фразеологізмами (*to meet expectation*) і прецедентними текстами або мікротекстами.

Дуже часто можна спостерігати, що концепт-символ стає назвою твору. Символічну назву направляє очікування читача, привертаючи увагу до ідеї твору [42: 73]. На сьогоднішній день існують класифікації концептів, де вони

групується за такими ознаками: тематичним, за типом дискурсу, з точки зору їх лінгвістичного оформлення.

Складний, абстрактний характер концептів обумовлює наявність великої кількості різноманітних типологій, які враховують їх природу, зміст, функціонування тощо.

Авторка Л. Кудрявцева пропонує виділяти психологічну, геометричну, фізіологічну, емоційну концептосфери [34: 58]. Класифіковані за тематичною ознакою концепти можуть утворювати також текстову, на думку Г.Г. Слишкіна [45: 58], і освітню концептосфери, як вважає О.В. Толочко [54: 178].

Можуть виділятися концепти, що функціонують в тому чи іншому вигляді дискурсу: як виділяють різні вчені – педагогічному та релігійному (В. Карасик [23]), політичному (Є. Шейгал [61]).

З точки зору лінгвістичного оформлення, концепти можуть бути лексичними, фразеологічними (А. Бабушкін [10]), лексиколізованими і граматичними (А. Вежбицька [13]).

Існують також й інші класифікації концептів. За кількістю носіїв мови концепти бувають індивідуальні, колективні, національні, міжнаціональні, загальнолюдські. Якщо бути точнішим, то за обслуговуванням комунікативних потреб соціуму виділяють колективні та індивідуальні концепти. Вони існують і в індивідуальній свідомості мовної особистості, і в колективній свідомості мовної спільноти. А от колективні концепти, в свою чергу, діляться на мікрогрупові, макрогрупові, національні, цивілізаційні та загальнолюдські [42: 73].

За ступенем абстрактності, концепти можуть бути абстрактними і конкретними. Конкретні концепти відображають об'єкти і явища дійсності, що сприймаються органами почуттів, тому їх легше розпізнавати та класифікувати (наприклад, диван, стілець, стіл, чайник, холодний, гарячий, гострий, кислий, солодкий, гіркий). Концепти подібного роду зберігають переважно чуттєвий, емпіричний, збірний характер у порівнянні з абстрактними номінаціями.

Абстрактні ж концепти найважче піддаються опису і класифікації (щастя, любов, страх, печаль, радість, нещастя, кохання). Їм приписується властивість «плинності». Тобто, абстрактні, або калейдоскопічні (за А.П. Бабушкіним [10]), концепти часто вимагають розгорнутих описів – наукових або словникових дефініцій, текстових ілюстрацій.

Окремі концепти можуть бути передані тільки за допомогою цілого тексту або ряду творів одного або декількох авторів, наприклад, концепти культура, дорога, українська душа, український характер та інші. Такі концепти є текстовими, а отже й вимагають осмислення великої кількості ситуацій, що відображають певні, взаємопов'язані їх аспекти.

Відповідно до структури виділяють прості (однорівневі) і складні (багаторівневі) концепти. Прості включають концепти уявлення (голубий, червоний, рожевий), побутові концепти (виделка, чашка, тарілка, ложка, блюдце). У складних концептах міститься кілька когнітивних шарів, різних за рівнем абстракції. До складних концептів відносяться сегментні, що включають базовий шар, який оточений кількома сегментами, рівноправними за ступенем абстракції. Можна навести наступний приклад: концепт толерантність – образ спокійної, ввічливої людини; сегменти – наукова толерантність, побутова толерантність, політична толерантність, педагогічна толерантність і т.д. [42: 73].

Кількість компонентів, що виділяються лінгвістами в змісті концепту, та їх термінологічне визначення варіюється подібно до того, як варіюються переліки компонентів семантики слова. Так, на думку В. І. Карасика та Г. Г. Слишкіна, структура змісту концепту трьохкомпонентна і включає в себе фактуальний (підлягає вербалізації), образний і ціннісний елементи [24].

Структура змісту концепту може бути представлена й у вигляді поля з ядро-периферійною організацією. Належність до ядра, приядерної зони або периферії визначається ступенем «яскравості», чуттєвої конкретності, наочності, або, іншими словами, прототипової ознаки для носіїв мови. На

периферії концепту знаходяться більш абстрактні ознаки, що виникають на основі конкретних, предметних ознак. До периферії концепту відносять різноманітні культурно-обумовлені, асоціативні, оціночні елементи [17: 11].

Дослідники, в тому числі і В. Красних, виділяють такі типи концептів:

1) за змістом (конкретно-чуттєві образи, уявлення, схеми, прототипи, пропозиції, фрейми, сценарії або скрипти, гештальти або цілісні образи);

2) за роллю у структурі свідомості (культурні, ментальні, міфологічні, ідеологічні, філософські);

3) за суб'єктом концептуалізації (універсальні, групові, етнічні, індивідуальні) [32: 128].

Дослідниця А. Вежбицька виділяє концепти-автохтони, які абстрагуються від значень своїх конкретних мовних реалізацій, які містять у своїй семантиці і «предметні», і етнокультурні семи, і протоконцепти – «універсальні концепти», які абстрагуються від невизначеного числа мовних реалізацій і забезпечують еталон порівняння, необхідний для міжмовного зіставлення та перекладу [13: 58].

Універсальні концепти представлені в науковій свідомості в формі етичних термінів і логічних операторів: *добро-зло, добре-погано-байдуже* тощо.

У свою чергу, автохтонні концепти можуть бути не тільки внутрішньомовними, вони можуть бути абстраговані від лексичних одиниць двох і більше мов, що утворюють культурний суперетнос, – бути «граничними поняттями» західної та східної лінгвокультур.

Ще одним критерієм розмежування лінгвокультурних концептів є їх приналежність до сфери свідомості, яку вони обслуговують. Є конкретні лексичні одиниці, «подальше значення» яких утворює змістовну основу етичних, психологічних, логічних і релігійних термінів – «духовних цінностей», які, безумовно, можуть бути етнокультурно зазначеними як в

межах однієї мови, так і в межах міжмовної наукової парадигми – стилю мислення [26: 101].

Класифіковані за своїми носіям концепти утворюють індивідуальні мікрогрупу, макрогрупу, національну, цивілізаційну, загальнолюдські концептосфери. Можуть виділятися концепти, що функціонують в тому чи іншому вигляді дискурсу: наприклад, педагогічному, релігійному, політичному, медичному та ін. З точки зору тематики концепти утворюють, наприклад, емоційну, освітню, текстову та інші концептосфери [26: 47].

Відповідно до поглядів С. Потапенко, таксономізація концептів під структурно-семантичним кутом зору передбачає їх протиставлення як параметричних і непараметричних ментальних утворень, тобто за їх вимірності в будь-яких мірних величинах. До параметричних відносяться асоційовані в лінгвокультурній свідомості з певними кількісними та / або якісними показниками – метричні величини: розмір, якість, обсяг, функція, статус та ін. [42: 47].

Оскільки концепт є ментальним відображенням мінливої дійсності, зміст концепту може зазнавати змін у процесі його функціонування: з одного боку, з плином часу окремі його ознаки трансформуються, з іншого – в його структуру можуть включатися нові ознаки. Отже, повністю уявити зміст концепту з усіма його складовими досить важко [47: 24].

Концепти поділяються на такі, що вербалізуються (стійкі, мають закріплені за ними мовні засоби репрезентації, комунікативно затребувані) і приховані (нестійкі, глибоко особистісні, які не вербалізуються) [21: 88].

З точки зору приналежності певним групам носіїв існують такі концепти:

- універсальні;
- етнічні;
- цивілізаційні
- групові (гендерні, професійні та ін.);
- індивідуальні [12: URL].

3. Попова виділяє наступні типи концептів з опорою на дискурс як середовище їх мовного існування:

- ужиткові;
- наукові;
- художні (індивідуально-авторські і власне авторські концепти) [40: 5].

На особливу увагу заслуговує класифікація концептів Г. Г. Слишкіна. Вивчаючи характер і природу асоціацій, що входять в структуру концепту, вчений зазначає, що концепт має вхід, під яким слід розуміти «точки взаємодії із середовищем» (інтразона), і вихід, тобто точки, з яких виходять реакції системи, що передаються середовищу (екстразона). Сукупність вхідних формальних асоціацій утворює квазі-інтразону, а вихідних – квазі-екстразону [45: 20].

Відповідно до даної асоціативної класифікації, виділяються:

- 1) пропорційні концепти, які збагачують як інтразону, так і екстразону;
- 2) концепти, які мають вже сформовану інтразону, але яка продовжує функціонувати як екстразона;
- 3) концепти, які мають розвинену інтразону, але не мають екстразону;
- 4) граничні концепти, у яких екстразона відсутня в силу високого ступеня абстракції концептуалізованих понять, а інтразона постійно розширюється;
- 5) рудиментні концепти, практично втратили інтразону і збереглися лише в складі окремих одиниць своєї екстразони [45: 14].

З точки зору репрезентації в мові спочатку виділялися тільки лексичні концепти, проте пізніше в цю класифікацію були введені й інші види концептів:

- фразеологічні;
- морфологічні (або морфологічно орієнтовні);
- синтаксичні (або синтаксично орієнтовні).

Вербалізовані мовою концепти представлені в мові акустичними знаками, фонетичними реалізаціями слів – лексемами. Саме в словах закладено

концепти, «схоплені знаком». Виділення даного виду концептів одностайно підтримується всіма дослідниками.

Класифікація концептів І. А. Бехта включає:

- 1) розумові картинки, які є результатом чуттєво-перцептивної діяльності;
- 2) схему – ментальний просторово-контурний образ предмета або явища;
- 3) поняття – концепт, який містить найбільш загальні, істотні ознаки предмета або явища, їх об'єктивні характеристики, що логічно конструюються;
- 4) прототип – категоріальний концепт, що дає уявлення про типовий член певної категорії;
- 5) пропозицію – складний конструкт, утворений базовим предикатом і його аргументами;
- 6) фрейм – об'ємний, багатокомпонентний концепт, який представляє собою «пакет» інформації; знання про стереотипну ситуацію як результат асоціативних зв'язків;
- 7) сценарій (скрипт) – динамічно представлений фрейм, який розгортає в часі певну послідовність етапів, епізодів;
- 8) гештальт – концептуальна структура, цілісний образ, який поєднує в собі чуттєві і раціональні компоненти в їх єдності й цілісності як результат нерозчленованого сприйняття ситуації [5: 154].

Класифікація А. А. Залевської включає образи, ідеї і символи, а також концепти культури. Останні діляться на кілька груп:

- універсальні категорії культури (*час, простір, кількість, якість*);
- соціально-культурні категорії (*свобода, праця, власність*);
- категорії національної культури (*воля, частка, душа*);
- етичні категорії (*правда, істина, борг*);
- міфологічні категорії (*ангел-хранитель, домовик*) [19: 58].

Первинним при виникненні слова є мотивуюча ознака (внутрішня форма слова). Потім слово набуває додаткові значення, що народжуються з його інтерпретації в ході процесу пізнання. Наступним етапом формування концепту

є приріст образних ознак, що дають згодом підстави для розвитку понятійних ознак, а потім абстрактних.

Концепт «обростає» категоріальними ознаками: ціннісно-оціночними і просторово-часовими. Вважається, що вищим ступенем абстракції є прояв символічних ознак [34: 69].

Змістовна типологія концептів класифікує одиниці знання за тематичними напрямками: мовні, діалектні, правові, економічні, медичні, сільськогосподарські, емоційні та ін. Виділяються концепти і за областями застосування: наукові, літературні, професійні, жаргонні, побутові, індивідуально-авторські тощо [26: 213].

Структурно дані концепти повторюють перераховані вище типи, і для їх аналізу залучаються аналогічні методи.

Названі типології, при всій їх очевидності й простоті, виявляють, однак, певну функціональну обмеженість, яка часто проявляється при їх використанні в дисертаційних дослідженнях, присвячених способам репрезентації конкретних концептів в тій чи іншій мові.

Це відбивається, зокрема, в нерозрізненні статичного і динамічного аспектів концептуальної системи як основи мовленнєвої діяльності і створення сенсу [26: 214].

Відповідно виникає необхідність знову привернути особливу увагу до цього питання і спробувати виявити всі можливі, додаткові підстави для більш системного уявлення загальної типології концептів і з метою більш повного відображення концептуальної основи мови і його ролі в пізнавальних процесах. Це особливо актуально в контексті диференційованого підходу до процесів концептуалізації, які можуть відрізнитися за своєю метою, об'єктом, а отже, результатами і методам аналізу; також з точки зору дослідження концептуального забезпечення всіх трьох головних мовних функцій: когнітивної, комунікативної й інтерпретаційної [26: 20].

У концептуальній системі людини ці різні результати представлені відповідно як два різних типи знань: тематичні та операційні концепти, що відображають два її головних аспекти: статичний і динамічний. Перші являють собою одиниці знання як основні елементи концептуальної системи в її статичному аспекті.

Другі – ментальні репрезентації об'єктів, подій та їх конкретних характеристик як одиниці знання (сенси), якими людина оперує в процесі мовної діяльності з метою передачі знання або орієнтації в світі.

Тематичні концепти є розумовими конструктами, одиницями теоретичного знання, які репрезентують весь колективний досвід пізнання світу. Саме такого типу концепти можуть розглядатися в якості основи формування категорій. Їх вивчення передбачає аналіз відповідної концептуально-тематичної області, її структури і змісту, наприклад: *людина, природа, тварина, рослина, артефакт* і т. д. [36: 92].

Операційні концепти представляють собою конкретні сенси, які формуються в процесі мовленнєвої діяльності на основі тематичних концептів за допомогою певних механізмів: когнітивних (профілювання, перспективізація, порівняння, імплікація, інференція, концептуальна метафора, концептуальна метонімія та т. д.) і мовних (номінація, словотвір, сполучуваність, фразеологізація, використання синтаксичних структур, текстових категорій тощо) [20: 54-55].

Це одиниці оперативного знання онтології світу, які відображають вибір, перевагу на користь даного концепту в концептуальній системі людини. Вони передають різні способи й рівні схематизації накопиченого досвіду, конфігурації знання і оперування цим знанням в пізнавально-мовленнєвій діяльності) [63: URL].

Іншими словами, тематичні концепти є гносеологічними конструктами, результатом осмислення знань про світ, їх накопичення. Вони завжди припускають повну або часткову реконструкцію їх змісту. Операційні концепти

– онтологічно орієнтовані одиниці буденної свідомості, контекстуально і ситуативно зумовлені конкретні смисли. Дані відмінності обумовлюють важливість правильного розуміння об'єкта і мети концептуального аналізу, вибору і використання відповідних методів та прийомів [63: URL].

У контексті сказаного вище найбільш системно значущою в лінгвістичному відношенні представляється розробка функціональної типології концептів, яка відповідала б трьом основним функціям мови і забезпечувала їх реалізацію [63: 54].

Отже, можна з упевненістю сказати, що вироблення найбільш повної типології, що враховує змістовні, структурні, функціональні ознаки концептів, їх динамічний характер, дискурсивно-стилістичну приналежність, є однією з найбільш актуальних дослідницьких завдань сучасної лінгвістики. Варто відзначити, що при всій варіативності у визначенні структури концепту, простежується сталість ряду компонентів: так чи інакше представники різних напрямків в лінгвістиці говорять про образну і понятійну складові змісту концепту і додаткову асоціативно-оціночну складову.

1.3. Медійний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження

В останні десятиліття ХХ століття в науково-лінгвістичній літературі з'явилося поняття дискурсу. Медіадискурс вважається таким його видом, що найбільш динамічно розвивається, оскільки він є сукупністю різних засобів комунікації і способів передачі інформації, що утворюють медіасередовище, яке, внаслідок відсутності інформаційних кордонів, має здатність змінюватися, розвиваючись разом з суспільними явищами і підлаштовуючись під них.

Журналістські, редакційні погляди на світ і аудиторію залежні як подієво, так і інформаційно. Однак крім подієвої залежності, яка визначає поведінку людини в суспільстві, є й інша залежність – дискурсивна. Журналісти та інформаційні реципієнти з якого-небудь питання мають свою власну громадянську, патріотичну і політичну позицію [34: 58].

Фактори розвитку сучасного суспільства створюють соціальне замовлення на дослідження процесів мовного впливу. Зважаючи на це виникають і нові напрямки в психології, соціології, культурології, які вивчають проблеми друкованого тексту, реклами, телебачення та ін. Вони також аналізують роль індивіда як учасника соціальної комунікації і як соціального агента одночасно [34: 59].

Комунікативна організація пов'язана з роллю засобів масової інформації з обслуговування комунікативного процесу. Медіадискурс є опосередкованим спілкуванням, де особистий контакт і безпосередня взаємодія людей практично відсутні, тому дієвість, форма впливу ЗМІ, пріоритет тих чи інших функцій, що реалізуються в суспільстві визначаються соціальною системою, яку вони обслуговують. Комунікативний вплив як спілкування адресанта і адресата означає спонукання суб'єктом об'єкта до діяльності.

Вербальний вплив позначає соціальні відносини комунікаторів. На початку комунікації необхідно визначити соціальну характеристику ситуації, де відбувається мовленнєвий вплив, в тому числі, ідеологічний. Позначення соціального статусу комунікантів дозволяє сформувати образи один одного; визначення соціального статусу реалізується шляхом вербальних і невербальних механізмів комунікативної поведінки. Невербальні засоби постають у вигляді статусних актів, що регулюють поведінку комунікатора і є сукупністю феноменів «офіційного і творчого я» [45: 52].

Сучасна лінгвістика використовує такі поняття, як «медіадискурс», «мас-медіальний дискурс» і синонімічні їм: мова ЗМІ, мова мас-медіа, дискурс мас-медіа, масово-інформаційний дискурс. З точки зору лінгвістики проблема визначення терміну «медіа дискурс» є актуальною, оскільки саме цей вид дискурсу фіксує поточні мовні норми, вводить в корпус мови неологічну лексику, дозволяє відстежити сучасний стан лексико-граматичного складу тієї чи іншої мови, допомагає виявити тенденції перекладу в рамках окремих тематичних напрямків.

Для розуміння функціональних особливостей медійного дискурсу, необхідно дати йому визначення. Р. Стейсі під дискурсом розуміє вербалізовану мовленнєво-свідому діяльність, в основі якої закладено як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні чинники. Дискурс – це «сукупність текстів, породжених в процесі комунікації» [60: 113].

«Медіадискурс – комунікативна практика масово-інформаційного спілкування, яка висловлює одну з найважливіших потреб соціуму – отримання нової інформації» [42: 72]. Мета медіадискурсу – повідомити новини. Таке повідомлення може бути письмовим або усним, тиражуватися по телевізору, радіо, в газетах, Інтернет-мережі і т.д. Таким чином, очевидно, що інформування призначене для вузькоспеціальних і широких аудиторій. Комунікативні стратегії медіадискурсу є структурованими уточненнями цілями цього типу спілкування. Стратегії масово-інформаційного дискурсу орієнтовані на залучення і підтримку уваги аудиторії [2: 176].

Дослідник Кашкін В. Б. вважає, що кількісні параметри відрізняють масову комунікацію від групової. Він запроваджує такий термін, як «масовість», маючи на увазі під цим нові сутності в комунікативному процесі [28: 204]. «Масова комунікація – це систематичне поширення повідомлень серед чисельно великих розосереджених аудиторій з метою інформування та надання ідеологічного, політичного, економічного, психологічного або організаційного впливу на оцінки, думки, поведінку людей» [5: 4].

Під засобами масової інформації М. Казак розуміє «організаційно-технічні комплекси, що забезпечують швидку передачу і масове тиражування словесної, образної, музичної інформації» [27: URL]. Медіадискурс – це «зв'язний вербальний або невербальний текст в сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами, виражений засобами масової комунікації, взятий в подієвому аспекті, що є дією, бере участь в соціокультурній взаємодії і відображає механізм свідомості комунікантів» [27: URL].

Сучасна гуманітарна парадигма знання традиційно приділяє увагу багатоаспектному дослідженню соціальних процесів, обумовлених певними часовими і просторовими рамками і що викликаються як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами. Життя кожної людини включене в соціальні процеси, які реалізуються тільки під час спільних, в основному цілеспрямованих дій індивідів. Реальна взаємодія людини з навколишнім світом здійснюється за допомогою обміну інформацією про цей світ «як засобом регуляції і управління поведінкою, що забезпечує адекватні взаємини і адаптацію до умов дійсності» [1: 58].

Важливим джерелом про навколишній світ і обумовлені ним динамічні процеси виступають як традиційні, так і нові ЗМІ, текстові матеріали яких можна вважати «однією з найпоширеніших форм побутування мови» [8: 7]. У сучасному інформаційному суспільстві комунікативно-прагматичний потенціал мас-медіа зростає, а їх функції зміцнюються і розширюються. Зинченко В. пише про формування особливого функціонального стилю масової комунікації, трактуючи мову ЗМІ «як особливий тип функціонально-стильових єдностей» [20: 25].

При цьому важливо відзначити характерну для даного стилю не тільки масовість аудиторії, а й своєрідну «масовість», колективність відправників інформації [20: 12].

Як соціально значимий феномен мова мас-медіа в її різних жанрових втіленнях і способах реалізації потребує міждисциплінарного підходу до її дослідження з урахуванням широкого комунікативного фону. Звернення до реальної комунікації призвело до необхідності вивчати непоодинокі висловлювання, а мовний континуум і його цілісні повідомлення – дискурси [3: 85].

Одним з провідних методів міждисциплінарного характеру, спрямованих на вивчення різних видів взаємодії людей в соціумі, виступає дискурс-аналіз, що спирається на принцип функціоналізму. В даному дослідженні ми

дотримуємося широкого розуміння дискурс-аналізу «як інтегральної сфери вивчення мовного спілкування з точки зору його форми, функції і ситуативної, соціально-культурної обумовленості» [12: 99].

Доведеною можна вважати тезу про величезну соціальну роль масових комунікацій, які формують громадську думку, встановлюють різні ціннісні орієнтири, які впливають на сучасну культуру спілкування. Відзначаючи наявність тотального мас-медійного впливу в комунікативних процесах, Зинченко В. підкреслює, що «саме в масовій комунікації відбувається формування механізмів впливу на суспільство в цілому», трактуючи таке спілкування «як прагматичну комунікацію, як процес спрямованої передачі інформації, жорстко орієнтований на отримання адекватного ефекту» [20: 51].

Дискурсивний підхід акцентує увагу на розгляді медіа-тексту в широкому соціально-економічному, ідеологічному та культурному контексті з урахуванням соціальних інтересів і цілей учасників масової комунікації, що дозволяє комплексно досліджувати впливаючу функцію вербального спілкування, прагматичний потенціал якої посилюється за допомогою використання візуального комплексу. Сила мас-медіа, що відзначається вченими, впливає на різні прийоми мас-медіа, забезпечуючи в багатьох випадках зміщення модусу сприйняття дійсності і подій, що відбуваються в соціумі, в тому числі і кризового плану, нав'язування менталітету певних стереотипів, моделей поведінки і цілої системи концептів, сферою побутування і розвитку яких є дискурс.

Соціальна сутність ЗМІ полягає як в передачі інформації, що відбувається паралельно в акті, так і в процесі впливу на адресата як члена соціуму. Важливо також зазначити, що дискурс не тільки репрезентує реально існуючий світ в його різних проявах, але проектує і зображує можливі, відмінні від реальності утворення [22: 124]

«Театральна» лексика – не менше яскрава риса стилю. У багатьох газетах і журналах театральні, або циркові терміни використовуються в описі політики,

економіки і т.п. Про це писала в своїй роботі по стилістиці І.В.Арнольд. Вона ж, розглядаючи лексику в власне денотативном плані, зазначила ще одну цікаву особливість класичних газет: великий відсоток абстрактних слів, хоча інформація, зазвичай, конкретна [1: 65].

Своєрідним експресивним засобом текстів мас-медіа є вживання в ньому (особливо в газетній та журнальній публіцистиці) варваризмів і екзотизмів. Це, безумовно, пов'язано з тим, що відносини між державами, а, отже, між мовами і культурами цих держав, розвиваються. Щоб не було повторів, а текст або мова не здавалися сухими, автори текстів мас-медіа часто вдаються до синонімії. Крім того, синоніми використовуються для посилення емоційності висловлювання і для уточнення найменування явища.

Поряд з загальномовними синонімами, в текстах мас-медіа функціонують мовні синоніми, близькі за значенням лише в розумінні певних суспільних груп. Зміни в суспільстві завжди відображаються в мові і, перш за все, в лексиці: у вживанні слів, у розвитку багатозначності, у зміні структури зв'язків між словами.

На окрему увагу заслуговує таке явище, як ситуативні *реалії* – термін, для позначення особливостей поведінки, звичаїв, звичок, тобто ситуацій, які певний народ або етнос сприймає як належне, коли лінгвокультурний специфіка полягає в ситуації.

Крім того, все частіше в газетах і журналах Великобританії і США зустрічаються фразеологізми. Фразеологізми поділяються на ідіоми, тобто фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення.

Тексти мас-медіа є основною сферою виникнення і найбільш активним каналом поширення мовних неологізмів: лексичних, словотворчих, фразеологічних. Тому даний стиль робить істотний вплив на розвиток мовної норми.

Лексика, характерна для текстів мас-медіа, може вживатися і в інших стилях; проте одні і ті ж слова можуть мати зовсім різними значеннями.

Крім лексичних особливостей текстів мас-медіа важливо розглянути і їх граматичні особливості. Їх можна розділити на морфологічні, тобто сукупність морфологічних протиставлень, граматичних категорій і способів їх вираження, характерних для англійської мови, і синтаксичні, тобто пов'язані з внутрішньою структурою речення [9: 68].

Одна з головних цілей текстів мас-медіа – привернути увагу читача, слухача чи глядача, тому в структурі текстів даного стилю використовуються різні графічні засоби.

У газетах і журналах це, звичайно ж, великі помітні заголовки, які, крім розмірів, повинні володіти чимось цікавим в плані змісту. Характерна концентрична подача інформації, полегшує читачеві можливість обрати в газеті те, що його цікавить. Тема дає саму загальну орієнтацію.

Не менш характерні і синтаксичні особливості. У текстах мас-медіа часто використовуються називні речення; еліптичні конструкції – звичайне явище. Часто можна зустріти цілі групи питальних або окличних речень, а також паралельні конструкції. Мета таких конструкцій очевидна: надати тексту велику емоційність.

Для стилю англійських газет і текстів мас-медіа характерно об'єднання в одному реченні різнорідних, відносно незалежних думок. Таке «нанизування» в одному висловлюванні думок, слабо пов'язаних логічно, не властиво українській мові. Дослідники відзначали великий відсоток власних імен: топонімів, антропонімів, назв установ і організацій і т.д., більш високий у порівнянні з іншими стилями відсоток числівників і велика кількість дат.

Однією з важливих особливостей текстів мас-медіа всіх жанрів можна назвати сполучуваність елементів повідомлення і впливу, що має враховуватися при перекладі – не повинно бути сильного зсуву в один бік. У гонитві за точними словами, які б дали найбільш конкретний переклад, фахівець може забути про важливість враження, емоційного сплеску при читанні статті. Однак зустрічаються і такі переклади, де заради ефекту перекладач нехтує оригіналом,

додає щось, що загалом невірно з точки зору перекладознавства. Важливим є баланс між повідомленням і впливом при перекладі.

Ще однією специфічною рисою текстів мас-медіа можна назвати співвіднесеність з поточними подіями – політичними, економічними, культурними і соціальними. Текст є «моментальним синхронним зрізом життя сучасного суспільства» [5: 2]. Це є причиною надмірної кількості синтагматичних специфічних одиниць, властивих конкретній спільноті суспільству. Вони завжди відображають культурні та ідеологічні особливості ладу цього часу через мову, вибір слів, ідіом, метафор, порівнянь.

Можна назвати кілька особливостей, які притаманні виключно перекладу медіатекстів. Серед них [27: URL]:

1) Високий ступінь стандартизації використовуваних засобів. Тексти ЗМІ повинні бути зрозумілі для різних верств населення, так як їх будуть читати люди різних професій, різної освіти. Тому при перекладі тексту необхідно враховувати це.

2) Експресивність мови як спосіб залучення уваги читача. Якщо в тексті оригіналі присутній засіб висунення або виразний засіб, перекладачеві необхідно передати те ж саме в тексті. Це необхідно для залучення уваги читача, викликання у нього емоцій.

3) Насиченість реаліями, алюзіями, цитатами. Всі реалії будуть перекладатись певним чином – вони мають на увазі великий пошук усталеного перекладу або творчий процес з боку фахівця. Однак важливо уважно ставитися до алюзій і цитат.

4) Широке використання образної фразеології, ідіоматичної лексики, каламбурів, прислів'їв і приказок. Фразеологізми, ідіоми, прислів'я і приказки слід уважно перевіряти в словниках. Важливо їх розпізнавати, щоб не перекласти дослівно. З каламбурами часто виникають труднощі. Досить рідко вдається добре перекласти жарт, заснований на грі слів. В такому випадку завдання перекладача – використати весь свій можливий творчий потенціал.

5) Використання інших стилістичних засобів, прийомів, фігур мови. Як відомо, образи в різних культурах не збігаються – наприклад, образ хитрої лисиці притаманний українській культурі. Тому це викликає складність у перекладачів.

Перераховані вище характеристики багато в чому визначають специфіку перекладу медіатекстів, а, значить, фахівець повинен брати їх до уваги ще до початку роботи над перекладом. Очевидно, що при перекладі текстів мас-медіа необхідно враховувати їх різноманітні лінгвістичні особливості.

Висновки до Розділу I

1) У когнітивній парадигмі наукового знання, орієнтованої на всебічне вивчення феномена людського знання, процесів його отримання, обробки, зберігання та передачі, особливу важливість набувають дослідження, спрямовані на реконструкцію змісту і структури окремих концептів, на вивчення процесів їх виникнення, трансформації і взаємодії, які дозволяють проникнути в суть таких складних феноменів людського буття, як сприйняття навколишнього світу і відображення сприйнятого у свідомості людини, зрозуміти організацію пам'яті й когнітивних здібностей людини.

2) За концептами, складовими в своїй сукупності картину світу (наукову, міфологічну, релігійну тощо), що представляє собою відображення певних аспектів світу в свідомості людини, розуміється статус особливої форми організації знання, як дисциплінарного (наукового, теологічного, філософського), так і «побутового, наївного», що свідчить про необхідність виходу на рівень концептів при описі будь-якої системи знань, серед яких найбільший інтерес в даний час викликає культура, яка розглядається як система цінностей, специфічних для того чи іншого етносу.

3) Будучи одиницями свідомості, а, отже, сутностями, які не можуть спостерігатися безпосередньо, концепти, тим не менш, можуть бути певною

мірою реконструйовані шляхом спостереження за різними видами людської діяльності, які обумовлені існуючими в свідомості людини структурами.

РОЗДІЛ II

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ COVID-19 В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЗМІ

2.1. Вербалізація концептів у мовленнєвій діяльності

Когнітивна парадигма в лінгвістиці, що виникла в кінці ХХ століття, є новим етапом осмислення проблем мови і мислення. Сучасна лінгвістика дозволяє вивчати мову в процесі взаємодії людини та її пізнавальної діяльності. Складовими пізнавальної діяльності виступають процеси категоризації та концептуалізації, які вербалізуються в мові. Слід визнати, що проведення когнітивних досліджень практично неможливе без звернення до таких категорій когнітивної лінгвістики, як дискурс і концепт. Дискурс є однією з базових категорій когнітивної лінгвістики і складає багатоаспектне явище. Дискурс розуміється як «вербально опосередкована діяльність в спеціальній сфері» [10: 51-56].

У дискурсі здійснюється процес концептуалізації, в якому репрезентовані всі види знання. Так, концепт вербалізується у дискурсі та є одиницею, яка включає «зміст отриманих знань, досвіду, результатів всієї діяльності людини і результати пізнання нею навколишнього світу» [13: 88]. Згідно з визначенням В.І.Карасика, концепт – це «все, що ми знаємо про об'єкт в усій екстенсії цього знання» [23: 5].

Таким чином, концепт виступає квантом упорядкованого знання в певній сфері діяльності. Концепт, будучи відображенням розвитку людського знання від наївного розуміння до наукової картини світу, має внутрішню організацію – фрейм. Фрейм виступає варіантом дослідження репрезентації концепту, одним із способів його вербалізації. Фрейми покликані виконувати функцію ієрархічно організованої структури даних, яка акумулює знання про певну ситуації. Фрейми структуруються у вигляді слотів, що складаються з рівнів, які рефлексують в окремих відрізках дійсності [25: 54].

Відповідно, простеживши розвиток концепту, можна визначити етапи становлення і розвитку знання, і вивчити різні способи його вербалізації, що буде актуально для дослідження в рамках когнітивної лінгвістики.

Сучасна когнітивна наука розглядає концепти як базові ментальні утворення, критеріями пізнання, пояснення і оцінки явищ світу [13: 5]. Маючи статус соціокультурного регулятора в аспекті своїх комунікативних проявів, концепт вимагає вербалізації в мові та в мовленні, стаючи визначальним фактором категоризації мовних значень, умовою існування мовної картини світу, визначає рівень сприйняття світу.

Функціонально-семантичне поле – це угруповання граматичних і «стройових» лексичних одиниць, яке базується на певній семантичній категорії, а також різних комбінованих (лексико-синтаксичних і т.д) засобах даної мови, взаємодіючих на основі спільності їх семантичних функцій. Кожне поле включає систему типів, різновидів та варіантів певної семантичної категорії, співвіднесені з різноманітними формальними засобами їх вираження [12: URL].

Функціонально-семантичні поля – це єдності білатеральні, вони мають не тільки план змісту, а й план вираження. Поняття функціонально- семантичного поля пов'язано з уявленням про простір. В умовному просторі функцій і засобів встановлюється конфігурація центральних та периферійних компонентів поля, розрізняються зони перетину з іншими полями.

У граматиці, що базується на понятті функціонально-семантичного поля, принцип системності поширюється на наступні аспекти аналізу:

а) розгляд поля як системи особливого типу (гетерогенний з точки зору структурно-рівневої ознаки компонентів);

б) аналіз структури досліджуваних єдностей (моноцентричний і поліцентричний);

в) тлумачення плану змісту функціонально-семантичного поля (на основі комплексу розпізнавальних ознак) як багатоступінчастої ієрархічної системи

семантичної варіативності (субкатегоризації), співвіднесені з варіативністю засобів формального вираження;

г) вивчення взаємних зв'язків (перетинань) функціонально-семантичного полів, розгляд їх комплексів і угруповань, в кінцевому рахунку уявлення певної сукупності функціонально семантичного поля як системи;

д) дослідження системної організації семантичних функцій.

Концепт, як і поле, утворюється безліччю значень, які мають хоча б один загальний семантичний компонент, а також семантичні та інші похідні слова інших частин мови. Поле може об'єднувати у своєму складі різноманітні мовні засоби, що належать до різних граматичних класів або рівней мови. Одиниці, що утворюють поле, мають семантичну спільність.

Людина не тільки висловлює свої думки за допомогою готових вербальних форм, а й мислить певними моделями, пізнає за допомогою операцій з концептами світ, в якому вона живе, прагне в процесі комунікативної діяльності перетворити існуючу в свідомості адресата картину світу. При всій своїй культурній, комунікативній та пізнавальній значущості концепт не може розглядатися як якась готова одиниця операційного рівня – аналогічно одиницям предметної семантики фактичних мовних позначень.

Сенс (концепт) як такий не має власної форми, але знаходить таку в предметному позначенні. Сенс (концепт) стає реальністю в предметному позначенні, існує і здійснюється в матеріальній оболонці мови. Через мову сенс стає дійсним, доступним для сприйняття. Матеріальність думки слід розуміти не тільки буквально – як якусь зовнішню виразну даність. Безпосередньо матеріальність думки реалізується через її предметність – через фактичне подання об'єкта в знаки. Предметне позначення (або сукупність таких) стає формою реалізації концепту в мові і формою його вербального закріплення в мові [33: 24].

Форма думки – поняття, судження, висновки. Поняття – це одна з форм думки. Саме поняття має концептуальну частину і формальну частину – обсяг

(межі думки). Концепт же – це не форма думки, це певне асоціативне ментальне утворення у формах мовленнєвої діяльності. Передаючи і сприймаючи інформацію, людина осмислює її на основі значущих концептів. Сформована за допомогою мовних засобів картина світу отримує смислове значення. У свою чергу, концептуальний бік щодо картини світу отримує семантичний розвиток, внутрішню диференціацію.

Г. Слишкін [45] розрізняє таких п'ять типів вербального контексту залежно від його функціональності:

1) визначальний – знімає багатозначність мовної одиниці, чітко окреслюючи тільки одне з її значень, що є актуальним для окремого тексту або комунікативної ситуації;

2) підтримуючий – забезпечує повторюваність значення певної мовної одиниці й є найбільш характерним для функціонування термінологічної лексики в науковій усній і писемній комунікації;

3) такий, що створює сприяє створенню нового значення мовної одиниці, відмінного від загальновідомого;

4) компенсуючий – доповнює значення мовної одиниці, що допомагає адресатові її адекватно інтерпретувати;

5) інтенсифікуючий – забезпечує наростання смислового навантаження в процесі розгортання тексту, сприяє актуалізації різних значень окремих мовних одиниць, що збагачує твір.

Велике значення контексту відзначають послідовники дискурс-аналізу. Так, А. Коуер узагальнює визначення контексту як знання про світ поза мовою, що ним людина послуговується для його інтерпретації. Вчений розмежовує три види контексту, а саме: текстуальний, соціальний та психологічний контексти [54: 28-32].

Вербалізація концептів здійснюється різними шляхами в різних типах дискурсів: в одних, наприклад, побутовому дискурсі, існують переважно точні співвідношення між лексичним і концептуальним полями (слово – концепт); в

інших дискурсах, – буттєво художньому наративі, буттєво публічному, інституціональному науковому, – ці відносини набагато складніші, так як для них характерна ізосемія. Це якище, коли один концепт може виражатися на лексичному рівні декількома одиницями, а також може бути експлікований і власне граматичними (синтаксичними) засобами, при цьому одночасно одна лексична одиниця може одночасно мати відношення до декількох різних концептів.

Процеси вербалізації та відповідностей між мовними і мовленнєвими одиницями і концептами безперервні: постійно формуються нові відносини і співвідношення, що можна проілюструвати прикладом відомого французького вченого Е. Бенвеніста, який на прикладі двох омонімів переконливо показує, яким чином відбувається формування, розвиток й трансформація нових концептів та нових відносин між смисловими і мовними одиницями.

Науковий концепт утворює певне цілісне смислове утворення, яке об'єктивується на підставі встановлення відносин в системі, номінації в системі мови, оперування в професійному дискурсі. Засобами такої об'єктивації можуть бути як слово, так і фразеологізм, словосполучення, структурна схема пропозиції і навіть текст, якщо в ньому розкривається сутність будь-якого концепту.

Синтаксичні концепти є досить складними для презентації і вивчення, хоча деякі з них, пов'язані з поданням модальних значень і виразів, отримують не тільки значне поширення, але і високу значимість в різних типах дискурсів. Лінгвокогнітивна інтерпретація механізмів взаємодії концепту і вербальних одиниць ускладнюється смисловою неоднозначністю відповідних термінів. Нерідко термін «концепт» ототожнюється з терміном «поняття». При такому розумінні концепт – це розумовий образ, який представляє узагальнені наочні образи, логічні поняття, багат шарові інформаційні утворення.

Досліджуючи проблеми кореляції лінгвістичного та екстралінгвістичного контекстів сучасного дискурсу, А. Коуер пропонує при дослідженні різних

видів дискурсу враховувати дію такого комплексу факторів контекстуалізації [54: 75]:

1) антропологічні фактори (учасники комунікації; відносини між учасниками комунікації; дійсні та уявні знання комунікантів один про одного);

2) комунікативно-функціональні фактори (предмет, мета та комунікативно-функціональний тип дискурсу);

3) когнітивні фактори (фонові знання учасників комунікації; знання адресатом специфіки певного типу дискурсу, визначаючи ступінь комунікативної компетенції адресата);

4) фізичні фактори (обстановка та обставини, за яких відбувається сприйняття дискурсу; зовнішні ознаки дискурсу, як правило, візуальні ознаки, такі як: розміри, кольорове рішення, шрифти, ілюстративний матеріал тощо);

5) соціокультурологічні фактори (суспільно-політичне оточення; культурологічне оточення:

а) матеріальна культура;

б) мистецтво;

в) традиції, звичаї; релігійне оточення; світогляд, переконання).

Дія цих факторів контекстуалізації спостерігається як на вербальному, так і невербальному рівнях тексту, дискурсу, окремої комунікативної події, що актуалізується використанням відповідних вербальних та невербальних маркерів контекстуалізації.

Під маркерами контекстуалізації розуміють як вербальні, так і невербальні елементи дискурсу, що:

1) знайомлять учасників комунікації із загальним контекстом певного дискурсу;

2) вводять мовців у безпосередній контекст комунікативної події [2: 319].

2.2. Вербалізація концепту COVID-19 та її зв'язок з мовленнєвим впливом

Вже в першій половині 2020 р. ЗМІ почали говорити про виникнення «мови епохи коронавірусу», «коронавірусного словника», з'явилися статті про нього та інтерв'ю з відомими філологами нашого часу (М. А. Кронгауз, О. І. Сіверська, І. І. Ісаєв та ін.), в яких були дані перші оцінки неологізмам і правилам графічного представлення «ковід-лексикону», а також названо основні причини неологізації і даний прогноз тривалості існування «ковід-неологізмів» [5: 11].

Не викликає сумнівів той факт, що «ковід-лексика» – це відкритий лексичний клас, представлений словами різних частин мови і поєднаннями, які побутують зараз у всіх сферах комунікації, свержактивно обростають синтагматичні та парадигматическими лінгвістичними зв'язками, варіюються і розкривають свій дериваційний потенціал.

Події, що почалися в кінці 2019 р., продовжуються і дотепер, та увійдуть в історію як «пандемія коронавірусної інфекції COVID-19, викликаної коронавірусом SARS-CoV-2». Ці події вже досить суттєво вплинули і продовжують впливати на всі без винятку сфери суспільного життя, що закономірно повинно було знайти відображення і в мовній комунікації. Це виразилося не тільки в тому, що практично у всіх мовах світу в сотні разів збільшилася кількість вживань номінацій зі значенням COVID-19, але і в безлічі інших проявів їх активного освоєння не тільки мовними, але в ряді випадків і мовленнєвими системами.

Здається, що вивчення, насамперед, цих проявів становить безсумнівний інтерес для лінгвістичного, а також соціо-лінгвістичного і лінгвокультурологічного осмислення, оскільки для дослідника, що представляє перераховані наукові області, важливо виявити і описати конкретні форми «обживання» слова у мовленні, а також встановити закономірності й тенденції

освоєння різного роду новоутворень в різних комунікативно-мовленнєвих і лінгвокультурних системах.

Медичний дискурс можна уявити як спеціальну сферу, яка репрезентує сукупність знань про медицину, в якій відбувається розвиток спеціального знання на різних етапах розвитку даної науки.

Як відомо, термін *coronavirus* вже існував в ХХ столітті в медичному дискурсі та був загальним найменуванням для серії вірусів специфічної будови. До 2019-2020 рр. це слово використовувалося в спеціальній літературі, а вживання в текстах публіцистичного стилю було пов'язано з їх медичною тематикою [3: 385].

У зв'язку з пандемією 2020 р. слово *coronavirus* переживає процес семантичного звуження на тлі виходу в загальноновживаний сектор побутування мови і частіше вживається не як родове позначення, а переважно для іменування одного різновиду вірусу – *coronavirus SARS-CoV-2*. Цілком ймовірно, в якості первинного в ономаціологічному сенсі позначення для винуватця пандемії 2020 р. можна вважати інтернаціональне найменування *coronavirus SARS-CoV-2* (скорочено SARS).

У ситуації прискорення темпів зараження новою інфекцією (в грудні 2019 року в Китаї оприлюднили дані про вірус, в січні 2020 року Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) була оголошена надзвичайна ситуація, яка вже 11 березня 2020 року кваліфікована як глобальна пандемія) практично одночасно входить в широкий обіг абсолютно нове найменування COVID-19 (скорочено COVID) – ця аббревіатура з'явилася на основі поєднання «*coronavirus disease 2019*», де CO – «корона», VI – «вірус», а D – «хвороба»).

Методика аналізу практичного матеріалу полягала у виділенні основних лексичних одиниць в ході вивчення історії розвитку концепту COVID-19, в побудові фрейма і виділення базових слотів кожного етапу розвитку знання про COVID-19. Всі процеси і явища, що відбуваються в навколишньому просторі, фіксуються у мові. Складність і багатогранність медичного концепту COVID-19

обумовлені різними причинами: історичним розвитком і специфічними професійними аспектами.

Загальне уявлення про COVID-19 репрезентовано в базових слотах. Виділені нижче слоти відповідають історичним періодам розвитку знання про COVID-19, а побудований в результаті дослідження фрейм, структурує знання про COVID-19. Концепт COVID-19 вербалізується через семантичне поле, яке в загальному вигляді складається з лексичних одиниць, що характеризують стан в цілому. Ці лексичні одиниці семантично розрізняються залежно від позначення різних станів – відчуття нездоров'я, нездужання, страждання (психічне, фізичне).

До виникнення поняття «поле» призвів системний підхід у вивченні мовних явищ, що затвердився в лінгвістиці ХХ століття. Поняття поля визначалося як сукупність слів, що мають спільне значення. Німецький вчений Трір, засновник теорії семантичного поля, вважає, що на кожне «понятійне поле», яке відповідає певній сфері понять, як би накладаються слова, що членують його без залишку і утворюють «словесне» поле. При цьому кожне слово набуває змісту лише як частина відповідного поля, і носій мови знайомий із значенням слова лише в тому випадку, якщо йому відомі значення інших слів з того ж поля [52: 69].

Словниковий склад мови є системою взаємопов'язаних лексичних сукупностей, а семантичні поля трактуються авторами як позначення загального значення, в якому лексеми взаємодіють між собою і визначають один одне. Найбільш ефективним методом вивчення семантичного поля є польове структурування, що є всеохоплюючим і найбільш багатостороннім способом дослідження словникового складу будь-якої мови. Застосовуючи цей метод, можна розглядати семантичне поле як комплексне, що складається з ряду полів, які включають слова, пов'язані між собою парадигматичними і синтагматичними відносинами [52: 85].

Аналіз концепту COVID-19 варто розпочати з виявлення його прямих номінацій в англійській мові. До них ми зараховуємо лексеми *the virus*, *coronavirus*, *corona*, *novel coronavirus*, *therona*. Ці лексеми відрізняються одна від одної як аксіологічним і стилістичним забарвленням, так і певними унікальними семами у складі.

Лексема *coronavirus* у нашій добірці англomовних статей виявилася досить поширеною – 37 випадків, що складаються як з самостійних одиниць, так і словосполучень. Ця лексема є назвою всієї сім'ї коронавірусів, але в нашій добірці вона була вживана лише на позначення респіраторної інфекційної хвороби, що стала причиною епідемії 2019–2020 років. Термін має метафоричну основу. Він з'явився у 1968 році та його пов'язують із фізичною формою вірусу під мікроскопом – він нагадує сонячну корону, яка з'являється під час сонячного затемнення.

Наступною за уживаністю лексемою, що вербалізує концепт *CORONAVIRUS*, стала лексема *COVID-19*, яка являє собою аббревіатуру, утворену з перших букв слів *CO-rona-VI-rusDisease* (Dictionary.com). Цифра 19 уточнює різновид цього коронавірусу, а саме вказує на той вид, що вперше був зафіксований у пацієнтів у 2019 році. Вживання цієї лексеми було зафіксовано 40 разів.

Лексеми *corona* та *the virus* були зафіксовані в текстовій добірці 3 і 13 разів відповідно. Перша з цих лексем є скороченням від лексеми *coronavirus* і має ідентичне семантичне та конотативне наповнення. Що стосується словосполучення *the virus*, то тут відбувається компресія семантичного змісту терміна *virus* завдяки визначеному артиклю *the*.

Словосполучення *novel coronavirus* також зараховуємо до елементів, що вербалізують ядро *CORONAVIRUS*, тому що у семантичному складі воно повністю збігається з аббревіатурою *COVID-19*. Прикметник *novel* відрізняє конкретний вид хвороби від інших вірусів такого типу так само, як визначений артикль *the* конкретизує термін *virus* в описаному вище елементі

концептуальної структури. Це словосполучення було зафіксовано у вибірці 7 разів.

Останньою за кількістю вжитків лексемою, що вербалізує вибраний концепт у газетних текстах, виявилася лексема *rona* (або *therona*) – 1 використання.

(4) *Pando, Miss Rona and Covid Toe: how the language of a disease develops – shaped by fear and prejudice.* (TGLD, URL) – Пандо, міс Рона та Ковід Тое: як розвивається мова хвороби – сформована страхом та упередженнями.

Ця лексема також є скороченням терміна *coronavirus*, але, на відміну від лексеми *corona*, що також є скороченням, має особливе стилістичне і конотативне забарвлення. Як пояснюють Urban Dictionary і Dictionary.com, цей термін є розмовним варіантом назви хвороби і вживається з відтінком іронії та навіть грайливості (*a playful or ironic way to refer to COVID-19*).

Ця лексема також набуває образного значення, а саме персоніфікованого уособлення вірусу: *Miss Rona, Aunt Rona* (*Some people have personified the virus as MissRona or AuntRona*).

Цікаво зазначити, що коронавірус персоніфікується саме в жіночій, а не в чоловічій статі. Це може бути пов'язано з досить поширеною традицією зображення смерті в образі скелета жінки.

Наступною варто розглянути групу неологізмів, яка була зафіксована в інтернет-комунікації низкою англомовних лексикографічних джерел. Нами було проаналізовано чотири статті в різних англомовних інтернет-виданнях, присвячених темі неологізмів, пов'язаних із новим коронавірусом. Ці неологізми вже стали частиною лексичного складу вербалізованого концепту *COVID-19*, таким чином розширюючи понятійну його складову частину, а також проливаючи світло на певні конотативні відтінки аналізованого концепту. Усі знайдені неологізми були зафіксовані авторитетними інтернет-ресурсами про сучасний англомовний сленг: Dictionary.com, The Conversation, Merriam-Webster's dictionary, Urbandictionary.

Отже, в нашій вибірці ми віднайшли такі неологізми, що утворилися внаслідок епідемії: *cornteen*, *covidiot*, *moronavirus*, *quarantini*, *coronials*, *quaranteens*, *coronababies*, *covidivorce*, *covidorce*, *coronacation*. Найпродуктивнішим засобом словотворення для цих неологізмів виявився блендінг. Так, лексема *covidiot* зі значенням «людина, що ігнорує правила та обмеження, які покликані захистити здоров'я від нового коронавірусу» (Dictionary.com) є блендом лексем *coronavirus* та *idiot*.

Covidiot (noun) co·vid·i·ot | /kəʊ'vɪdiət/ (informal, disapproving) A blend of COVID-19 and idiot.

1. A person who ignores the rules of social relations and health advices about COVID-19.

2. Someone who hoards extra products. [65: URL]

3. (укр.) Людина, яка ігнорує попередження і рекомендації залишатися вдома, наражає на небезпеку оточуючих людей, скуповує продукти і товари першої необхідності.

(6) *Those selfless celebrities are still out there, bravely being covidiotics to do their bit for national morale.* (TC, URL) – Ці безкорисливі знаменитості все ще знаходяться там, сміливо будучи ковідіютами, щоб зробити свій внесок у національний моральний дух.

Лексема *quarantine* зі значенням «алкогольний напій, що люди вживають під час карантину і через нього» (Dictionary.com) є блендом частин слів *quarantine* and *martini*.

Лексеми, що описують дітей та майбутнє покоління молоді, народжене під час карантину, *-coronababies* та *coronials* – утворилися від бленду лексем *coronavirus* і *babies* та *coronavirus* і *millennials* відповідно

(61) *Local outbreaks have been caused by hotel quarantine breaches, including a second wave in Melbourne.* (BNA, URL) – Місцеві спалахи, включаючи другу хвилю в Мельбурні були спричинені порушеннями карантину в готелях.

Ще двома прикладами продуктивності блендінгу як засобу словотворення є лексеми *covidivirce/covidorce* та *coronacation*. Перша лексема, що означає розлучення пари, що разом провела карантин, утворилася від іменників *coronavirus* та *divorce*.

Друга є результатом бленду лексем *coronavirus* і *vacation*, та має значення «вимушена відпустка під час карантину, пов'язаного з COVID-19». Лексема *coronapocalypse*, що є блендом слів *coronavirus* і *apocalypse*, означає «кінець світу через коронавірус» (Urbandictionary.com).

(7) *Coronapocalypse becomes a looking glass mirror through which we see ourselves, our societies, our institutions and structures, in the cold light of a crisis that reveals the failings we have learned to ignore under the facade of cozy convenience.* (ESPI, URL) – Коронапокаліпсис стає хаотичним дзеркалом, крізь яке ми бачимо себе, наше суспільство, наші установи та структури в холодному світлі кризи, яка виявляє ті недоліки, які ми навчилися ігнорувати під фасадом затишної зручності.

(11) *Perhaps the most important public dimension of the Coronapocalypse concerns the world-wide official promulgation of new protectionism and localism through the actions of various states.* (ESPI, URL) – Мабуть, найважливіший суспільний фактор Коронапокаліпсису стосується всесвітнього офіційного оприлюднення нового протекціонізму та локалізму через дії різних держав.

Цей неологізм привертає увагу наявністю алюзії на біблійний кінець світу (*apocalypse*), що, як буде описано нижче, є основою для однієї з трьох базових метафоричних моделей для концепту, що аналізується.

(5) *Coronapocalypse: make sure you cite me when you use that word', wrote Jeffrey Hass (University of Richmond, VA) on his Facebook page.* (ESPI, URL) – «Коронапокаліпсис: обов'язково цитуйте мене, коли вживаєте це слово», – написав Джеффри Хасс (Університет Річмонда, штат Вірджинія) на своїй сторінці у Facebook.

(14) *There is still a deeper and more emotional revelation delivered through the lenses of the Coronapocalypse.* (ESPI, URL) – Все ще існує глибше і емоційніше одкровення, яке проходить через Коронапокаліпсис.

Дуже цікавими є останні два неологізми, зареєстровані словниками англомовного сленгу, – лексеми *moronavirus* та *cornteen*. Перша з них утворилася в результаті кореневого словоскладення слів *moron* і *virus*, і збігається у значенні з лексемою *covidiot*. Неологізм *cornteen* є власне спотвореним варіантом написання лексеми *quarantine*. Причому семантичний зміст нової лексеми змінюється – неологізм *cornteen* отримує значення «карантин саме під час епідемії COVID-19», а також негативне конотативне забарвлення: лексема використовується для опису «нудьги та розчарувань, пов'язаних із самоізоляцією під час карантину» [65: URL].

Усталені терміни, такі як *self-isolating*, *pandemic*, *quarantine*, *lockdown* і *key workers* стають досить популярними і широко вживаними, в той час як неологізми коронавірусу вводяться швидше, ніж будь-коли. Так, наприклад, до них відносяться *covidiot* (той, хто ігнорує поради громадської охорони здоров'я), *covideo party* (онлайн-вечірки через Zoom або Skype) і *covexit* (стратегія виходу з карантину).

Інші терміни відображають деякі матеріальні зміни в повсякденному житті і в ставленні людей до цього, наприклад:

- *covidist* – ковідіст, прихильник ковідізму, урбан
- *Covidian* – ковідіанець, той, хто пережив глобальну пандемію Covid-19, що почалася в січні 2020 р.,
- *COVIDRAZY* – той, хто з зійшов розуму, намагаючись сприйняти всю наявну про вірус COVID-19 інформацію,
- *Blursday* – невизначений день через дезорієнтуючий ефект ув'язнення в часі,
- *Long covid* – стан людини, який вже перехворіла цим вірусом, але як і раніше відчуває слабкість і загальне нездужання,

- *Maskne* – висипання на шкірі як наслідок тривалого носіння маски,
- *Rona* - розмовне найменування коронавірусної інфекції,
- *Turbo relationship* - відносини людей в умовах ізоляції і карантину і т.п.

Цікаво відзначити, що є багато слів, що з'явилися в результаті вимушеної ізоляції людей, які з іронією і досить творчо підійшли до процесу:

- *Doom-scrolling* – вимушена перевірка стрічки новин у соціальній мережі, коли нічим більше зайнятися на карантині,
- *WFH* – *working from home* – робота на дому
- *Quaranteams* – онлайн-команди, створені під час карантину, допомагають людям справлятися з мінливими умовами роботи [65: URL].

На тлі триваючої пандемії, нових хвиль і введення чергових обмежень кількість неологізмів COVID-19 збільшується. Як відомо, існує ряд показників, за якими можна зробити висновки про ступінь освоєності тієї чи іншої номінації конкретною мовою. Слово може досить довго перебувати в пасивному лексичному запасі мовної системи, практично «не подаючи ознак життя», тобто не використовуючись активно в мовній практиці, а «залучаючись» лише в рідкісних випадках (як, наприклад, слово «коронавірус» в більшості з розглянутих вище прикладів, взятих з текстів досить вузької тематики).

Коли ж слово з тих чи інших причин (в переважній більшості випадків - екстралінгвістичних) виявляється затребуваним, про це, крім підвищення частотності (іноді – вельми істотної) його вживання, свідчить як розширення його дериваційних зв'язків, так і їх динамізація, що ми і спостерігаємо щодо номінації «коронавірус» у 2020 р..

Історія виникнення і характер функціонування компонентів словотвірного гнізда, що активно використовуються сьогодні в мовній комунікації, представляють безумовний інтерес для лінгвістичного осмислення, що має на меті простежити, як слово «обживається» в мові: проаналізувати контексти, в яких воно найчастіше вживається; виявити й описати форми його

«укорінення» в мовній системі, зокрема – шляхом придбання різного роду системних зв'язків і т. д. [53: 49].

Звернення до словника Urban Dictionary підтверджує значне збільшення дериваційної активності кореня *Covid-* (синонімічного українському *коронавірус-*) – в даному випадку в сучасній англomовній мовній практиці. Безумовно, далеко не всі okazіоналізми, зафіксовані в мові переважно розмовній та / або жаргонній, зможуть надалі закріпитися в мовній системі, проте навіть з урахуванням цього факту діапазон новоутворень від кореня *COVID-* (*covid-*), вже створених і хоча б один раз (а в основному – значно частіше) вжитих, величезний: на кінець серпня цього року їх зафіксовано в Urban Dictionary більше 40 одиниць, причому декілька з них вже є багатозначними [65: URL].

Ці новоутворення належать до різних частин мови, проте переважна їх більшість становлять іменники, які можуть бути об'єднані в кілька лексико-семантичних груп.

Нами також була зроблена спроба провести етимологічний аналіз лексичних одиниць *infect* та *infection*, оскільки одним з можливих визначень в медичному дискурсі виступає визначення COVID-19 як «інфекційного захворювання, в більшості випадків веде до смертельного результату» [64: 48].

У медицині лексема *infect* (від латинського *in-ficio, infectus*) означає «входити, заселяти, впроваджуватися в інший організм і перебувати всередині іншого організму». У біології інфікувати трактується як псуватися, загнивати', а в хімії – «забруднювати домішками» [67: URL].

Звернення до етимології підтверджує, що COVID-19 є серйозним інфекційним захворюванням, в процесі якого в організм людини потрапляють мікроорганізми (від латинського дієслова *in-ficio* – «впроваджуватися, заселятися»). Мікроорганізми здатні розмножуватися і розносити інфекцію з потоком крові – «псувати, забруднювати», що згодом може заподіяти смертельну шкоду.

Концепт COVID-19 в англійському мас-медійному дискурсі найчастіше вербалізується за допомогою 15 наступних слів та словосполучень: *an illness, an epidemic, a virus, a horrific disease, a deadly disease, the COVID-19 outbreak, a frightening epidemic, an infectious disease, the COVID-19 virus, a fatal disease, a gruesome disease, an unordinary disease, a lethal virus, an illness that kills, the deadly COVID-19 epidemic* дають слова, які називають конкретний вид досліджуваного вірусу: *COVID-19, the COVID-19 virus, the COVID-19 outbreak, the deadly COVID-19 epidemic*.

Потрібно додати, що найчастіше концепт COVID-19 в англійському мас-медійному дискурсі репрезентується саме за допомогою цих слів та словосполучень. Група словосполучень, наведена нижче, об'єднана ознакою емоціогенністю, тобто тим, яку реакцію у людей викликає вірус COVID-19 – *horrific disease, frightening epidemic, gruesome disease*.

Вивчивши лексеми-вербалізатори даного концепту, були виділені наступні ядерні ознаки: лексема *Coronavirus* в англійській мові може бути представлена за допомогою цілого ряду синонімів: хвороба, захворювання, епідемія, лихоманка, спалах (епідемії). Також і друга лексема *deadly*, що характеризує високу летальність вірусу, може бути цікаво представлена в мові. Такі слова, як: *horrific, frightening, gruesome* додають емоційне забарвлення, тим самим сприяючи створенню необхідного емоційного ефекту у читача. До приядерної зони концепту належать такі ознаки як: симптоми захворювання, розповсюдження та заразність. Дані ознаки складають медичний аспект.

2.3. Особливості понятійного ядра концепту вербалізації концепту COVID-19

Найбільш актуальні статті в 2020 році пов'язані з пандемією коронавірусу, що дає можливість проаналізувати чималу кількість згадок поняття «вірус» і пов'язаних з ним. Розглянемо, як концепт «вірус» представлено в текстах різних газетних видань, зокрема англійських

американських газет The American Conservative, The Fox, The Washington Post, The New York Times і Financial Time та інших.

Назва досліджуваного концепту COVID-19 відображає основні компоненти ядра, і крім імені концепту, в номінативне поле ядра входять всі семантично пов'язані з ним лексеми. Деякі з цих лексем є повними синонімами з іменем концепту COVID-19, а інші дають окрему характеристику, яка тим не менш безпосередньо відноситься до даного концепту. Даний концепт в науковому (медичному) аспекті позбавлений підвищеного ступеня емоціогенності. Однак, метою ЗМІ є не тільки інформування, але й маніпулювання, тому відносно нейтральний модус концепту не задовольнив би адресанта, який прагне визвати необхідну реакцію у аудиторії, тому він вдається до використання емоційно забарвленої лексики для досягнення своєї мети. А мета наступна – нагнітання почуття жаху, паніки та страху. Адресант змушує читача повірити в те, що даний вірус – це найгірше що коли-небудь могло статися на нашій планеті [55: 56].

З нашої точки зору, COVID-19 і коронавірус SARS-CoV-2 – це перші й спеціально створені ідентифікуючі назви об'єкта, який раніше не мав назви. По відношенню до них інші позначення стали вторинною номінацією. Так, в українській мові в якості варіантів використовуються одомашнені версії первинних інтернаціоналізмів – *КОВІД* і *ковід* (транслітерація інтернаціональної аббревіатури та її варіант з результатами графічного освоєння, при цьому вони показують максимальну формальну варіативність в масовому дискурсі) [2: 6].

Корінь *-ковід* став надзвичайно запитуваним в сучасній номінації для позначення всього, що пов'язано з коронавірусом (*ковід-довідка, ковід-ситуація, ковід-статистика, ковід-шпиталь і т.д.*). Крім того, є численні українські складові найменування з потенціалом стати *стійкими* (*вірус нового типу, нова коронавірусна інфекція (COVID-19), коронавірус COVID-19 (КОВІД-19), ковідне запалення, ковідна інфекція, ковідний вірус*), утворені в українській

мові контаміновані терміни *COVID-інфекція* та *SARS-інфекція*, аббревіатура *KB*, загальноживані слова з новим метафоричним значенням *корона*, *коронка*.

Почати дослідження доцільно з наведення варіантів лексем, які репрезентують другий компонент концепту, тобто *virus*. Лексема *virus* в англійському мас-медійному дискурсі може бути представлена за допомогою наступних синонімічних номінацій: *disease*, *illness*, *epidemic*, *outbreak*.

Всі представлені вище слова, що беруть участь у вербалізації концепту, є синонімами. Хоча в їх значеннях є невеликі відмінності, всі вони об'єднані між собою двома спільними семами, що свідчить про те, що ці слова синонімічні між собою – *disease* та *illness*. Наступним етапом є розгляд засобів, за допомогою яких вербалізується перший компонент – *deadly*. В результаті суцільної вибірки з газетних статей були виділені такі синонімічні номінації як: *horrific*, *frightening*, *gruesome fatal*, *lethal* та *infectious*. Всі зазначені вище слова по-різному характеризують даний вірус. Наприклад, лексема *infectious* не вказує на можливу летальність при зараженні цією хворобою. Вона характеризує цей вірус як заразний. У той час, як такі синонімічні лексеми як – *lethal* та *fatal*, об'єднані однією семою *death*, прямо вказують на можливий летальний результат.

Такі синонімічні слова як: *frightening*, *horrific*, *gruesome* об'єднані семою *fear*. Дані лексеми не вказують на можливий смертельний результат, але вони показують, яку реакцію ця хвороба викликає в людей, при одній тільки згадці. Усі розглянуті вище компоненти формують ядерну зону структури концепту *COVID-19*.

Цікаво відзначити, що лексикографічні довідники досить оперативно відгукуються на появу нових слів і пропонують окремі публікації для своїх читачів, оскільки формат словника трансформувався в інформаційно-довідковий посібник не тільки для консультації, але також для читання, в тому числі цікавого. Наприклад, словниковий генератор Dictionary.com пропонує список нових слів, пов'язаних з пандемією [68: URL], видання MerriamWebster

інформувало своїх читачів про включення в корпус нових слів COVID-19 в березні 2020 року, виділивши категорії «найменування хвороби», «важливі аббревіатури», «діагнози» і «профілактика» [69: URL].

Доцільно зазначити і блоги у деяких авторитетних словників, наприклад, у Cambridge Dictionary [66: URL], Macquarie Dictionary [70: URL]. У свою чергу, Oxford Dictionary інформує навіть дитячу аудиторію про подібні нові слова [66: URL].

До лексикографічних праць активно підключаються медіавидання, які також розробляють невеликі глосарії нових слів пандемії або публікують спостереження щодо змін в мові.

Зупинимося докладніше на ЛСГ іменників, що позначають пов'язані з коронавірусною пандемією психофізіологічні стани особистості, які семантично з'являються у засобах мас-медіа. Відповідно до даних Urban Dictionary, протягом березня – серпня 2020 року в англomовну мовну практику увійшли сім новоутворень, що входять у лексико-семантичні групи (три з них з'явилися в квітні, дві – в травні, по одній – в червні і серпні 2020 року):

- *COVIDity* (*The ability to express emotion without use of the lower half of the face for emotional expressions behind a mask*) – ковідизм (уміння виражати емоції без використання нижньої половини обличчя для емоційного вираження під маскою);
- *Covidhead* (*Slang for the feeling of being entirely overtaken, mentally and emotionally, by stress due to the Coronavirus Pandemic*) – сленгізм для позначення відчуття, що вас повністю поглинув психологічний і емоційний стрес через пандемію коронавірусу);
- *Covidhoaxamitis* (*A crippling mental disability that results in a diminished capacity to understand the basic science about the viral pandemic caused by SARS-CoV-2 (Covid19) thus espousing inaccurate and deceptive information that minimizes, disregards and embraces that the disease is simply a hoax*) –

ковідоаксаміт (психічна недуга, що приводить до зниження здатності науково трактувати вірусну пандемію, викликану Covid-19, наслідком чого є прийняття недостовірної інформації про хвороби, в тому числі і заперечення її існування);

- *Coviding (How you're responding emotionally and physically to the worldwide Covid-19 pandemic of 2020)* – ковідинг (характеристика емоційної і фізичної реакції людини на пандемію Covid-19 у 2020 р.);
- *covidmania (an uncontrollable obsession or preoccupation with coronavirus diseases like covid-19)* – ковідманія (неконтрольована нав'язлива ідея чи заклопотаність коронавірусними захворюваннями, такими як Covid-19);
- *covidophobia (a morbid fear of coronavirus diseases)* – ковідфобія (страх перед коронавірусним захворюванням) [65: URL].

У сформованій ЛСГ присутні, в тому числі, і номінації, явно синонімічні слову коронапсихоз, що функціонує в україномовній практиці: *covidophobia* (ковідфобія) і *covidmania* (ковідманія).

Частково синонімічні слову *coronapsychosis*, з нашої точки зору, і номінації *Covidhoaxamitis* (ковідоаксаміт), *Coviding* (ковідинг) і *Covidism* (ковідізм), а також неіснуючого аналогу в українській мові *Covidhead*, незважаючи на те, що їх значення в більшій мірі потребують контекстуального уточнення, ніж *covidophobia* і *covidmania* як слова з явними негативними конотаціями.

Так, лексема *Virus* має кілька значень, і є полісемантичним утворенням, і вона виникла в англійському науковому вокабулярі, де в 1728 р. лексема була використана для номінації збудників інфекційних патологій. В даному випадку англійські медики обговорювали передачу венеричного захворювання, тоді як про ще не відомі тодішній науці віруси в сучасному розумінні, мова вже не йшла. Звернувшись до такого авторитетного видання як Новий словник іншомовних слів, в статті «Віруси» до перекладу з латині *virus* – «отрута» запропоновані такі значення:

1. Об'єкти, які викликають розвиток інфекційної хвороби у людини, домашньої та дикої фауни і флори, а також вражати бактерії і найпростіших;

2. Програмний продукт, робота якого заважає іншому цифровому пристрою реалізувати задані функції, а також здатний стерти банк даних з накопиченою інформацією [65: URL].

Як бачимо, смисли є різно-галузевими, проте інтегровані на єдиній основі – шкідливий вплив (для життя на планеті або для цифрової техніки). Вивчивши лексеми, побудовані на підставі зазначеного кореня, необхідно зазначити слова: *antivirus, virus-infected, virus-containing, virality, antiviral, virus-like*.

Сьогодні в публікаціях ЗМІ актуальними є предикатні конструкції, що використовують номінатив «вірус» для позначення небезпеки різного роду: *virus elimination, unique viral strain, virus growth, virus attack on the body, virological research, virus flow*.

Корінь «вірус» ліг в основу конструкції, яка номінує актуальне пандемічне інфекційне захворювання COVID-2019: *coronavirus infection, coronavirus hospital, coronavirus patient care*. Крім того, мас-медіа використовують слово «вірус» як професійно маркований концепт нерідко метафорично, будуючи порівняння і фразеологізми, формуючи перифрази і вставляючи в мова звороти-штампи: *Viral agent, influenza virus, antiviral agent; viral disease, interrupt the replication cycle of the virus; defeat by the money-grub virus*.

На основі проведеного аналізу номінативного поля концепту COVID-19 були виявлені його основні когнітивні ознаки, а саме медичний стан/хвороба, певний часовий період, катастрофічна ситуація. Ознака хвороби найяскравіше відображена медичними термінами на позначення COVID-19. Лексеми, що описують певні нові феномени, що з'явилися або стали актуальними виключно в період епідемії коронавірусу, наприклад, *coronacation або coronials*, демонструють другу концептуальну ознаку – певний часовий період [63: URL].

Третя концептуальна ознака – катастрофічна ситуація присутня в таких лексемах, як *covidiot*, *moronavirus*, *therona*, причому в останній із цих лексем ця ознака відображена іронічно. Вичерпний аналіз будь-якого концепту неможливий без виявлення образних уявлень, пов'язаних із ним. Найяскравіше ці уявлення відображаються в метафорах, основою яких є одна з лексем, що вербалізує цей концепт (Лакофф, Джонсон, 1990). У проаналізованому матеріалі були виявлені такі метафоричні моделі концепту:

[CORONAVIRUS = PLAGUE],

[CORONAVIRUS=WAR],

[CORONAVIRUS=BIB LICALAPOCALIPSE].

Припускаємо, що основою для утворення метафори з доменом джерела PLAGUE і доменом цілі CORONAVIRUS є, по-перше, спільна природа обох феноменів: обоє вони є назвами інфекційних хвороб, а по-друге, масштаб охоплення проблемою населення земної кулі. Чума є досить широко відомим і давнім феноменом, а коронавірус є новою реалією. Метафоричне ототожнення цих двох понять робить новий термін більш зрозумілим для пересічного читача. У наведеному нижче прикладі коронавірус отримує назву «чума з Китаю».

(8) *Donald Trump has once again blamed China for coronavirus, referring to it as “the Plague from China”.* (ITVP, URL) – Дональд Трамп знову звинуватив Китай у коронавірусі, назвавши його «чумою з Китаю».

Проаналізований матеріал свідчить про те, що метафорична модель [CORONAVIRUS=PLAGUE] тісно пов'язана з іншою метафоричною моделлю, а саме [CORONAVIRUS=BIBLICALAPOCALIPSE]. У наступних прикладах присутні обидва домени джерела і чума трактується як частина біблійного кінця світу.

(9) *End of the world: Is coronavirus the prophesied ‘Plague’ in the Book of Revelation?* (EEW, URL) – Кінець світу: Чи коронавірус - це пророкована "чума" у Книзі Об'явлення?

(12) *Could this plague from the Bible be the coronavirus epidemic sweeping around the globe?* (EEW, URL) – Чи може ця Біблійська чума стати епідемією коронавірусу, яка охопила весь світ?

(19) *Islamic State Calls Coronavirus Pandemic a Plague of Biblical Proportions*. (EEW, URL) – Ісламська держава називає пандемію коронавірусу чумою біблійних масштабів.

В усіх трьох прикладах алюзія до біблійного тексту, очевидно, заснована на канонічному описі кінця світу, який супроводжують чотири вершники Апокаліпсису, четвертим з яких є сама смерть або в інших варіантах перекладу «хвороба, епідемія» («Pestilence» or «Plague») [61: 4].

Третя зафіксована нами модель метафоризації для концепту, що розглядається, – модель [CORONAVIRUS is WAR]. Боротьба з коронавірусом прирівнюється до ведення війни, а сам коронавірус виявляється невидимим ворогом на цій «війні»

(20) *Are we at “war” with coronavirus?* (WPW, URL) – Чи, ми «воюємо» з коронавірусом?

(21) *COVID-19: “Waging War” Against a Virus is NOT What We Need to Be Doing*. (WILPFW, URL) – COVID-19: «Вести війну» проти вірусу - це НЕ те, що нам потрібно робити.

(24) *“You’re looking at the enemy,” says Roberts, recalling those first encounters. “It’s invisible to everyone else in the world.* (WPW, URL) – «Ви дивитесь на ворога», - каже Робертс, згадуючи ті перші зіткнення. «Це непомітно для всіх інших у світі».

Метафора війни розширюється в подальших прикладах. Епідемію коронавірусу в США головний лікар країни порівнює з битвою при Перл-Харбор під час Другої світової війни та терористичним актом 11 вересня у Нью-Йорку.

(26) *U.S. Surgeon General Jerome Adams said (...): “This is going to be our Pearl Harbor moment, our 9/11 moment, only it’s not going to be localized”.*

(CNNPH, URL) – Головний хірург США Джером Адамс сказав (...): «Це буде наш момент в Перл-Харборі, наш момент 11 вересня, тільки він не буде локальним».

Крім алюзій на реальні історичні події був зафіксований цікавий приклад метафоричного зображення подій, пов'язаних з епідемією, як «війни слів» ('war of words'). Словосполучення своєю чергою є алюзією на відомий фантастичний роман Г. Уеллса «Війна світів».

(28) *In Coronavirus War Of Words With The U.S., China Pulls No Punches.* (NPRPP, URL) – У словесній війні, з коронавірусом, з США Китай не має ніякого значення.

Припускаємо, що основою для утворення метафоричної моделі [CORONAVIRUS is WAR] стало спільне сприйняття хвороби і війни як негативного феномена, якому необхідно активно опиратися. Загалом медичний лексикон містить багато спільних елементів із військовим. Загальноприйнятими і зафіксованими в лексикографічних джерелах є такі вирази як “*combat the disease*”, “*battle the disease*”, “*bodydefencemechanism*” [66: URL].

Вони містять лексеми – *combat, battle, defence*, які належать до тематичної групи WAR. Конотативна складова частина концепту, на перший погляд, виявляється однозначно негативною. Вище розглянуті порівняння вірусу такими негативними явищами, як війна, чума та кінець світу, безперечно це доводить. Проте значна кількість іронічних неологізмів, що утворилися під час епідемії, вказують на певне гумористичне забарвлення, що набуває концепт в окремих контекстах. Лексеми *the rona (Miss Rona, Aunt Rona), quarantine* є прикладом гумористичного погляду на вірус. Така тенденція може бути пов'язана з підсвідомим бажанням мозку послабити психологічний тиск від шквалу негативної інформації, що його атакує.

Аналіз вибірки різних статей показав, що найчастіше концепт «вірус» представлено, як щось живе, бойовий, активний елемент, те, що здатне роз'єднувати, воювати, знищувати. Людство і держави в даному випадку

виступають як супротивники вірусу, тому найчастіше «вірус» можна спостерігати в контексті таких понять, як «боротьба», «бій», «протистояння», «битва», «порятунок», «стратегії». Наприклад, це відбивається, в текстах самих публікацій:

(30) *There is increasing confidence that the COVID-19 outbreak likely originated in a Wuhan laboratory, though not as a bioweapon but as part of China's attempt to demonstrate that its efforts to identify and combat viruses are equal to or greater than the capabilities of the United States ...* (FNOB, URL) – Зростає впевненість у тому, що спалах COVID-19, ймовірно, виник у лабораторії Уханя, хоча і не як біозброя, а як частина спроби Китаю продемонструвати, що його зусилля щодо ідентифікації та боротьби з вірусами рівні або більші за можливості Сполучених Штатів ...

А також в заголовках:

(32) *Mark Penn: In coronavirus fight, America needs a 60- day plan to battle virus and save our economy.* (FNMP, URL) – Марк Пенн: У боротьбі з коронавірусом Америці потрібен 60-денний план боротьби з вірусом та порятунку нашої економіки.

(36) *Whose coronavirus strategy worked best? Scientists hunt most effective policies [10].* (PMCS, URL) – Чия стратегія боротьби з коронавірусом спрацювала найкраще? Вчені шукають найефективніші стратегії.

Таким чином, лексика, пов'язана з військовими діями, битвами, роз'єднанням, активно використовується для того, щоб сформулювати уявлення про те, що вірус – це ворог, вбивця, руйнівник. Також тут варто відзначити той факт, що в газетних текстах простежується ідея про роз'єднання і поділ людей:

(43) *If we ever were One, we are not now. Because we are for certain not all in this together as Governor Andrew Cuomo said: "Everyone is subject to this virus. I do not care how smart, how rich, how powerful you think you.* (GNYGC, URL) – Якщо ми коли-небудь і були Єдиним цілим, то не зараз. Тому що зараз ми, напевно, не один за одного, але як, сказав губернатор Ендрю Куомо: «Усі

піддаються цьому вірусу. Мені байдуже, наскільки розумним, наскільки багатим, наскільки сильним ви себе вважаєте».

Одночасно, тут підкреслюється і думка про те, що вірус – ця сила, для якої не має значення, що або кого руйнувати, всі люди для нього єдині, отже, така репрезентація сприяє тому, що люди починають менше замислюватися про соціальні, економічні, політичні відмінності, а концентруються на страху перед невидимим ворогом, для боротьби з яким необхідно об'єднуватися [61: 58-68].

Поряд з цим концепт «вірус» поєднується з такими поняттями, як *crisis*, *test*, *victim*. У цьому сенсі він виступає як активна діюча особа, існує сам по собі, має фізичні властивості і здатний здійснювати активні дії, що призводять до згубних наслідків.

(44) *China's health crisis is testing the entire global economic system, and placing unexpected and additional strain on the fragility of an extended boom. It's also a test of China's strength as a consumer-and the U.S.'s ability to step up as China lags.* (WSJCCC, URL) – Криза в галузі охорони здоров'я в Китаї випробовує всю світову економічну систему і створює неочікуване додаткове навантаження на крихкість тривалого буму. Це також випробовує сили Китаю як споживача, а також здатність США активізувати свою діяльність у міру того, як Китай відстає.

Цікаве спостереження про те, що незважаючи на те, що в ЗМІ активно фокусуються на боротьбі з вірусом, в текстах досить часто знаходить своє відображення ідея про те, що в поточній ситуації «вірус» – це один з активних політичних гравців на світовій арені поряд з державами, урядами, впливовими політиками. Він представляється як певний політичний лідер, який активно впливає на обстановку на фінансових ринках, на міжнародні відносини, на економічну і політичну ситуацію в конкретних країнах, на розпалювання торгових воєн:

(46) *Sagging demand for crude oil, which has stumbled 16% in price since China identified the coronavirus, is prompting Saudi Arabia...* (WSJCCC, URL) –

Падіння попиту на неочищену нафту, яка впала в ціні на 16% з тих пір, як Китай виявив коронавірус, спонукає Саудівську Аравію...

(48) *To Avoid an Outbreak, China Cancels Lunar New Year for Millions of Migrants.* (NYTWA, URL) – Щоб уникнути спалаху, Китай скасовує місячне святкування Нового року для мільйонів мігрантів.

(51) *Fears of global economic slowdown as virus follows trade war. China, and the world, were already burdened by tariffs. Now, some say the coronavirus could undermine fragile.* (TGFGGE, URL) – Побоювання з приводу уповільнення темпів зростання світової економіки, через вірус після торгової війни. Китай і світ уже були обтяжені тарифами. Зараз дехто каже, що коронавірус може підірвати і так крихке становище.

Невід’ємні атрибути захворювання – тести, ліки і засоби захисту та лікування – отримали абсолютно нові або варіантні позначення, наприклад: *covid test* та *muzzle (medical mask)*. При варіантній ідентифікуючій номінації для ситуативно важливих і вже названих раніше реалій (наприклад, для медичної маски) відбувається освоєння дійсності в рамках існуючого мовного досвіду, ми відзначаємо активність механізмів переосмислення у слова *muzzle*.

На тлі популяризації медичного дискурсу була розширена сфера вживання власне медичні аббревіатури – *Ventilation (artificial lung ventilation)*, *PPE (personal protective equipment)* і слова зі спеціальної мови типу *SANITIZER*, *antiseptic*. У цій тематичній групі першою точкою зростання є позначення вакцини. З’явилося новоутворення з родовою семантикою *COVID-vaccine*. У цій зоні найменувань щомісяця виникають оновлення.

Пандемія 2020 р. запам’ятається всім не тільки сумною статистикою, медичними відкриттями і проривами в лікуванні вірусних захворювань, але і абсолютно новим станом суспільства, коли очна контактна комунікація була зведена до мінімуму, люди зобов’язані були залишатися тижнями і навіть місяцями перебувати у будинку, багато видів роботи перемістилися у

віртуальне середовище, – тобто в режим *самоізоляції і локдауну / self-isolation and lockdown*.

Пандемія коронавірусу виявила формування нової повсякденності зі змінами поведінки людей, їх повсякденних пріоритетів, зміною їх звичного способу життя, оголивши економічні та соціальні проблеми у всіх соціальних групах [12: 34]. Як наслідок, в англійській мові з'явилися нові і виключно експресивні однослівні найменування з негативним значенням або семантикою іронічного осуду режиму самоізоляції.

Процесуальне осмислення самоізоляції призвело до виникнення дієслова *quarantine*. Зупинка багатьох видів соціально-економічної діяльності (актуалізований термін *lockdown* в сучасному міжнародному вживанні) на тлі досить жорсткого контролю з боку держави порівнюється з терором (*covid-terror*), масовим божевіллям (*covid-madness*), кризою і зупинкою соціально-економічних регулярних процесів (*coronacrisis, coronapause*) і кінцем світу (*covidopocalypse, coronapocalypse, coronageddon*), містерією (*covid show*).

Нові стійкі потворні поєднання поширилися в офіційно-діловому дискурсі: *antidote restrictions, coronavirus restrictions, coronavirus regimen*, підвищилася частотність вживання поєднань зі спеціальної мови *quarantine mode, mask-glove mode*.

Яскраву мовну реакцію широкого діапазону (від іронії та глузування до обурення та істеричної апеляції до історичних паралелей) викликала одна протиепідеміологічна вимога – носити маску і рукавички в громадських місцях: *to disguise (meaning "to wear a mask"), a show mask*.

Рівне таку ж реакцію в 2021 створила вакцинація, тому в січні 2021 вже можна зустріти в соціальних мережах експресивне слово *vaccine-show*. І є підстави очікувати продовження зростання образно-оцінних номінацій в цій точці. Тим більше що предметна атрибутика (сертифікати вакцинації) і політичні наслідки нового процесу вже активно називаються: *covid-passport*,

covid-certificate, green passport (документ про вакцинацію, що дає право на в'їзди в інші країни), *covid curtain* (за аналогією із залізною завісою).

Під час пандемії миттєво сформувалися компенсаційні форми організації дозвілля і соціального життя в цілому. Вірус став тригером до впровадження і подальшого розвитку цілого ряду управлінських та освітніх технологій, він змінив поведінкові і споживчі практики людей [12: 28].

Так, багато процедур при оформленні цивільних відносин перемістилися у віртуальне середовище. Формати проведення масових розважальних заходів також стали цифровими, що відображено в нових складних найменуваннях з прозорою внутрішньою формою:

- *online party* (дружня зустріч без особистої присутності її учасників і з використанням будь-якого цифрового ресурсу з можливостями відеозв'язку),
- *zoom party* (різновид онлайн-вечірки з використанням платформи Zoo),
- *online corporate, online training, social distance*

Очні знайомства після листування в інтернеті замінив *Quartainder* (знайомства і онлайн-комунікація на платформі Tinder під час самоізоляції). Для назви спілкування в цифровому середовищі утворилось дієслово *to zoom*, що відображає активність новоутворення в мові.

Для іменування різноманітних форм дозвілля на самоізоляції з'явилося узагальнююче слово *coviding* (всі форми проведення часу в період самоізоляції, а також реакція людини на події в зв'язку з COVID). У рекламному дискурсі навесні 2020 р. активно тиражувалися різні моделі *coviding*.

Ряд міжнародних найменувань деструктивних і девіантних форм проведення часу (*zombombing and scrolling*) поповнився такими новоутвореннями, як *quarantine-shaming* і *corona shaming* (публічне цькування людини за недотримання карантинних заходів). У сфері соціальних комунікацій трапилася *covidization* (процес загального занурення суспільства в обговорення теми коронавірусу), спалахнула *infodemia* (інформаційний шум, фейки про

коронавіруси, вірусне поширення фейкової інформації про коронавіруси) і набув поширення *coronafakes* к (фальшива новина про коронавіруси)

Також в ЛСГ концепту COVID-19 наявний слот *antisepsis*, який включає найбільшу кількість рівнів і вербалізований наступними номінаціями: *prevention of surgical infection, destruction of microbes in the wound, prevention of wound infection, antimicrobial substances, suppression of bacterial activity, method of preventing infection with microorganisms, preventive measures, preventive measures, treatment of surgical infection, measures to combat pathogens, a set of treatment and prevention measures*.

Під антисептиками в науковому шарі медичного дискурсу розуміють «методи або комплекс лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на знищення мікробів, патологічному утворенні або організмі в цілому» [60: 17]. З антисептиками тісно пов'язана асептика, яка являє собою «безмікробних метод виконання оперативних втручань і подальшого лікування ран» [65]. Так, слот «асептика» включає 5 рівнів, на яких ми виділили такі номінації: *non-microbial method, non-microbial method of performing surgical interventions, non-microbial method of wound treatment, method of prevention, prevention of surgical infection*.

Номінації безмікробного методу виконання оперативних втручань і безмікробного методу лікування ран мають функцію уточнення: вказують на певні обставини, при яких застосовується даний метод.

І, нарешті, слот *bactericidal* складається з рівнів, які вербалізовані такими номінаціями, як *antimicrobial drugs, antimicrobial materials, bactericidal action, bacteriostatic action, ability to destroy bacteria, suppression of bacterial activity, ability to destroy pathogenic microorganisms, chemicals* [65: URL].

Однак кожен з слотів, які репрезентують спеціальне знання, має свої особливості, що очевидно з виділених приватних номінацій: пригнічення росту патогенних бактерій (в слоті «антибіотики»), комплекс лікувально-профілактичних заходів (у слоті «антисептика»), безмікробних метод (в слоті «асептика») і антимікробні препарати (в слоті «бактерицидність»).

Отже, в рамках цього дослідження було виділено базові когнітивні ознаки концепту CORONAVIRUS, а саме медичний стан/хвороба, певний часовий період, катастрофічна ситуація. Також встановлені моделі метафоризації цього концепту:

[CORONAVIRUS= PLAGUE],

[CORONAVIRUS=WAR],

[CORONA VIRUS=BIBLICALAPOCALIPSE].

Неоднозначність конотативного сприйняття цього концепту була також описана в рамках даного дослідження. Той факт, що пандемія коронавірусу ще далека від завершення, робить подальше дослідження особливостей вербалізації цього концепту в англійській мові та мовленні досить перспективним.

Висновки до Розділу II

1) Таким чином, сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що пандемія COVID-19, викликана коронавірусів SARS-CoV-2, вже залишила вельми помітний слід в сучасній мовній практиці, про що свідчить актуальна практика різних лінгвокультурах. На початку XXI ст. і аж до початку 2020 р. словотворне гніздо розглянутої номінації в мові включало лише два компоненти: іменник *coronavirus* (кореневе слово); іменник *beta-coronavirus*, утворений від його основи способом словоскладання. Всі перераховані лексичні одиниці в зазначений період однозначно входили до складу спеціальної (професійної) лексики і вживалися в наукових або науково-популярних текстах переважно медичної тематики.

2) На початку 2020 р., після того як про зафіксований в китайському місті Ухань спалах інфекції стало відомо всьому світу і вона стрімко поширилася по всій планеті, дериваційні зв'язки розглядаються як доміномінації, які активізувалися, результатом чого стало й істотне розширення в різних мовах

словотворчих гнізд, де ця номінація функціонує в ролі кореневого слова, це гніздо очолює.

3) У даному розділі були розглянуті основні елементи структури концепту COVID-19. На основі аналізу англомовних газетних статей ми виявили, що даний концепт, будучи вербалізованим в мас-медійному дискурсі, отримує нові асоціативні зв'язки, яких він позбавлений в науковій (медичній) картині світу.

4) Було встановлено, що багаторівнева структура концепту COVID-19 містить не тільки такі основні ознаки як летальність і симптоматика, а й формується завдяки ряду різноманітних концептуальних метафор, які створюють абсолютно різні образи, що характеризують концепт з різних боків. Ми можемо зробити висновок, що все це дозволяє ЗМІ створити потрібний емоційний ефект у аудиторії, а саме нагнітати хвилювання, підсилювати відчуття страху, занепокоєння та паніки.

РОЗДІЛ III

СКЛАДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ COVID-19 УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ І СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1. Специфіка перекладу мови ЗМІ та інформаційного матеріалу

Переклад – це, безсумнівно, дуже давній вид людської діяльності. Як тільки в історії людства утворилися групи людей, мови яких відрізнялися один від одного, з'явилися і «білінгви», допомагали спілкуванню між «різномовними» колективами. З виникненням писемності до таких усним перекладачам – «товмачам» – приєдналися і перекладачі письмові, перекладали різні тексти офіційного, релігійного і ділового характеру. З самого початку переклад виконував найважливішу соціальну функцію, роблячи можливим міжмовне спілкування людей [26: 13].

Проблема перекладу текстів ЗМІ є дуже актуальною, оскільки засоби масової інформації мають величезний вплив на життя суспільства, на свідомість і уявлення людей. Під текстами ЗМІ ми розуміємо не тільки газетно-журнальні тексти, а й радіо- і телерепортажі, інтерв'ю, різні програми, ток-шоу тощо. Ці матеріали також називають «електронною пресою». Поняття «електронної преси» включає в себе й Інтернет. Серед жанрово-тематичного різноманіття текстів ЗМІ виділяються новинні матеріали, коментарі, аналітичні огляди, інтерв'ю, спортивні репортажі, рекламні матеріали і т.п. Адекватний переклад будь-якого тексту ЗМІ має на увазі вірну передачу засобами іншої мови не тільки фактичного і суто інформативного змісту тексту, а й його комунікативної / функціональної спрямованості.

Для перекладача робота з публіцистичним текстом є непростим завданням, так як функція впливу на читача і спонукання читача до певної дії, створення іміджу описуваного продукту або бренду вимагає від перекладача високого рівня володіння словом, актуальною розмовною лексикою, вміння

привернути увагу читача, створити потрібну атмосферу, адаптувати переклад для цільової аудиторії відповідно до прагматичним потенціалом тексту.

Подібні переклади на іноземну мову повинен виконувати лінгвіст, який добре володіє усною та письмовою мовою. Оскільки функції у всіх джерел ЗМІ аналогічні: повідомлення інформації та вплив на читача, то переклад текстів інтернет-ЗМІ в цілому не відрізняється від перекладу газетних видань. Інформативний переклад – вид перекладу, що виділяється на підставі характеру перекладних текстів, їх жанрово-стилістичної класифікації, характеризує переклад спеціальних (наукових, науково-технічних, документів і т.п.) текстів [14: 35].

Інформаційний або інформативний переклад – це переклад новин, періодичних видань, тобто газет і журналів, а також публіцистичних статей з Інтернет-ресурсів. З наукової точки зору, інформативним перекладом можна назвати переклад текстів, метою яких є донести будь-які відомості, при цьому впливаючи на думку або емоції читача. Тематика інформаційного перекладу може бути різною, до видів інформативного перекладу можна віднести наукові, ділові, суспільно-політичні, побутові, а також статті інших напрямків [26: 154].

Інформативні переклади зазвичай мають стандартну форму і застосування стандартних мовних засобів, тому перекладач при перекладі інформаційних текстів в більшості випадків стикається з лінгвістичними проблемами передачі змісту тексту оригіналу, які пов'язані з відмінностями в семантичному будову і особливостями вживання тих чи інших виразів або слів в двох мовних системах [7: 43].

Повноцінний переклад статті крім фактично точної передачі змісту повинен донести до читача всі емоційні елементи, укладені в оригіналі. Різні жанри текстів ЗМІ характеризуються різним співвідношенням і втіленням елементів повідомлення і впливу, різною питомою вагою власне інформації та експресивних засобів.

По-справжньому професійний перекладач повинен не просто усвідомлювати це співвідношення в кожному перекладному тексті, але і вміти адекватно передати його в перекладі [27: 160]. Виконуючи прагматичну адаптацію, роблячи текст більш доступним або експресивним для читача, перекладач іноді не тільки передає інформацію, а й значно редагує її.

Говорячи про особливості перекладу публіцистики, потрібно враховувати конкретні факти: кожен функціональний стиль має свій набір формуючих факторів, що впливають на переклад, а також варто розуміти, що при перекладі відбувається не просто заміна мови, але проводиться велика робота по виявленню культурних особливостей, особливостей авторського стилю, тимчасових традицій.

Переклад текстів мас-медіа включає в себе переклад таких джерел, як новини (газетні, журнальні та інтернет-ресурси) і статті. Такий переклад відрізняється від художнього, оскільки метою художнього перекладу є естетичний вплив, в той час як публіцистичний переклад більш націлений на передачу інформації.

Серед власне мовних і стильових особливостей мови ЗМІ можна виділити наступні:

- 1) часте використання стійких і клішірованих виразів, журналістських штампів, стандартних термінів і назв;
- 2) експресивність мови як спосіб залучення уваги читача;
- 3) насиченість тексту найрізноманітнішими алюзіями і цитатами;
- 4) використання розмовної, зниженої, сленгової лексики;
- 5) широке використання ідіом, гри слів, каламбурів;
- 6) розповсюджене використання стилістичних засобів, таких як гіперболи, літоти, метафори, метонімія, образні порівняння [4: 126].

З точки зору перекладу всі ці особливості текстів ЗМІ представляють собою проблеми, які потребують професійного рішення. У більшості випадків буквальний, дослівний переклад неможливий, і для підбору найкращого

еквівалента перекладачеві потрібні прекрасне почуття мови, винахідливість і кмітливість. Якщо в перекладному тексті превалюють кліше, поєднання нейтрального характеру, то аналогічні мовні засоби слід використовувати і в перекладі.

Різні жанри текстів ЗМІ характеризуються різним співвідношенням і втіленням елементів повідомлення і впливу, різною питомою вагою власне інформації та експресивних засобів. По-справжньому професійний перекладач повинен не просто усвідомлювати це співвідношення в кожному перекладному їм тексті, але і вміти адекватно передати його в перекладі [14: 16].

Виконуючи прагматичну адаптацію, роблячи текст більш доступним або експресивним для читача, перекладач іноді не тільки передає інформацію, а й значно редагує її.

Для перекладача робота з текстом ЗМІ є непростим завданням, так як функція впливу на читача і спонукання читача до певної дії, створення іміджу описуваного продукту або бренду вимагає від перекладача високого рівня володіння словом, актуальною розмовною лексикою, вміння привернути увагу читача, створити потрібну атмосферу, адаптувати переклад для цільової аудиторії відповідно до прагматичним потенціалом тексту [14: 35].

Переклад мови ЗМІ також є дуже складним і швидко мінливим соціокультурним процесом; виникають нові підвиди онлайн-ЗМІ (також і аматорські) для перекладу яких варто заглибитися в цю культурну сферу. Для мови ЗМІ актуальними на сьогоднішній день є наступні ознаки:

1. нові інформаційні джерела (в інтернеті), в яких використовується зовсім інша мова;
2. загальне спрощення мови ЗМІ;
3. введення «американізмів»;
4. виникнення нових мовних норм, властивих окремим соціальним групам, які впливають на розвиток мови публіцистики [15: 114].

Отже, при перекладі текстів ЗМІ виникає ряд проблем, які пов'язані з:

- наявністю в текстах медіа-жанру великої кількості мовних кліше;
- активним використанням фразеологізмів;
- частим вживанням метафор та ідіом.

Існує ще один фактор, що впливає на роботу фахівців, що займаються перекладом текстів ЗМІ. Оскільки газети і журнали публікуються найчастіше через певний проміжок часу (щоденні, тижневі, місячні випуски), перекладач істотно обмежений за часом (часом переклад доводиться робити буквально за пару годин). Це є ще однією відмінністю від художнього перекладу, оскільки терміни перекладу художніх текстів не настільки стиснуті.

Підсумовуючи вищевикладене, варто перерахувати цілі, які переслідують перекладачі газетно-публіцистичних текстів:

- 1) перекладачі газет перекладають для масової аудиторії. Отже, мова повинна бути простою і зрозумілою;
- 2) перекладачі газет повинні враховувати географічні, тимчасові і культурні особливості країни іноземних мов;
- 3) перекладачі газет найчастіше обмежені за часом і обсягом перекладного тексту.

Інформація, яка передається з культури в культуру через канали агентств, потребує не тільки «перекладу» в міжмовному сенсі, але її треба буде видозмінити, відредагувати, синтезувати і трансформувати для того, щоб її змогли «вжити» читачі.

З кожним роком словники фіксують все більше неологізмів, які народжуються безпосередньо в засобах масової інформації. Постійно розвивається політика, економіка, соціальна і технічна сфери є причинами їх появи. [15: 114]. У ХХІ столітті повсюдної інформатизації, комп'ютеризації та глобалізації таких слів виникає безліч, а пройшовши необхідні стадії соціалізації (прийняття в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мові), вони включаються в активний словниковий склад мови і поповнюють запас загальноновживаних слів. Найбільш актуальні причинами появи неологізмів в

ЗМІ – такі:

- потреба в позначенні нової реалії;
- існування реалій, які не мають раніше відповідного позначення;
- більш зручне позначення реалії;
- необхідність підкреслити зміну соціальної ролі предмету.

При перекладі неологізмів українською мовою використовуються такі прийоми:

- 1) Транслітерація (наприклад, *vegan* – ‘веган’).
- 2) Транскрибування (наприклад, *interface* – ‘інтерфейс’).
- 3) Калькування (наприклад, *cyber store* – ‘інтернет-магазин’).

Перекладачі часто використовують комбіновані способи – калькування поряд з транскрибуванням або транслітерацією, як, наприклад, при перекладі слова *web-page* – *веб-сторінка*.

4) До описового перекладу вдаються в тому випадку, якщо важко передати значення неологізму представленими вище способами, наприклад, коли предмет, явище або поняття, що позначається неологізмом, відсутні в запозичає культури. Досить часто перекладачі паралельно використовують транскрипцію, транслітерацію або кальку і опис значення нового слова.

5) Протягом останніх десяти років з’явився і став поширений неасимільований переклад. Наприклад: *Wi-Fi*, *vip*, *spa*, і т.д. Як правило, один і той самий неологізм можна перекласти різними способами, однак згодом один з варіантів витісняє інший. Основними критеріями для перекладача є стислість і однозначність тлумачення, щоб запропонований варіант був зрозумілий одержувачу переказу [15: 61].

Щоб встановити значення неологізму і правильно його перекласти, потрібно, перш за все, зрозуміти його етимологію, семантику і розглянути спосіб його утворення. При утворенні, наприклад, англійських неологізмів найчастіше використовуються такі способи як аффіксація, словоскладання,

скорочення, аббревіація, конверсія, семантична деривація, запозичення.

Серед особливостей текстів ЗМІ також слід виділити стилістичну різноплановість лексики. Книжкова лексика переплітається з розмовними і поетичними словами і словосполученнями. Розмовно-фамільярний характер проявляється і в англійських заголовках. Інтерактивне спілкування між виданням і його читацькою аудиторією, широкий дискурс ЗМІ призводять до того, що мова інтернет-ЗМІ стає все більш і більш наближеною до розмовного стилю, що є цілком логічним етапом розвитку засобів масової інформації. До вище сказаного можна додати, що даний прийом підвищує експресію тексту і тим самим акцентує увагу читача.

3.2. Перекладацькі трансформації передачі концепту COVID-19 в українській мові

У перших двох розділах дослідження ми здійснили аналіз вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних змі. В даному розділі ми приступимо до опису і систематизації формальних і семантичних трансформацій лексичних одиниць, які вербалізують концепт COVID-19, при їх перекладі українською мовою.

Перекладацькі трансформації, на відміну від деформацій, є позитивними змінами, які перетворюють структуру речення і допомагають досягти перекладацької еквівалентності, тобто адекватності перекладу [11: 60].

Виходячи з даного положення, ми прийшли до висновку, що переклад публіцистичного тексту повинен бути адекватним, тому що однією з головних цілей перекладу є досягнення адекватності. Завдання перекладача полягає в умінні зробити необхідні перекладацькі перетворення, при цьому дотримуючись норм мови перекладу, щоб як якомога повніше передати основну інформацію тексту оригіналу.

Порівнюючи граматичні структури речень оригіналу та перекладу, ми знаходимо, що перекладачі зазвичай вдаються до таких технічних способів

перекладу, як прямий (його ще прийнято називати дослівний) переклад та непрямий.

Досить часто, висловлювання в одній мові, намагаються максимально наблизити до аналогічного висловлення в іншій мові. Проте досить часто при перекладі «явні негативні результати спроб механічного включення елементів однієї мовної дійсності в концептуальну систему іншої» [11: 64].

Більше того, в процесі нашого дослідження ми побачили, що перекладач в моментах, коли він бачить відсутність повного еквіваленту, застосовує певні структурні чи інші зміни. Мова йде саме про перекладацькі трансформації.

Отже, трансформація – це основа більшості перекладацьких прийомів. На сьогоднішній день відомо досить багато класифікацій перекладацьких трансформацій.

I. Корунець виділяє лексичні та граматичні трансформації. Він вважає, що лексичні трансформації припускають такі прийоми: перекладацьку транскрипцію (транслітерацію), гіпо-гіперонімічний переклад, уподібнення, описовий переклад, калькування [30: 65].

Перекладацька транскрипція – складний перекладацький прийом. Слово, яке транскрибується, вводиться в перекладний текст не механічно. Воно дуже часто зазнає фонетичну або граматичну трансформацію. Однак надмірне вживання транскрипції не зберігає національний колорит, а, навпаки, часто захаращує мову, що призводить до додаткових труднощів розуміння [30: 85].

Прийом міжмовної гіпонімії – це вживання слів однієї мови, що виражають родові поняття замість видових понять.

Описовий переклад має місце, коли існує відмінність між лексико-граматичними системами мови автентичного тексту і перекладного тексту внаслідок національної специфіки оригіналу і особливостей контексту перекладач не має можливості зберегти точний зміст слова. У подібному випадку семантична точність має перевагу перед художніми функціями.

Калькування – це перетворення лексичних одиниць автентичного тексту шляхом заміщення морфем або слів їх лексичними еквівалентами в тексті перекладу. цей прийом використовують, коли необхідно зберегти не тільки сенс, але і образно-сміслову основу. Дуже часто це відбувається при перекладі приказок і прислів'їв.

Найбільш часто застосовуються граматичні трансформації – це членування речень, об'єднання речень, граматичні заміни (форми слова, частини мови або члени речення) [16: 23].

Граматичні трансформації – це переклад, при якому граматична одиниця оригіналу трансформується в іншу одиницю перекладного тексту, що має інше граматичне значення.

Науковець В. Н. Комісаров виділяє третій тип перекладацьких перетворень – це змішаний тип, або, як він називає, «комплексні лексико-граматичні трансформації»: антонімічний переклад, експлікація та компенсація [26: 74].

Експлікація, або описовий переклад, – це лексико-граматичне перетворення, при якому лексичну одиницю в тексті оригіналу замінюють словосполученням, більш-менш повно пояснює це значення на мові переказного тексту. Використовуючи описовий метод, можна передати значення слів, які не мають еквівалентів в мові оригіналу.

У ході роботи методом прямої вибірки з автентичних англomовних джерел нами було виділено 100 прикладів. Пошук здійснювався за ключовими словами і виразами: *COVID-19, coronavirus, pandemic, disease*. Вибір останнього слова продиктований результатами САЕ, які показали, що дана лексема входить в ядро асоціативного поля концепту. Крім того були розглянуті приклади, в яких були відсутні перераховані вище лексеми, але виявлялися які-небудь з п'яти СП концепту COVID-19, про які йшлося у другому розділі роботи.

В результаті проведеного аналізу ми прийшли до висновку, що найбільш частотною лексемою в розглянутих текстах є слово *COVID-19*. Це слово

фігурує в 40 прикладах. Слово *coronavirus* як самостійна одиниця в реченнях згадується 15 разів, а різні словосполучення зі словом *coronavirus* зустрічаються в аналізованих реченнях 23 разів.

Таблиця 3.1.

Частота використання лексем пов'язаних з концептом COVID-19

Лексема	Частота використання	Відсоткове відношення
COVID-19	40 прикладів	40 %
Coronavirus	15 прикладів	15 %
СС з «coronavirus»	23 приклади	23%
Контекстуальні синоніми	22 приклади	22%

У першу чергу, звернемося до аналізу перекладу лексеми *COVID-19*.

Транскрипція використовується в усіх випадках при перекладі *COVID-19* українською мовою.

(3) *My Covid-19 vaccine trial experience remains vital as vaccination rates are lagging.* (CNNS, URL) – Мій досвід випробувань вакцин проти Ковід-19 залишається життєво важливим, оскільки рівень вакцинації відстає.

(10) *The more Covid positive cases we have, the faster the trial is going to go because now we have more patients to compare to see how many are in the placebo group versus how many are in the vaccine group.* (CNNS, URL) – Чим більше у нас позитивних випадків Ковід, тим швидше відбуватиметься випробування, тому що тепер у нас є більше пацієнтів, яких можна порівняти, щоб визначити, скільки людей у групі плацебо порівняно із кількістю в групі, що підтримує вакцину.

(13) *That is certainly quite visible in Europe, especially as Covid-19 reveals the deep cracks in the European project.* (ESPI, URL) – Це, безумовно, цілком прослідковується в Європі, тим більше, що Ковід -19 виявляє глибокі тріщини в європейському проекті.

(27) *As of 9 July, Africa had 512,039 confirmed Covid-19 cases, with 11,915 deaths, data from governments and the World Health Organization showed.* (TGWA, URL) – Станом на 9 липня в Африці було підтверджено 512 039 випадків захворювання на Ковід-19 із 11 915 смертями, свідчать дані урядів та Всесвітньої організації охорони здоров'я.

(29) *George Magoha, the education minister, said that the curve of Covid-19 infections was expected to flatten only by December.* (TGWA, URL) – Джордж Магоха, міністр освіти, заявив, що крива зараження Ковід-19, як очікується, піде на спад лише з грудня.

(31) *The provincial government was forced to clarify statements suggesting that more than a million graves were being dug for victims of Covid-19.* (TGWA, URL) – Місцевий уряд був змушений пояснити заяви, які свідчать про те, що для жертв Ковід-19 викопували більше мільйона могил.

(33) *Coronavirus Covid-19 has now spread to six continents – only Antarctica is currently free of infections – and has triggered more than 85,000 cases of respiratory illness, of which nearly 3,000 have been fatal.* (TGSC, URL) – Зараз коронавірус Ковід-19 поширився на шість континентів - лише Антарктида вільна від інфекцій – і спричинив понад 85 000 випадків респіраторних захворювань, з яких майже 3 000 мали летальний результат.

В наступних прикладах англомовних ЗМІ лексема Covid-19 також передається за допомогою **транслітерації**:

(34) *Covid-19 is now an epidemic in many parts of the globe and is destined to have a major impact on the health of the planet.* (TGSC, URL) – Ковід-19 зараз є епідемією у багатьох частинах земної кулі, і здійснює значний вплив на здоров'я планети.

(35) *Both Covid-19 and influenza are respiratory illnesses and are spread by exhaled droplets which can survive in the air and on surfaces for short times.* (TGSQ, URL) – І Ковід-19, і грип є респіраторними захворюваннями і поширюються за

допомогою видихуваних крапель, які можуть виживати у повітрі та на поверхнях деякий час.

(37) *Cases of Covid-19 would then appear over a longer period of time and would not abruptly trigger chaos at hospitals.* (TGSQ, URL) – Тоді випадки захворювання на Ковід-19 з'являлися б протягом більш тривалого періоду часу і не спричинили б різкого хаосу в лікарнях.

(38) *Will it be possible to eradicate Covid-19, or could it reappear regularly in future?* (TGSQ, URL) – Чи вдасться викоринити Ковід-19, чи він зможе з'являтися регулярно в майбутньому?

(39) *Some observers have pointed to the fact that Africa has relatively few cases of Covid-19 and that this may be a response to hotter conditions there. The virus cannot take the heat, in other words.* (TGSQ, URL) – Деякі спостерігачі вказують на той факт, що в Африці порівняно мало випадків захворювання на Ковід-19, і що це може бути реакцією на тамтешні спекотніші умови. Іншими словами, вірус не сприймає тепло.

(41) *Health experts had warned that the November-December holidays, with boosts in travel and indoor gatherings, would send Covid-19 cases soaring.* (CNNV, URL) – Експерти у галузі охорони здоров'я попереджали, що канікули у листопаді-грудні, а також збільшення кількості поїздок та зібрань у приміщенні, призведуть до зростання кількості випадків захворювання на Ковід-19.

(42) *The country averaged 3,349 Covid-19 deaths a day across a week as of Tuesday.* (CNNV, URL) – Станом на вівторок в країні в середньому реєструвалося 3349 смертей від Ковід-19 в день за тиждень.

(45) *White House press secretary, Jen Psaki, said the Covid-19 vaccine should be made available to everyone, including undocumented immigrants.* (TGUJ, URL) – Прес-секретар Білого дому Джен Псакі заявила, що вакцина від Ковід-19 повинна бути доступною кожному, включаючи іммігрантів без документів.

(49) *Fortunately, Fauci said, current Covid-19 vaccines are likely to be effective against the new variants.* (CNNV, URL) – На щастя, сказав Фаучі, нинішні вакцини від Ковід-19, ймовірно, будуть ефективними проти нових штамів.

(50) *Covid: Biden signs executive orders on food aid and worker protections.* (BNU, URL) – Ковід: Байден підписує розпорядження про продовольчу допомогу та захист прав працівників.

(54) *The day after taking office, Mr Biden signed 10 executive orders as part of a sweeping "wartime" Covid action plan.* (BNU, URL) – Уже наступного дня після вступу на посаду пан Байден підписав 10 виконавчих розпоряджень як частину масштабного плану дій спрямованих проти Ковіду.

(55) *What is Biden's Covid plan?* (BNU, URL) – Який саме план Байдена проти Ковіду?

(56) *The American people deserve an urgent, robust and professional response to the growing public health and economic crisis caused by the coronavirus (Covid-19) outbreak," an introduction to the plan said.* (BNU, URL) – Американський народ заслуговує на термінову, надійну та професійну реакцію на зростаючу кризу у сферах охорони здоров'я та економіки, спричинену спалахом коронавірусу (Ковід-19) ", – йдеться у вступі до плану.

(60) *Hospital admissions of patients with Covid are coming down slightly, according to government figures.* (BNH, URL) – Кількість госпіталізацій пацієнтів із Ковідом трохи зменшується, згідно з урядовими даними.

(63) *Covid: Why hasn't the UK banned all international flights?* (BNE, URL) – Ковід: Чому Великобританія не заборонила всі міжнародні рейси?

(76) *India has recorded the second-highest number of Covid-19 infections in the world after the US.* (BNI, URL) – Індія зафіксована як друга країна за кількістю інфекцій Ковід-19 у світі після США.

(82) *Parosmia: 'Since I had Covid, food makes me want to vomit'.* (BNS, URL) – Паросмія: «Оскільки у мене був Ковід, від їжі мене нудить».

(83) *Many people with Covid-19 temporarily lose their sense of smell.* (BNS, URL) – Багато людей, які мають Ковід-19 тимчасово втрачають нюх.

(85) *Nearly all had started with anosmia arising from Covid-19, and ended up with parosmia.* (BNS, URL) – Майже все починалося з аносмії, що виникла через Ковід-19, і закінчилося парозійною хворобою.

(87) *If this is correct, up to 6.5 million of the 100 million who have had Covid-19 worldwide may now be experiencing long-covid parosmia.* (BNS, URL) – Якщо це вірно, то до 6,5 мільйонів із 100 мільйонів людей, котрі перенесли Ковід-19 у всьому світі, тепер можуть переживати паросмію, викликану тривалим періодом захворювання на ковід.

(91) *Colombia's defense minister is in intensive care due to Covid-19.* (CNNVU, URL) – Міністр оборони Колумбії перебуває в реанімації через Ковід-19.

(93) *A new study suggests someone might be able to get infected with one of the new variants of the coronavirus even if they've had Covid-19 before or have been vaccinated.* (CNNVU, URL) – Нове дослідження припускає, що можливо заразитися одним із нових штамів коронавірусу, навіть якщо вже перехворіли на Ковід-19 або були вакциновані.

(94) *And we don't have data for Covid-19 because that could take years," she says.* (BNS, URL) – І у нас немає даних за Ковід-19, оскільки це може зайняти роки, - заявляє вона.

(95) *"Eggs physically repulse me and I'm unable to enjoy beer or wine as they have a flavour I simply call Covid."* (BNS, URL) – «Яйця фізично відштовхують мене, і я не можу насолоджуватися пивом або вином, оскільки вони мають смак, який я просто називаю Ковідом».

(96) *"All those luxuries we take for granted have vanished since having Covid," he says. "I feel like I'm broken and no longer me."* (BNS, URL) – «Усі ті предмети розкоші, які ми сприймаємо як належне, зникли після того, як в мене діагностували Ковід», – говорить він. «Я відчуваю, що я зламаный, і що я - вже не я».

(97) *Because so few people had parosmia before Covid-19, it wasn't studied very much and most people were unaware of what it was, so we don't have historic data.* (BNS, URL) – Оскільки до Ковід-19 так мало людей хворіли на паросмію, що її не дуже вивчали, і більшість людей не знали, що це таке, тому у нас немає історичних даних.

(98) *"And we don't have data for Covid-19 because that could take years," she says.* (BNS, URL) – «І у нас немає даних за Ковід-19, оскільки це може зайняти роки», – каже вона.

Coronavirus в українській мові передається за допомогою лексичної трансформації – **транслітерації**. Транслітерація, як і транскрипція, допомагає перекладачеві передати лексичну одиницю оригіналу за допомогою відтворення її форми.

(1) *The Coronavirus (COVID-19) outbreak has affected everyone.* (GGC, URL) – Спалах коронавірусу (COVID-19) торкнувся всіх.

(15) *Coronavirus Epidemics Began Later Than Believed, Study Concludes.* (NYTH, URL) – Епідемія коронавірусу розпочалася пізніше, ніж вважали, – підсумовує дослідження.

(16) *The first confirmed coronavirus infections in Europe and the United States, discovered in January, did not ignite the epidemics that followed, according to a close analysis of hundreds of viral genomes.* (NYTH, URL) – Перші підтверджені коронавірусні інфекції в Європі та США, виявлені в січні, не призвели до подальших епідемій, згідно з пильним аналізом сотень вірусних геномів.

(17) *Scientific understanding of the coronavirus is evolving almost daily, and this type of research yields a range of possible results, not complete certainty.*

(NYTH, URL) – Наукове розуміння явища коронавірусу розвивається майже щодня, і цей тип досліджень дає низку можливих результатів, але не повну визначеність.

(67) *Arguments for a travel ban could be made around the new variants of coronavirus, he suggested, but it was far from certain.* (BNE, URL) – Він припустив, що аргументи щодо заборони на виїзд можуть бути викликані новими штамми коронавірусу, але це далеко не так.

(68) *Travel is only permitted for essential reasons and people entering the UK must show evidence of a recent negative coronavirus case before boarding their flight.* (BNE, URL) – Подорож дозволена лише зі суттєвих причин, і люди, які в'їжджають до Великобританії, повинні надати докази недавнього негативного результату тесту на коронавірус перед тим, як сісти в літак.

(69) *Direct flights from parts of the world with new coronavirus variants are banned.* (BNE, URL) – Прямі рейси з частин світу із новими штамми коронавірусу заборонені.

(71) *At least four new variants of the coronavirus are keeping scientists awake at night.* (CNNH, URL) – Щонайменше чотири нові штами коронавірусу не дають спокою ученим.

(73) *He and colleagues have been studying the immune response to coronavirus infection and say the body produces hundreds of different types of antibodies to attack the virus.* (CNNH, URL) – Він та його колеги вивчали імунну реакцію на інфекцію коронавірусу і стверджують, що організм виробляє сотні різних типів антитіл для атаки вірусу.

(74) *Nonetheless, officials in South Africa say this variant is now the most common version of the coronavirus found in several areas.* (CNNH, URL) – Тим не менш, представники Південно – Африканської Республіки заявляють, що зараз цей штам є найпоширенішою версією коронавірусу, що зустрічається в кількох областях.

(75) *Staffers who might be doing this kind of testing instead are running tests to diagnose coronavirus infections in people.* (CNNH, URL) – Персонал, який замість цього може проводити таке тестування, проводить тести для діагностики коронавірусних інфекцій у людей.

(80) *Officials on the governors' call were discussing whether the steep slope in coronavirus cases may be due to a potential US variant similar to a variant first identified by genetics experts in the UK.* (CNNWH, URL) – Чиновники за закликом губернаторів обговорювали, чи може різкий спад випадків коронавірусу бути пов'язаний із потенційним варіантом США, подібним до варіанту, вперше визначеного експертами з генетики у Великобританії.

(86) *Around 65% of people with coronavirus lose their sense of smell and taste and it's estimated that about 10% of those go on to develop a "qualitative olfactory dysfunction", meaning parosmia or a rarer condition, phantosmia, when you smell something that isn't there.* (BNS, URL) – Близько 65% людей з коронавірусом втрачають нюх та смак, і, за підрахунками, приблизно у 10% з них розвивається «якісна дисфункція нюху», тобто паросмія або ще рідше захворювання, фантосмія, за якої відчувається запах чогось, що немає поруч.

(89) *Austria's postal service has united two aspects of the coronavirus pandemic in a stamp printed on toilet paper that people can also, at a push, use for social distancing.* (TGPS, URL) – Австрійська поштова служба об'єднала два аспекти пандемії коронавірусу в марці, надрукованій на туалетному папері, яку люди також можуть, як бонус, використовувати для соціальної дистанції.

А також приклади за номером (2), (8), (9), (12), (18), (20), (28), (23), (25), (36), (46), (51), (64).

Іншим прикладом використання саме лексичних трансформацій є **диференціація**, що полягає у використанні при перекладі слова оригіналу з широкою семантикою непрямого словникового відповідника, який розкриває одне із значень слова оригіналу:

(64) *The country has also extended a travel ban to South America, Portugal and many African countries, amid concerns about new, potentially more infectious variants of coronavirus.* (BNE, URL) – Країна також продовжила заборону на поїздки до Південної Америки, Португалії та багатьох африканських країн на тлі побоювань щодо нових, потенційно більш інфекційних штамів коронавірусу.

Подібна ситуація спостерігається у прикладах (67), (69), (93).

Серед граматичних трансформацій, ми дійшли висновку, що саме **перестановка** є найбільш вживаним прийомом. У цьому випадку можна виділити перестановку як на рівні фразової одиниці, найчастіше при перекладі іменникових кластерів, характерних саме для англійської мови, так і на рівні повноцінного речення.

Перестановка на рівні фразової одиниці:

(1) *The Coronavirus (COVID-19) outbreak has affected everyone.* (GGC, URL) – Спалах коронавірусу (COVID-19) торкнувся всіх.

(2) *The case underscored the political tensions in Michigan that reached new heights as Whitmer faced backlash for restrictions she imposed earlier this year in response to the coronavirus pandemic.* (CNNGW, URL) – Цей випадок підкреслив політичну напруженість у Мічигані, яка досягла нових висот, оскільки Вітмер зіткнувся з негативною реакцією на обмеження, які він запровадив на початку цього року у відповідь на пандемію коронавірусу.

(15) *Coronavirus Epidemics Began Later Than Believed, Study Concludes.* (NYTH, URL) – Епідемія коронавірусу розпочалася пізніше, ніж вважали, - підсумовує дослідження.

(18) *The first confirmed coronavirus case in the United States was a man who flew from China to the Seattle-Tacoma International Airport on Jan. 15.* (NYTH, URL) – Першим підтвердженням випадком коронавірусу у США був чоловік, який прилетів з Китаю до міжнародного аеропорту Сіетл-Такома 15 січня.

(22) *Several coronavirus vaccines have now been approved for use, either by individual countries or groups of countries, such as the European Union and the World Health Organization (WHO).* (BMW, URL) – Кілька вакцин проти коронавірусу зараз схвалено для використання як окремими країнами, так і групами країн, такими як Європейський Союз та Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ).

Також за подібним принципом використовується трансформація перестановки у прикладах (23), (25), (26), (30), (32), (53), (49), (55), (56), (89).

Окрім цього, перестановка може супроводжуватися іншими граматичними трансформаціями, наприклад **додаванням**:

(27) *As of 9 July, Africa had 512,039 confirmed Covid-19 cases, with 11,915 deaths, data from governments and the World Health Organization showed.* (TGWA, URL) – Станом на 9 липня в Африці було підтверджено 512 039 випадків захворювання на Covid-19 із 11 915 смертями, свідчать дані урядів та Всесвітньої організації охорони здоров'я.

(41) *Health experts had warned that the November-December holidays, with boosts in travel and indoor gatherings, would send Covid-19 cases soaring.* (CNNV, URL) – Експерти у галузі охорони здоров'я попереджали, що канікули у листопаді-грудні, а також збільшення кількості поїздок та зібрань у приміщенні, призведуть до зростання кількості випадків захворювання на Covid-19.

Аналогічний приклад включений за номером (44).

Перестановка на рівні речення:

(10) *The more Covid positive cases we have, the faster the trial is going to go because now we have more patients to compare to see how many are in the placebo group versus how many are in the vaccine group.* (CNNS, URL) – Чим більше у нас позитивних випадків Covid, тим швидше відбуватиметься випробування, тому що тепер у нас є більше пацієнтів, яких можна порівняти, щоб визначити,

скільки людей у групі плацебо порівняно із кількістю в групі, що підтримує вакцину.

(61) *Local outbreaks have been caused by hotel quarantine breaches, including a second wave in Melbourne.* (BNA, URL) – Місцеві спалахи, включаючи другу хвилю в Мельбурні були спричинені порушеннями карантину в готелях.

Також даний прийом застосований у прикладі (26).

Використання перестановки на рівні речення зумовлюється відмінностями в актуальному членуванні речення в англійській та українській мовах. Наприклад, в прикладі (33) в україномовному перекладі на перше місце переставлена обставина часу, що властиве українській мові, на відміну від англійської:

(33) *Coronavirus Covid-19 has now spread to six continents – only Antarctica is currently free of infections – and has triggered more than 85,000 cases of respiratory illness, of which nearly 3,000 have been fatal.* (TGSC, URL) – Зараз коронавірус Covid-19 поширився на шість континентів – лише Антарктида вільна від інфекцій – і спричинив понад 85 000 випадків респіраторних захворювань, з яких майже 3 000 мали летальний результат.

Трансформація **додавання** використовується, коли у реченні оригіналу присутні формульно неваріжені семантичні компоненти, які потребують вираження при перекладі, при цьому ЛО для цього добираються з контексту.

(17) *Scientific understanding of the coronavirus is evolving almost daily, and this type of research yields a range of possible results, not complete certainty.* (NYTH, URL) – Наукове розуміння явища коронавірусу розвивається майже щодня, і цей тип досліджень дає низку можливих результатів, але не повну визначеність.

(47) *That's very close to a pandemic peak average of 3,355 reached on January 13 - and far ahead of the averages around 1,000 just in mid-November.* (CNNV, URL) – Це дуже близько до пікового середнього значення пандемії,

рівному 3355, яке було досягнуто 13 січня, і набагато перевищує середнє значення у близько 1000 чоловік тільки в середині листопада.

(68) *Travel is only permitted for essential reasons and people entering the UK must show evidence of a recent negative coronavirus case before boarding their flight.* (BNE, URL) – Подорож дозволена лише зі суттєвих причин, і люди, які в'їжджають до Великобританії, повинні надати докази недавнього негативного результату тесту на коронавірус перед тим, як сісти в літак.

Також даний прийом можна спостерігати у прикладах (41), (62), (92).

Додавання може супроводжуватися іншими граматичними трансформаціями. Це зумовлюється структурними особливостями англійської та української мов.

(54) *The day after taking office, Mr Biden signed 10 executive orders as part of a sweeping "wartime" Covid action plan.* (BNU, URL) – Уже наступного дня після вступу на посаду пан Байден підписав 10 виконавчих розпоряджень як частину масштабного плану дій спрямованих проти ковіду.

Менш поширеним є використання **граматичної заміни**. Знову ж таки завдяки відмінностям структури мови оригіналу і мови перекладу.

(16) *The first confirmed coronavirus infections in Europe and the United States, discovered in January, did not ignite the epidemics that followed, according to a close analysis of hundreds of viral genomes.* (NYTH, URL) – Перші підтверджені коронавірусні інфекції в Європі та США, виявлені в січні, не призвели до подальших епідемій, згідно з пильним аналізом сотень вірусних геномів.

(40) *President Joe Biden's administration says it has taken steps to hasten vaccinations.* (CNNV, URL) – Адміністрація президента Джо Байдена заявляє, що вжила заходів для пришвидшення вакцинації.

(88) *The €2.75 (£2.50) "corona stamp" comes in sheets 10cm wide, or a tenth of the 1-metre distance that the government advises members of the public to keep apart from each other, symbolised in official campaigns by a baby elephant.* (TGPS, URL) – «Коронавірусна марка» вартістю у 2,75 євро поставляється в аркушах

шириною 10 см або десятою частиною 1-метрової відстані, яку уряд радить представникам громадськості тримати окремо один від одного, що символізується в офіційних кампаніях слоненням.

Приклади (20), (21) теж містять яскравий приклад використання даною трансформації.

Частота використання лексико-граматичних трансформацій є найменшою: застосовується лише **описовий переклад** для відтворення поняття “corona stamp”, відсутнього в українській мові:

(90) *The corona stamp will be sold at twice its face value, with the mark-up going to charity.* (CNNVU, URL) – Марка присвячена коронавірусу продаватиметься вдвічі вище номіналу, а надбавка буде спрямовуватись на благодійність.

Таким чином, ми можемо навести наступні дані:

Таблиця 3.2.

Застосування різних видів перекладацьких трансформацій передачі концепту COVID-19 в українській мові

Трансформація	Кількість прикладів	Відсоток
Лексичні трансформації:		
Транскрипція/транслітерація	75	75%
Диференціація	5	5%
Лексико-граматичні трансформації:		
Перестановка	22	22%
Додавання	9	9%
Грамматична заміна	5	5%
Лексико-граматичні трансформації:		
Описовий переклад	1	1%

Слід зауважити, що в проаналізованих джерелах при передачі концепту COVID-19 перекладачі найчастіше віддають перевагу саме транскрипції / транслітерації. В цілому нами було виявлено, що було зроблено вибір саме на користь цього виду трансформацій у 75 прикладах. Ми припускаємо, що, вибираючи даний тип трансформацій при перекладі, перекладач прагне убезпечити себе від можливих неточностей. І дійсно, в більшості випадків подібна стратегія виявляється виграшною, оскільки специфічна читацька аудиторія аналізованих текстів, як правило, має уявлення про значення медичних термінів. Це ще раз підтверджує вплив цільової аудиторії на вибір перекладацьких рішень.

3.3. Проблематика передачі концепту COVID-19 в українській мові

Лексика ЗМІ XXI століття значно відрізняється від лексики попереднього століття. Можна припустити, що причиною цього, з одного боку, стала глобалізація, змішання культур, поява нових технологій, ну і звичайно, нескінченний розвиток мови.

З іншого боку, матеріал інтернет-ЗМІ вже досить передбачуваний, публіка пересичена, отже для залучення її уваги авторам статей доводиться вдаватися до нових «хитрощів» для залучення її уваги. Розвиток мови ЗМІ обумовлений в суттєвій мірі розвитком системи її словотворення, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності і багатьма іншими факторами словотвірного процесу [35: 43].

Створення нових слів відображає, перш за все, потреби суспільства у вираженні нових понять, що постійно виникають у результаті розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин і т.д. [30: 33-37].

Як правило, медичний переклад прийнято вважати одним з різновидів наукового перекладу. Однак, в реаліях світу це – швидше за переклад

практичних документів, при якому у перекладача і редактора немає права на помилку, тому що найменша помилка може стати причиною непоправних наслідків. Говорячи про конкретні труднощі, з якими стикається перекладач при роботі з медичними термінами, наведемо наступні приклади:

- синонімія термінів, що вважають вкрай небажаним явищем, і що ставить під сумнів саму термінологічність даних одиниць. Стандартизація медичних термінів нерідко зустрічає опір медичної спільноти, а запропоновані терміни не завжди бувають вдалими з лінгвістичної точки зору. Нова міжнародна анатомічна термінологія («Terminologia Anatomica») впроваджується повільно, тому очікувати усунення небажаної синонімії найближчим часом не доводиться [27: URL];
- розбіжності в класифікації і номенклатурі різних органів і систем організму;
- розбіжності в методиці досліджень і способах подання їх результатів;
- особливі труднощі зазвичай викликають скорочення, часто okazіональні, не зафіксовані в словниках. І хоча існують словники медичних аббревіатур, далеко не завжди вони можуть прийти на допомогу, так як нерідко скорочення виявляється авторським, народженим «тут і зараз», тільки в межах тексту, що перекладається [27: URL].

Перераховані вище труднощі медичного перекладу справедливі для будь-яких мов. Тим більше, що медична література англійською мовою активно бере участь в утворенні нової термінології медицини, так як англійською мовою публікується більше 60% медичної інформації [38: 51].

Однією з відмінних рис медичного перекладу є високий рівень термінологічності, вживання аббревіатур і скорочень. Аббревіатури і скорочення виявляють цілий ряд граматичних особливостей, так як англійська мова має такі особливості як компресія, спрощення граматичних структур і економія мовних засобів.

Можна говорити про можливість створення нових аббревіатур, також про їх стрімку адаптацію в системі англійської мови, також це створює деякі складності, які пов'язані з протиріччями системи даної мови. Тому виникає проблема перекладу аббревіатур. Для перекладу аббревіатур важлива точність і однозначність їх перекладу. Однак, в медицині виникають такі випадки, при яких заподіюється шкода пацієнту через невірні інтерпретації медичної аббревіатури. Лінгвісти відзначають, що англійській мові властиве скорочення будь-якого терміна. У той час дана тенденція проявляється не настільки чітко.

Можна зробити висновок, що аббревіація використовується практично у всіх сферах людської діяльності. Найважливішу роль для розвитку аббревіації зіграло відкриття і широке використання ініціальних аббревіатур, що мають фонетичну структуру звичайних слів – акроніми. Вони значно полегшують процес вимови скорочення. При перекладі акронімів найчастіше використовується транслітерація і використання еквівалент української мови. При роботі з аббревіатурами перекладач повинен бути дуже уважним. Необхідно знати контекст, в якому використовуються дані скорочення, працювати зі словником скорочень і визначати, в якому саме значенні наведені перекладені аббревіації.

Проблемі аббревіації, в т.ч. акронімів, в сучасних мовах присвячено безліч досліджень, проте, скорочені лексичні одиниці залишаються сучасною лінгвістичною загадкою, оскільки при їх вивченні необхідно розглядати етимологію слів, їх структуру та значення.

Переклад скорочень є одним з найбільш трудомістких і складних процесів. Для того щоб він був виконаний якісно, перекладачеві необхідно розуміти контекст, в якому використаний даний тип словотворення, відмінно знати предмет, якому присвячений конкретний текст і розбиратися в значенні використовуваного скорочення. Проте, знайомство з основними закономірностями аббревіації і принципами утворення істотно полегшує завдання розуміння і перекладу скорочень [27: URL].

При роботі зі скороченнями важливо на початку роботи встановити корелят (нескорочена форма) і визначити значення даного скорочення в конкретному контексті, тобто провести «розшифровку» абрєвіатури [38: 2].

Говорячи про особливості перекладу мови ЗМІ, потрібно враховувати конкретні факти: кожен функціональний стиль має свій набір формуюючих його факторів, що впливають на переклад, а також варто розуміти, що при перекладі відбувається не просто заміна мови, але проводиться велика робота з виявлення культурних особливостей, особливостей авторського стилю, тимчасових традицій.

Переклад мови ЗМІ включає в себе переклад таких джерел, як новини (газетні, журнальні та інтернет-ресурси) і статті. Такий переклад відрізняється від художнього, оскільки метою художнього перекладу є естетичний вплив, в той час як публіцистичний переклад більш спрямований на передачу інформації [27: URL].

Переклад публіцистики також є дуже складним і швидко мінливим соціокультурним процесом; виникають нові підвиди онлайн-ЗМІ (також і аматорські), для перекладу яких варто заглибитися в цю культурну сферу. Для мови ЗМІ актуальними на сьогоднішній день є наступні ознаки:

- 1) вже згадані вище види нових інформаційних джерел (в інтернеті), в яких використовується зовсім інша мова;
- 2) загальне спрощення мови ЗМІ;
- 3) введення «американізмів»;
- 4) виникнення нових мовних норм, властивих окремим соціальним групам, які впливають на розвиток мови публіцистики.

Підсумовуючи вищевикладене, варто перерахувати цілі, які переслідують перекладачі газетно-публіцистичних текстів:

- 1) Перекладачі газет перекладають для масової аудиторії. Отже, мова повинна бути простою і зрозумілою;

2) Перекладачі газет повинні враховувати географічні, тимчасові і культурні особливості країни іноземних мов;

3) Перекладачі газет найчастіше обмежені за часом і обсягом перекладного тексту.

Інформація, яка передається з культури в культуру через канали агентств, потребує не тільки «перекладу» в міжмовному сенсі, але її треба буде видозмінити, відредагувати, синтезувати і трансформувати для того, щоб її змогли «вжити» читачі.

Однією з головних проблем загальної теорії перекладу можна назвати проблему еквівалентності одиниць перекладу. Будь-які дві одиниці мови оригіналу та мови перекладу, які претендують на еквівалентну взаємопрезентацію, не можуть претендувати на повну тотожність між собою: вони мають не тільки різні експоненти (фонемний склад, морфеми, аранжовані по відмінним правилам і т. д.), але і різні значення і значимість [13: 55].

Досягнення перекладацької еквівалентності – мета будь-якого перекладу.

Традиційно виділяються наступні концепції еквівалентності перекладу:

- концепція нормативно-змістовного відповідності, тобто передача всіх або істотних елементів змісту вихідного тексту і дотримання норм мови, що перекладає.
- концепція формальної відповідності, тобто максимальні відповідності в передачі структури вихідного тексту (в практиці перекладу сакральних текстів), трансформації, заміни та опущення здійснюються тільки там, де елементи вихідного тексту неможливо відтворити напряму.
- концепція адекватного перекладу, в якій визначені наступні якості адекватного перекладу: вичерпна передача смислового змісту тексту, також передача змісту рівноцінними засобами, повне функціонально-стилістичну відповідність йому.

- концепція динамічної (функціональної) еквівалентності. В даному випадку мається на увазі збіг реакції одержувача вихідного тексту і носія однієї мови з реакцією одержувача тексту перекладу, носія іншої мови. Зміст, яке необхідно передати, складається з чотирьох елементів або чотирьох значень: денотативного, синтаксичного, коннотативного і прагматичного [30: 35].

У перекладі існують особливі закони щодо еквівалентності оригіналу. Переклад може лише нескінченно зближуватися з оригіналом. У перекладу, як і у оригіналу, є свій автор, своя мова і культурний фон, який відрізняється від культурного фону іноземної мови. Залежність перекладу від оригінального тексту дуже велика, адже завдяки оригіналу і виникає перекладний текст, проте в подальшому він вже існує автономно.

Кожен перекладач вносить при перекладі своє сприйняття оригінального тексту. При цьому треба враховувати не тільки соціокультурне середовище мови перекладу, а й індивідуальність перекладача, також належить до певного середовища. Якість перекладу залежить від художнього смаку перекладача, від його таланту і його здатності до підбору мовних засобів.

Висновки до Розділу III

1) Таким чином, в результаті проведеного дослідження ми отримали наступний набір ознак концепту COVID-19:

1. Шкода для здоров'я.
2. Поширення на великій території.
3. Перебування на карантині або в ізоляції.
4. Зміни звичного життя людей.
5. Несприятлива обстановка для ведення бізнесу.
6. Обов'язкове використання засобів захисту органів дихання.

7. Додаткові витрати на медичне обслуговування.
8. Перешкода для сімейних зустрічей і святкувань.
9. Боротьба з пандемією, пошук засобів її зупинки.

2) Важливо відзначити, що дані концептуальні ознаки відповідають змісту досліджуваного нами концепту COVID-19 на даному етапі розвитку суспільства, так як концепти не є застиглими сутностями, їм властиві не тільки розпливчасті межі, а й мінливий характер; вони розвиваються, розширюючись, зливаючись, розбиваючись на частини. Найчастіше їх зміна призводить до створення нових концептів, тобто вони не тільки трансформуються самі, а й впливають на трансформацію інших концептів.

3) Передача скорочення іноземної мови еквівалентним скороченням української мови передбачає її наявність в мові перекладу. Бажано, щоб відповідне скорочення було звичної одиницею. Даний спосіб часто застосовується як при перекладі науково-технічних текстів, так і гуманітарних, зокрема, газетних.

4) При перекладі з мови оригіналу (у даному випадку – англійська) на цільову мову (українську) було доведено, що:

1. серед лексичних трансформацій найбільш вживаними є: *транскрипція та транслітерація*. – тоді як *диференціація* - менш.
2. серед граматичних трансформацій найчастіше застосовували *перестановку*; трансформації *додавання і граматична заміна* також виявились доречними, хоча і не такими поширеними;
3. серед лексико-граматичних, за допомогою *описового перекладу*, було відтворено один приклад українською мовою.

Таким чином, можемо підсумувати, що серед списку можливих трансформацій, найбільш доречними для перекладу концепту Covid-19 стають *транслітерація, транскрипція та перестановка*.

ВИСНОВКИ

Відповідно до завдань, визначених у вступі, в результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. У когнітивній парадигмі наукового знання, орієнтованого на всебічне вивчення феномена людського знання, процесів його отримання, обробки, зберігання та передачі, особливу важливість набувають дослідження, спрямовані на реконструкцію змісту і структури окремих концептів, на вивчення процесів їх виникнення, трансформації і взаємодії, які дозволяють проникнути в суть таких складних феноменів людського буття, як сприйняття навколишнього світу і відображення сприйнятого у свідомості людини, зрозуміти організацію пам'яті і когнітивних здібностей людини. За концептами, які складають у своїй сукупності картину світу (наукову, міфологічну, релігійну тощо), що представляє собою відображення певних аспектів світу у свідомості людини, розуміється статус особливої форми організації знання, як дисциплінарного (наукового, теологічного, філософського), так і «побутового, наївного», що свідчить про необхідність виходу на рівень концептів при описі будь-якої системи знань, серед яких найбільший інтерес у наш час викликає культура, яка розглядається як система цінностей, специфічних для того чи іншого етносу. Будучи одиницями свідомості, а, отже, сутностями, які не можуть спостерігатися безпосередньо, концепти, тим не менш, можуть бути певною мірою реконструйовані шляхом спостереження за різними видами людської діяльності, які обумовлені існуючими у свідомості людини структурами.

2. Концепти, які складають у своїй сукупності картину світу (наукову, міфологічну, релігійну тощо) та є відображенням певних аспектів світу у свідомості людини, є статусом особливої форми організації знання, як дисциплінарного (наукового, теологічного, філософського), так і «побутового, наївного», що свідчить про необхідність виходу на рівень концептів при описі

будь-якої системи знань, серед яких найбільший інтерес у даний час викликає культура, яка розглядається як система цінностей, специфічних для того чи іншого етносу. Будучи одиницями свідомості, а, отже, сутностями, які не можуть спостерігатися безпосередньо, концепти, тим не менш, можуть бути певною мірою реконструйовані шляхом спостереження за різноманітними видами людської діяльності, які обумовлені структурами, що існують у свідомості людини.

3. Засоби масової комунікації (ЗМК) – це канали та засоби передачі інформаційних повідомлень на великі території та маси. На відміну від засобів масової інформації (ЗМІ), являють собою не джерело її поширення, а саме спосіб поширення її від комунікатора до реципієнта (у масовій комунікації реципієнт означає велику суспільну групу). Кожен засіб має свої особливості щодо формату поширення інформації, каналів та формування повідомлень, відповідно використовується в залежності від типу масової комунікації. Засоби масової інформації – розповсюдження інформації, її трансляція реципієнтам без орієнтації на зворотній зв'язок тобто – двостороння комунікація. Засоби масової комунікації – кодування, передача та декодування інформації, процес взаємодії між реципієнтом та комунікатором. Критерієм дієвості є не тільки те, наскільки інформація поширилась серед реципієнтів, а і те, як вони на неї відреагували тобто – двостороння комунікація. Інформація сьогодні є основним ресурсом суспільства.

4. Пандемія COVID-19 стала найсерйознішою проблемою, з якою зіткнулося людство в XXI столітті. Вона вплинула практично на всі сфери діяльності людей, і вчені багатьох областей наукового знання займаються дослідженням того, що пов'язано з пандемією, і на що вона зробила свій вплив. З лінгвістичної точки зору інтерес представляють вербальні засоби, що описують пандемію, утворення нових лексичних одиниць, термінів і понять, що переважають у мові в даний час. Сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що пандемія COVID-19, викликана коронавірусів SARS-CoV-2, вже залишила

вельми помітний слід в сучасній мовній практиці, про що свідчить актуальна практика різних лінгвокультурах. На початку XXI ст. і аж до початку 2020 р. словотворне гніздо розглянутої номінації в мові включало лише два компоненти: іменник *coronavirus* (кореневе слово); іменник *beta-coronavirus*, утворений від його основи способом словоскладання. Всі перераховані лексичні одиниці в зазначений період однозначно входили до складу спеціальної (професійної) лексики і вживалися в наукових або науково-популярних текстах переважно медичної тематики. На основі аналізу англomовних газетних статей ми виявили, що даний концепт, будучи вербалізованим в мас-медійному дискурсі, отримує нові асоціативні зв'язки, яких він позбавлений в науковій (медичній) картині світу. Було встановлено, що багаторівнева структура концепту COVID-19 містить не тільки такі основні ознаки як летальність і симптоматика, а й формується завдяки ряду різноманітних концептуальних метафор, які створюють абсолютно різні образи, що характеризують концепт з різних боків.

5. З нашої точки зору, COVID-19 і коронавірус SARS-CoV-2 – це перші й спеціально створені ідентифікуючі назви об'єкта, який раніше не мав назви. По відношенню до них інші позначення стали вторинною номінацією. Так, в українській мові в якості варіантів використовуються одомашнені версії первинних інтернаціоналізмів – *КОВІД* і *ковід* (транслітерація інтернаціональної аббревіатури та її варіант з результати графічного освоєння, при цьому вони показують максимальну формальну варіативність в масовому дискурсі. На основі проведеного аналізу номінативного поля концепту COVID-19 були виявлені його основні когнітивні ознаки, а саме медичний стан/хвороба, певний часовий період, катастрофічна ситуація. Ознака хвороба найяскравіше відображена медичними термінами на позначення COVID-19. Лексеми, що описують певні нові феномени, що з'явилися або стали актуальними виключно в період епідемії коронавірусу, наприклад, *coronacation*

abo coronials, демонструють другу концептуальну ознаку – певний часовий період.

6. На лексичному рівні медіа-стилю характерні наявність неологізмів, фразеологізмів, слів розмовної лексики, професіоналізмів, велика кількість кліше і штампів. Необхідність в стисненні інформації призводить до застосування абревіатур. Медіа-текстам властиві всі мовні функції за винятком естетичної і контактовстановлюючої. Однак, це справедливо по відношенню не до всіх газетних матеріалів. Статті й публіцистика можуть більшою чи меншою мірою наближатися то до наукового, то до художнього тексту і мати відповідний набір функцій. Медіа-стиль більш-менш однорідний за своїми стилістичними характеристиками, однак і тут часто можна зустріти випадки поєднання літературно-книжкової і розмовної мови. Це пояснюється надзвичайно різноманітними сферами суспільної діяльності, які знаходять своє висвітлення на сторінках газет. Медіа тексти відрізняються незвичайною широтою тематики, вони можуть стосуватися будь-якої теми, що потрапила в центр суспільної уваги, наприклад, технології проведення водолазних робіт. Це, безсумнівно, позначається на мовних особливостях даного стилю: виникає необхідність включати спеціальну лексику, що вимагає пояснень, а іноді і розгорнутих коментарів.

7. Існують два варіанти передачі іноземних скорочень в рамках даного способу. За першим варіантом скорочення в мові перекладу будується за тією ж моделлю, що і в іноземних мов. У письмовій мові в багатьох європейських мовах, в тому числі і в українській, є скорочення, що не відрізняються за формою і значенням. Тому вони переходять з іноземних мов в іноземну мову без перекладу. Даний спосіб застосовується порівняно рідко і, в першу чергу, для передачі скорочень, що входять в будь-яку систему умовних позначень.

8. Аналіз лексичних одиниць, які вербалізують концепт COVID-19, здійснений у третьому розділі, показав, що при перекладі лінгвальних засобів концепту COVID-19 дуже часто застосовуються транскрипція / транслітерація.

Саме ці два прийоми складають ядро необхідних лексичних трансформацій для відтворення концептів українською мовою.

Серед граматичних трансформацій найчастіше застосовували перестановку, додавання і граматичну заміну. Саме вони є доречними для правильного відтворення структурних особливостей властивих як англійській, так українській мовам. Однак, варто зазначити, що поміж граматичних трансформацій, перестановка є більш функціональним рішенням.

Перекладачеві також потрібно пам'ятати, що найчастіше використання перекладацьких трансформацій передбачає комбінацію їхніх різних видів при відтворенні мовою перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд І. В. Стилiстика. Сучасна англiйська мова. М.: Флiнта: Наука, 2002. 384 с.
2. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж: Издво Воронежского государственного унта, 1996. 104 с.
3. Бехта І. А. Концептосистема англiномовного дискурсу постмодернiзму. Науковi записки. Серiя: Фiлологiчні науки (мовознавство): у 5 ч. Кiровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2010. Випуск 89 (5). С. 385.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
5. Бехта І.А. Оповiдний дискурс в англiномовнiй художнiй прозi: типологiя та динамiка мовленнєвих форм: автореф. дис. ... доктора фiлологiчних наук. К., 2010. 37 с.
6. Бехта І.А. Гiпертекст як альтернативна модель конвенцiйного тексту у постмодернiстську епоху. Мовнi і концептуальнi картини свiту: зб. наук. праць. Киiв, 2004. Вип. 11. Книга 1. С. 38—41.
7. Бiлоус П.В. Вступ до лiтературознавства. Теорiя лiтератури. Психологiя лiтературноi творчостi: Лекцiї. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
8. Будний В. Порiвняльне лiтературознавство. К.: Вид. дiм "КиєвоМогилянська Академiя", 2008. 430 с.
9. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ худ. текста. Теория и практика: учебник: практикум. М.: Флiнта: Наука, 2005. 496 с.
10. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж: Издво Воронежского гос. унта, 2006. 104 с.
11. Бiлоус О. М. Теорiя і технологiя перекладу. Курс лекцiй: доопрацьований та доповнений. Навчальний посiбник для студентiв

перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.

12. Воркачев С. Г. Культурный концепт и значение. URL: <http://kubstu.ru/lingvoconcept/inde/html>

13. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. Пер. с англ. А. Д. Шмелева. М.: Языки славянской культуры, 2001. 288 с.

14. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. М., 1986. 168 с.

15. Витренко А. Г. Надо ли учить переводческим трансформациям? Вестник МГЛУ. 2011. С.106—115.

16. Голубовская О. И. Лингвокультурный концепт. М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. 192 с.

17. Гак В. Г. Метафора: универсальное и специфическое. Метафора в языке и тексте. М.: Наука, 1988. С. 11—26.

18. Гак В. Г. Типология преобразований в актантной структуре высказывания при переводе. Вопр. филологии. 2002. № 1. С. 42—48.

19. Залевская А. А. Концепт как достояние индивида. Слово. Текст. Избранные труды. М., 2005. 305 с.

20. Зинченко В. Г. Межкультурная коммуникация. Системный подход. Кирилово: учеб. пособие. Нижний Новгород, 2003. 192 с.

21. Зимомря М. І., Білоус О. М. Програми теоретичних курсів “Вступ до перекладознавства”; “Теорія та практика перекладу”. Кіровоград, 2011. 388 с.

22. Исмайлова Л. Г. Использование фразеологизмов в официальных СМИ. Национальная тематика в средствах массовой информации 6, 2014. С.146—158.

23. Карасик В. И. Языковое проявление личности. М., 2015. 251 с.

24. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 386 с.

25. Карасик В. И., Слышкин, Г. Г. Базовые характеристики лингвокультурных концептов. Антология концептов. Т.1. Волгоград, 2005. 350 с.
26. Казакова Т. А. Translation Techniques. Практические основы перевода. СПб, 2005. 264 с.
27. Казак М. Ю. Медиатекст: сущностные и типологические свойства. Global Media Journal. Глобальный медиажурнал. 2014. URL: http://test.gmj.sfedu.ru/v2i1/v2i1_kazak.html
28. Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации. М., 2016. 351 с.
29. Ключев Ю. В. Политический дискурс в массовой коммуникации: анализ публичного политического взаимодействия. СПб., 2010. 320 с.
30. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця. 2009. 284 с.
31. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Х: Академія, 2006. 158 с.
32. Красных В. В. Фрейм структуры как единицы языкового сознания. Языковое сознание: содержание и функционирование. М., 2000. С. 128—129.
33. Кузьмина С. Е. Понятие «концепт» в лингвокогнитивных исследованиях. МОСТ (язык и культура). Language and Culture. 2011. № 27. С. 24—25.
34. Кудрявцева Л. О., Дядечко Л. П., Дорофеева О. М., Філатенко І. О., Черненко Г. А. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія вплив маніпуляція. Мовознавство. 2005. №1. С.58—66.
35. Латышев Л. К. Технология перевода. М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2011. 155 с.
36. Леэметс Х. Д. Компаративность и метафоричность в языках разных систем. Метафора в языке и тексте. М.: Наука, 2008. С. 92—108.
37. Миллер Л. В. Художественный концепт как смысловая и эстетическая категория. Мир русского слова. 2000. No 4. С. 39—45.

38. Ніконова В. Г. Художній концепт: процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра). Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. Т. 14. No 2. К. : Вид. центр КНЛУ, 2011. С. 113—123.
39. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е. А., 2013. 307 с.
40. Попова З. Д., Стернин И. А. Понятие «концепт» в лингвистических. Воронеж: Издво ВГУ, 2015. 48 с.
41. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. М.: АСТ: Восток Запад, 2007. 314 с.
42. Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти. Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2015. 155 с.
43. Річардс А. Классификация текстов и методы перевода. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. М., 2008. С. 202—228.
44. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. М.: Международные отношения, 1974. 186 с.
45. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты. Автореф. докт. филол. наук. Волгоград, 2004. 67 с.
46. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія а. Полтава: ДовкілляК, 2006. 716 с.
47. Степанов В. Н. Об энтропии понятия «концепт» в современной лингвистике. Иностранные языки в высшей школе. Научный журнал, 2009. Выпуск 3 (10). С. 34—41.
48. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. М.: Academia, 2000. 128 с.
49. Стернин И. А. Лексическая лакунарность и понятийная безэквивалентность. Воронеж, 2015. 118 с.

50. Семенов А. Л. Транскультурологические трансформации в переводе. Ментальность, коммуникация, перевод. М.: Изд-во ИНИОН РАН, 2008. С. 34—45.
51. Смирницький А. И. Лексикологія англійської мови. М., 2006. 208 с.
52. Bell P. The Functional Analysis of English, London. New York. Sydney. Auckland, Arnold. Brown, G., G. Yule, G., 1989. 187 p.
53. Bentley D.M.R. Discourse Analysis. Toronto: University of Toronto Press, 2013. 426 p.
54. Cower A. Discourse Analysis. Cambridge, Cambridge University Press. Chafe, L. W., 2010. 177 p.
55. Lane R.J. The Routledge Concise History of Canadian Literature. NY: Taylor & Francis, 2012. 272 p.
56. Lakoff, G.; Johnson, M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. XIII. 242p Marshal T. Harsh and Lovely Land: The Major Canadian Poets and the Making of Canadian Tradition. Vancouver: UBS Press, 2015. 184 p.
57. Laurence S. and Margolis E. Concepts and Cognitive Science. URL: <https://www.cs.nyu.edu/courses/fall07/G22.3033006/CCS.pdf>
58. New W.H. Concept in literature. Montreal: MGQP, 2013. 464 p.
59. Nischik R.N. History of Literature: English Canadian and French Canadian / R.N. Nischik. NY: Camden House, 2017. 605 p.
60. Stacey R.D. RE: Reading the Postmodern: Canadian Literature and Criticism after Modernism / R.D. Stacey. Ottawa: University of Ottawa Press, 2015. 440 p.
61. Sugars C. The Oxford Handbook of Canadian Literature. NY: Oxford University Press, 2015. 800 p.
62. The New Oxford Dictionary of English. Oxford: Oxford University Press. 987 p.

63. Smith B. Beyond Concepts: Ontology as Reality Representation.
URL: <http://ontology.buffalo.edu/bfo/BeyondConcepts.pdf>
64. Weinreich U. Problems in the Analysis of Idioms: Substance and Structure of Language. University of California Press, Berkley and Los Angeles, 2014. 144 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

65. (UDMS) — Urban Dictionary of Modern Slang. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Slang>
66. (CADT) — Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/>
67. (CODE) — Collins online dictionary English. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>
68. (DC) — Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/e/s/newwords-we-created-because-of-coronavirus/#1>
69. (MW) — Merriam-Webster.com. URL: <https://www.merriam-webster.com/words-atplay/new-dictionary-words-coronavirus-covid-19>
70. (MD) — Macquarie Dictionary. URL: <https://www.macquariedictionary.com.au/blog/article/688/>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

71. (GGC) – Coronavirus. Global Guardians. URL: <https://www.global-guardians.co.uk/corona-virus>
72. (CNNGW) – Man pleads guilty in plot to kidnap Michigan Gov. Gretchen Whitmer. Lauren del Valle. 27.01.2021. CNN International. URL: <https://edition.cnn.com/2021/01/27/politics/gretchen-whitmer-kidnapping-plot/index.html>

73. (CNNS) – Analysis: My Covid – 19 vaccine trial experience remains vital as vaccination rates are lagging. Stephanie Elam. 27.01.2021. CNN International. URL:<https://edition.cnn.com/2021/01/27/us/covid-vaccine-trial-stephanie-elam/index.html>

74. (TGLD) – Pando, Miss Rona and Covid Toe: how the language of a disease develops – shaped by fear and prejudice. David Shariatmadari. 20.08.2020. The Guardians. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/aug/20/pando-miss-rona-covid-toe-language-disease-fear-prejudice>

75. (ESPI) – Theorising – “It’s (Not) the End of the World as We Know It and I (Don’t) Feel Fine”: Through The Looking Glass Mirror of the Coronapocalypse. Victor Roudometof. 02. 06. 2020. The European Sociologist. URL: <https://www.europeansociologist.org/issue-45-pandemic-impossibilities-vol-1/theorising-its-not-end-world-we-know-it-and-i-dont-feel>

76. (TC) – The Covidiocy Chronicles: Lord Sugar isn’t firing on all cylinders. Michael Hogan. 29. 09. 2020. The Telegraph. URL: [https://www.telegraph.co.uk/music/artists/celebrity-covididiots-stars-making-fools - thanks-coronavirus/](https://www.telegraph.co.uk/music/artists/celebrity-covididiots-stars-making-fools-thanks-coronavirus/)

77. (NYTH) – Coronavirus Epidemics Began Later Than Believed, Study Concludes. Carl Zimmer. 27. 05. 2020. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2020/05/27/health/coronavirus-spread-united-states.html>

78. (WPW) – Coronavirus: We are already living in the age of the pandemic. Tom Whipple. 28. 02. 2020. The Times. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2020/04/06/are-we-war-with-coronavirus/>

79. (BNW) – Covid map: Coronavirus cases, deaths, vaccinations by country. The visual and Data Journalism Team. 23. 08. 2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-51235105>

80. (NYTNC) – The Covid-19 Pandemic. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/news-event/coronavirus>

81. (NYTWA) – To Avoid an Outbreak, China Cancels Lunar New Year for Millions of Migrants. Javier C. Hernandez and Alexandra Stevenson. 28.01.2021. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2021/01/28/world/asia/china-coronavirus-new-year.html>

82. (TGWA) – South Africa warns of coronavirus ‘storm’ as outbreak accelerates across continent. Jason Burke. 09.07.2020. The Guardian. URL:

<https://www.theguardian.com/world/2020/jul/09/south-africa-warns-of-coronavirus-storm-as-outbreak-accelerates-across-continent>

83. (TGSQ) – Coronavirus outbreak: the key scientific questions answered. Robin McKie. 01. 03. 2020. The Guardian. URL:

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/01/coronavirus-outbreak-the-key-scientific-questions-answered>

84. (CNNV) – Covid-19 numbers are dipping in the US, even as variants are lurking and the vaccine rollout lags. Jason Hanna. 27. 01. 2021. CNN International. URL:

<https://edition.cnn.com/2021/01/27/us/covid-case-drop-variants-vaccines-normal/index.html>

85. (TGUJ) – Biden signs healthcare order to undo Trump ‘damage’ as US detects two South Africa Covid variant cases – as it happened. Maanvi Singh, Amanda Holpuch and Martin Belam. 29. 01. 2021. The Guardian. URL:

<https://www.theguardian.com/us-news/live/2021/jan/28/joe-biden-donald-trump-impeachment-kamala-harris-covid-coronavirus-live-updates>

86. (BNU) – Covid: Biden signs executive orders on food aid and worker protections. 23.01.2021. BBC News. URL:

<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55750884>

87. (BNH) – Covid: ‘Virus going in right direction but not fast enough’. 28.01.2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/health-55827497>

88. (BNA) – Australia unlikely to fully reopen border in 2021, says top official. 18.01.2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-australia-55699581>

89. (BNE) – Covid variants: Why hasn't the UK banned all international flights? Reality Check Team. 25. 05. 2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/explainers-55659926>

90. (CNNH) – These coronavirus variants are keeping scientists awake at night. Maggie Fox. 30. 01. 2021. CNN International. URL: <https://edition.cnn.com/2021/01/19/health/coronavirus-variants-what-we-know/index.html>

91. (BNI) – Serum Institute: Fire at world's largest vaccine producer kills five. 21.01.2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-55753586>

92. (CNNWH) – White House warned governors about 'USA variant' of Covid-19, but no such discovery has been made. Betsy Klein and Jim Acosta. 09.01.2021. CNN International. URL: <https://edition.cnn.com/2021/01/08/politics/white-house-coronavirus-task-force-reports/index.html>

93. (BNS) – Parosmia: 'Since I had Covid, food makes me want to vomit'. Kirstie Brewer. 28.01.2021. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/stories-55824567>

94. (TGPS) – Austria's postal service issues` corona stamp` printed on toilet paper. Reuters in Vienna. 23. 10. 2020. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/oct/23/austrias-postal-service-issues-corona-stamp-printed-on-toilet-paper>

95. (CNNVU) – January 19 coronavirus news. Ben Westcott, Adam Renton, Lauren Said-Moorhouse, Sharon Braithwaite and Ed Upright. 20.01.2021. CNN International. URL: <https://edition.cnn.com/world/live-news/coronavirus-pandemic-vaccine-updates-01-19-21/index.html>

96. (WILPFV) – COVID-19: "Waging War" against a virus is NOT what we need to be doing. Cynthia Enloe. Women International League for

Peace&Freedom. URL: <https://www.wilpf.org/covid-19-waging-war-against-a-virus-is-not-what-we-need-to-be-doing/>

97. (ABCCM) – Fighting the invisible enemy. Stephen Hutcheon. Alex Palmer. 27.04.2020. ABC News. URL: <https://www.abc.net.au/news/2020-04-28/putting-the-coronavirus-under-the-microscope/12158048?nw=0&r=HtmlFragment>

98. (CNNPH) – Surgeon General: This week will be like a ‘Pearl Harbor’ and ‘9/11’ moment. Sarah Westwood. 05.04.2020. CNN International. URL: <https://edition.cnn.com/2020/04/05/politics/jerome-adams-coronavirus/index.html>

99. (NPRPP) – In Coronavirus War of words with the U.S., China pulls no punches. Emily Feng, Amy Cheng. 11.05.2020. NPR. URL: <https://www.npr.org/2020/05/11/852645612/in-coronavirus-war-of-words-china-pulls-no-punches>

100. (FNOB) – Sources believe coronavirus outbreak originated in Wuhan lab as part of China’s efforts to compete with US. Bret Baier, Gregg Re. Fox News. URL: <https://www.foxnews.com/politics/coronavirus-wuhan-lab-china-compete-us-sources>

101. (FNMP) – Mark Penn: In coronavirus fight, America needs a 60-day plan to battle virus and save our economy. Mark Penn. Fox News. URL: <https://www.foxnews.com/opinion/mark-penn-in-coronavirus-fight-america-needs-a-60-day-plan-to-battle-virus-and-save-our-economy>

102. (PMCS) – Whose coronavirus strategy worked best? Scientists hunt most effective policies. Elizabeth Gibney. 15.05.2020. National Library of Medicine. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32341558>

103. (GNYGC) – Video, Audio, Photos & Rush Transcript: Amid ongoing COVID-19 Pandemic, Governor Cuomo announces new hospital network central coordinating team. 31. 03. 2020. Governor. URL: <https://www.governor.ny.gov/news/video-audio-photos-rush-transcript-amid-ongoing-covid-19-pandemic-governor-cuomo-announces-new>

104. (WSJCCC) – Coronavirus closes China to the world, straining global economy. James T. Areddy. 03.02.2020. The Wall Street Journal. URL: <https://www.wsj.com/articles/coronavirus-closes-china-to-the-world-straining-global-economy-11580689793>

105. (TGFGE) – Fears of global economic slowdown as virus follows trade war. Phillip Inman. 01. 02.2020. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/business/2020/feb/01/fears-global-economic-slowdown-coronavirus-follows-trade-war>

ДОДАТОК

Лінгвальні засоби вербалізації концепту COVID-19 в англійськомовних ЗМІ і специфіка їх відтворення українською мовою

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>The <u>Coronavirus (COVID-19) outbreak</u> has affected everyone. (GGC, URL)</i>	Спалах <u>коронавірусу (COVID-19)</u> торкнувся всіх (переклад наш - I.P.).
2.	<i>The case underscored the political tensions in Michigan that reached new heights as Whitmer faced backlash for restrictions she imposed earlier this year in response to the <u>coronavirus pandemic</u>. (CNNGW, URL)</i>	Цей випадок підкреслив політичну напруженість у Мічигані, яка досягла нових висот, оскільки Вітмер зіткнувся з негативною реакцією на обмеження, які він запровадив на початку цього року у відповідь на <u>пандемію коронавірусу</u> .
3.	<i>My <u>Covid-19 vaccine trial experience</u> remains vital as vaccination rates are lagging. (CNNS, URL)</i>	Мій досвід випробувань вакцин проти <u>Covid-19</u> залишається життєво важливим, оскільки рівень вакцинації відстає.
4.	<i>Pando, <u>Miss Rona and Covid Toe</u>: how the language of a disease develops – shaped by fear and prejudice. (TGLD, URL)</i>	Пандо, <u>міс Рона та Ковід Тое</u> : як розвивається мова хвороби - сформована страхом та упередженнями.
5.	<i><u>Coronapocalypse</u>: make sure you cite me when you use that word', wrote Jeffrey Hass (University of Richmond, VA) on his Facebook page. (ESPI, URL)</i>	" <u>Коронапокаліпсис</u> : обов'язково цитуйте мене, коли вживаєте це слово», - написав Джеффри Хасс (Університет Річмонда, штат Вірджинія) на своїй сторінці у

		Facebook.
6.	<i>Those selfless celebrities are still out there, bravely being <u>covidiots</u> to do their bit for national morale.</i> (TC, URL)	Ці безкорисливі знаменитості все ще знаходяться там, сміливо будучи <u>ковідіотами</u> , щоб зробити свій внесок у національний моральний дух
7.	<i><u>Coronapocalypse</u> becomes a looking glass mirror through which we see ourselves, our societies, our institutions and structures, in the cold light of a crisis that reveals the failings we have learned to ignore under the facade of cozy convenience.</i> (ESPI, URL)	<u>Коронапокаліпсис</u> стає хаотичним дзеркалом, крізь яке ми бачимо себе, наше суспільство, наші установи та структури в холодному світлі кризи, яка виявляє ті недоліки, які ми навчилися ігнорувати під фасадом затишної зручності.
8.	<i>Donald Trump has once again blamed China for <u>coronavirus</u>, referring to it as “the <u>Plague from China</u>”.</i> (ITVP, URL)	Дональд Трамп знову звинуватив Китай у <u>коронавірусі</u> , назвавши його <u>«чумою з Китаю»</u> .
9.	<i>End of the world: Is <u>coronavirus</u> the prophesied ‘Plague’ in the Book of Revelation?</i> (EEW, URL)	Кінець світу: Чи <u>коронавірус</u> - це пророкована "чума" у Книзі Об'явлення?
10.	<i>The more <u>Covid positive cases</u> we have, the faster the trial is going to go because now we have more patients to compare to see how many are in the placebo group versus how many are in the vaccine group.</i>	Чим більше у нас <u>позитивних випадків Covid</u> , тим швидше відбуватиметься випробування, тому що тепер у нас є більше пацієнтів, яких можна порівняти, щоб визначити, скільки людей у

	(CNNS, URL)	групі плацебо порівняно із кількістю в групі, що підтримує вакцину.
11.	<i>Perhaps the most important public dimension of the <u>Coronapocalypse</u> concerns the world-wide official promulgation of new protectionism and localism through the actions of various states.</i> (ESPI, URL)	Мабуть, найважливіший суспільний фактор <u>Коронапокаліпсису</u> стосується <u>всесвітнього офіційного оприлюднення нового протекціонізму та локалізму</u> через дії різних держав.
12.	<i>Could this plague from the Bible be the <u>coronavirus epidemic</u> sweeping around the globe?</i> (EEW, URL)	Чи може ця Біблійська чума стати <u>епідемією коронавірусу</u> , яка охопила весь світ?
13.	<i>That is certainly quite visible in Europe, especially as <u>Covid-19</u> reveals the deep cracks in the European project.</i> (ESPI, URL)	Це, безумовно, цілком прослідковується в Європі, тим більше, що <u>Covid-19</u> виявляє глибокі тріщини в європейському проекті.
14.	<i>There is still a deeper and more emotional revelation delivered through the lenses of the <u>Coronapocalypse</u>.</i> (ESPI, URL)	Все ще існує глибше і емоційніше одкровення, яке проходить через <u>Коронапокаліпсис</u> .
15.	<i><u>Coronavirus Epidemics Began Later Than Believed, Study Concludes.</u></i> (NYTH, URL)	<u>Епідемія коронавірусу</u> розпочалася пізніше, ніж вважали, - підсумовує дослідження.
16.	<i>The <u>first confirmed coronavirus infections</u> in Europe and the United States,</i>	Перші підтверджені <u>коронавірусні інфекції</u> в Європі та США, виявлені в січні, не призвели до

	<i>discovered in January, did not ignite the epidemics that followed, according to a close analysis of hundreds of viral genomes. (NYTH, URL)</i>	подальших епідемій, згідно з пильним аналізом сотень вірусних геномів.
17.	<i>Scientific understanding of the <u>coronavirus</u> is evolving almost daily, and this type of research yields a range of possible results, not complete certainty. (NYTH, URL)</i>	Наукове розуміння <u>явища коронавірусу</u> розвивається майже щодня, і цей тип досліджень дає низку можливих результатів, але не повну визначеність.
18.	<i>The first confirmed <u>coronavirus case</u> in the United States was a man who flew from China to the Seattle-Tacoma International Airport on Jan. 15. (NYTH, URL)</i>	Першим підтвердженим <u>випадком коронавірусу</u> у США був чоловік, який прилетів з Китаю до міжнародного аеропорту Сіетл-Такома 15 січня.
19.	<i>Islamic State Calls <u>Coronavirus Pandemic</u> a Plague of Biblical Proportions. (EEW, URL)</i>	Ісламська держава називає <u>пандемію коронавірусу</u> чумою біблійних масштабів.
20.	<i>Are we at <u>“war” with coronavirus?</u> (WPW, URL)</i>	Чи, ми <u>«воюємо» з коронавірусом?</u>
21.	<i>COVID-19: <u>“Waging War” Against a Virus</u> is NOT What We Need to Be Doing. (WILPFW, URL)</i>	COVID-19: <u>«Вести війну» проти вірусу</u> - це НЕ те, що нам потрібно робити.
22.	<i>Several <u>coronavirus vaccines</u> have now been approved for use, either by individual countries or groups of countries, such as the European Union and the World Health</i>	Кілька <u>вакцин проти коронавірусу</u> зараз схвалено для використання як окремими країнами, так і групами країн, такими як Європейський Союз та Всесвітня

	<i>Organization (WHO). (BMW, URL)</i>	організація охорони здоров'я (ВООЗ).
23.	<i>The <u>coronavirus pandemic</u> has impacted our lives, our economy and nearly every corner of the globe. (NYTNC, URL)</i>	<u>Пандемія коронавірусу</u> вплинула на наше життя, економіку та майже на всі куточки земної кулі.
24.	<i>“You’re looking <u>at the enemy</u>,” says Roberts, recalling those first encounters. “It’s invisible to everyone else in the world”. (ABCCM, URL)</i>	«Ви дивитесь <u>на ворога</u> », - каже Робертс, згадуючи ті перші зіткнення. «Це непомітно для всіх інших у світі».
25.	<i>South Africa warns of <u>coronavirus ‘storm’</u> as outbreak accelerates across continent. (TGWA, URL)</i>	Південно-Африканська Республіка попереджає про <u>«шторм» коронавірусу</u> , так як спалах захворювань прискорюється по всьому континенту.
26.	<i>U.S. Surgeon General Jerome Adams said (...): “This is going to be <u>our Pearl Harbor moment</u>, our 9/11 moment, only it’s not going to be localized”. (CNNPH, URL)</i>	Головний хірург США Джером Адамс сказав (...): «Це буде наш момент в Перл-Харборі, наш момент 11 вересня, тільки він не буде локальним».
27.	<i>As of 9 July, Africa had 512,039 confirmed <u>Covid-19 cases</u>, with 11,915 deaths, data from governments and the World Health Organization showed. (TGWA, URL)</i>	Станом на 9 липня в Африці було підтверджено 512 039 <u>випадків захворювання на Covid-19</u> із 11 915 смертями, свідчать дані урядів та Всесвітньої організації охорони

		здоров'я.
28.	<i>In <u>Coronavirus</u> War Of Words With The U.S., China Pulls No Punches. (NRPPP, URL)</i>	У словесній війні, пов'язаній з коронавірусом, з США Китай не має ніякого значення.
29.	<i>George Magoha, the education minister, said that <u>the curve of Covid-19 infections</u> was expected to flatten only by December. (TGWA, URL)</i>	Джордж Магоха, міністр освіти, заявив, що <u>крива зараження Covid-19</u> , як очікується, піде на спад лише з грудня.
30.	<i>There is increasing confidence that the <u>COVID-19 outbreak</u> likely originated in a Wuhan laboratory, though not as a bioweapon but as part of China's attempt to demonstrate that its efforts to identify and <u>combat viruses</u> are equal to or greater than the capabilities of the United States ... (FNOB, URL)</i>	Зростає впевненість у тому, що <u>спалах COVID-19</u> , ймовірно, виник у лабораторії Уханя, хоча і не як біозброя, а як частина спроби Китаю продемонструвати, що його зусилля щодо ідентифікації та боротьби з вірусами рівні або більші за можливості Сполучених Штатів ...
31.	<i>The provincial government was forced to clarify statements suggesting that more than a million graves were being dug for <u>victims of Covid-19</u>. (TGWA, URL)</i>	Місцевий уряд був змушений пояснити заяви, які свідчать про те, що для <u>жертв Covid-19</u> викопували більше мільйона могил.
32.	<i>Mark Penn: In <u>coronavirus</u> fight, America needs a 60- day plan to battle virus and save our economy. (FNMP, URL)</i>	Марк Пенн: У <u>боротьбі з коронавірусом</u> Америці потрібен 60-денний план боротьби з вірусом та порятунку нашої економіки.
33.	<i><u>Coronavirus Covid-19</u> has now</i>	Зараз <u>коронавірус Covid-19</u>

	<i>spread to six continents – only Antarctica is currently free of infections – and has triggered more than 85,000 cases of respiratory illness, of which nearly 3,000 have been fatal. (TGSC, URL)</i>	поширився на шість континентів - лише Антарктида вільна від інфекцій - і спричинив понад 85 000 випадків респіраторних захворювань, з яких майже 3 000 мали летальний результат.
34.	<i><u>Covid-19</u> is now an epidemic in many parts of the globe and is destined to have a major impact on the health of the planet. (TGSC, URL)</i>	<u>Covid-19</u> зараз є епідемією у багатьох частинах земної кулі, і здійснює значний вплив на здоров'я планети.
35.	<i>Both <u>Covid-19</u> and influenza are respiratory illnesses and are spread by exhaled droplets which can survive in the air and on surfaces for short times. (TGSC, URL)</i>	І <u>Covid-19</u> , і грип є респіраторними захворюваннями і поширюються за допомогою видихуваних крапель, які можуть виживати у повітрі та на поверхнях деякий час.
36.	<i>Whose <u>coronavirus strategy</u> worked best? Scientists hunt most effective policies. (PMCS, URL)</i>	Чия <u>стратегія боротьби з коронавірусом</u> спрацювала найкраще? Вчені шукають найефективніші стратегії.
37.	<i><u>Cases of Covid-19</u> would then appear over a longer period of time and would not abruptly trigger chaos at hospitals. (TGSC, URL)</i>	Тоді <u>випадки захворювання на Covid-19</u> з'являлися б протягом більш тривалого періоду часу і не спричинили б різкого хаосу в лікарнях.
38.	<i>Will it be possible to eradicate <u>Covid-19</u>, or could it reappear regularly in future? (TGSC, URL)</i>	Чи вдасться викоринити <u>Covid-19</u> , чи він зможе з'являтися регулярно в майбутньому?
39.	<i>Some observers have pointed to the</i>	Деякі спостерігачі вказують на той

	<i>fact that Africa has relatively few cases of Covid-19 and that this may be a response to hotter conditions there. The virus cannot take the heat, in other words. (TGSC, URL)</i>	факт, що в Африці порівняно мало <u>випадків захворювання на Covid-19</u> , і що це може бути реакцією на тамтешні спекотніші умови. Іншими словами, вірус не сприймає тепло.
40.	<i>President Joe Biden's administration says it has <u>taken steps to hasten vaccinations</u>. (CNNV, URL)</i>	Адміністрація президента Джо Байдена заявляє, що <u>вжила заходів для пришвидшення вакцинації</u> .
41.	<i>Health experts had warned that the November-December holidays, with boosts in travel and indoor gatherings, would send <u>Covid-19 cases soaring</u>. (CNNV, URL)</i>	Експерти у галузі охорони здоров'я попереджали, що канікули у листопаді-грудні, а також збільшення кількості поїздок та зібрань у приміщенні, призведуть до зростання кількості <u>випадків захворювання на Covid-19</u> .
42.	<i>The country averaged 3,349 <u>Covid-19 deaths a day across a week as of Tuesday</u>. (CNNV, URL)</i>	Станом на вівторок в країні в середньому реєструвалося 3349 смертей від <u>Covid-19</u> в день за тиждень.
43.	<i>If we ever were One, we are not now. Because we are for certain not all in this together as Governor Andrew Cuomo said: "Everyone is subject to this <u>virus</u>. I do not care how smart, how rich, how powerful you think you. (GNYGC, URL)</i>	Якщо ми коли-небудь і були Єдиним цілим, то не зараз. Тому що зараз ми, напевно, не один за одного, але як сказав губернатор Ендрю Куомо: «Усі піддаються цьому <u>вірусу</u> . Мені байдуже, наскільки розумним, наскільки

		багатим, наскільки сильним ви себе вважаєте».
44.	<i>China's <u>health crisis</u> is testing the entire global economic system, and placing unexpected and additional strain on the fragility of an extended boom. It's also a test of China's strength as a consumer-and the U.S.'s ability to step up as China lags. (WSJCCC, URL)</i>	<u>Криза в галузі охорони здоров'я</u> в Китаї випробовує всю світову економічну систему і створює неочікуване додаткове навантаження на крихкість тривалого буму. Це також випробовує сили Китаю як споживача, а також здатність США активізувати свою діяльність у міру того, як Китай відстає.
45.	<i>White House press secretary, Jen Psaki, said <u>the Covid-19 vaccine</u> should be made available to everyone, including undocumented immigrants. (TGUJ, URL)</i>	Прес-секретар Білого дому Джен Псакі заявила, що <u>вакцина від Covid-19</u> повинна бути доступною кожному, включаючи іммігрантів без документів.
46.	<i>Sagging demand for crude oil, which has stumbled 16% in price since China identified <u>the coronavirus</u>, is prompting. (WSJCCC, URL)</i>	Падіння попиту на неочищену нафту, яка впала в ціні на 16% з тих пір, як Китай виявив <u>коронавірус</u> , спонукає до цього.
47.	<i>That's very close to <u>a pandemic peak</u> average of 3,355 reached on January 13 - and far ahead of the averages around 1,000 just in mid-November. (CNNV, URL)</i>	Це дуже близько до <u>пікового середнього значення пандемії</u> , рівному 3355, яке було досягнуто 13 січня, і набагато перевищує середнє значення у близько 1000 чоловік тільки в середині листопада.

48.	<i>To Avoid an Outbreak, China Cancels Lunar New Year for Millions of Migrants.</i> (NYTWA, URL)	Щоб уникнути <u>спалаху</u> , Китай скасовує місячне святкування Нового року для мільйонів мігрантів.
49.	<i>Fortunately, Fauci said, current Covid-19 vaccines are likely to be effective against the new variants.</i> (CNNV, URL)	На щастя, сказав Фаучі, нинішні <u>вакцини від Covid-19</u> , ймовірно, будуть ефективними проти нових штамів.
50.	<i>Covid: Biden signs executive orders on food aid and worker protections.</i> (BNU, URL)	<u>Ковід</u> : Байден підписує розпорядження про продовольчу допомогу та захист прав працівників.
51.	<i>Fears of global economic slowdown as virus follows trade war. China, and the world, were already burdened by tariffs. Now, some say the coronavirus could undermine fragile.</i> (TGFGGE, URL)	Побоювання з приводу уповільнення темпів зростання світової економіки, через вірус після торгової війни. Китай і світ уже були обтяжені тарифами. Зараз дехто каже, що <u>коронавірус</u> може підірвати і так крихке становище.
52.	<i>The Trump administration was widely accused of failing to get to grips with the pandemic.</i> (BNU, URL)	Адміністрацію Трампа звинуватили в тому, що вона не впоралася з <u>пандемією</u> .
53.	<i>The US has recorded the highest coronavirus death toll of any country in the world, with more than 410,000 fatalities, according to data collated by Johns Hopkins University.</i> (BNU,	Згідно з даними, зібраними Університетом Джона Гопкінса, США зафіксували найвищі <u>показники смертності від коронавірусу</u> серед усіх країн

	URL)	світу, в яких кількість померлих перевищила 410 000 людей.
54.	<i>The day after taking office, Mr Biden signed 10 executive orders as part of a sweeping "wartime" <u>Covid</u> action plan.</i> (BNU, URL)	Уже наступного дня після вступу на посаду пан Байден підписав 10 виконавчих розпоряджень як частину масштабного плану дій спрямованих проти <u>ковіду</u> .
55.	<i>What is Biden's <u>Covid</u> plan?</i> (BNU, URL)	Який саме план Байдена проти <u>Ковіду</u> ?
56.	<i>The American people deserve an urgent, robust and professional response to the growing public health and economic crisis caused by the <u>coronavirus (Covid-19) outbreak</u>," an introduction to the plan said.</i> (BNU, URL)	Американський народ заслуговує на термінову, надійну та професійну реакцію на зростаючу кризу у сферах охорони здоров'я та економіки, спричинену <u>спалахом коронавірусу (Covid-19)</u> ", - йдеться у вступі до плану.
57.	<i>Scientists behind a study tracking <u>coronavirus</u> in England say there are signs of a "shallow decline" in infection levels but they remain high.</i> (BNH, URL)	Вчені, які взяли участь у дослідженні <u>коронавірусу</u> в Англії, заявляють, що є ознаки "незначного зниження" рівня зараження, але все ж він залишається високим.
58.	<i>The number of people infected with the <u>virus</u> is at the highest level that we've recorded since we began testing last May.</i> (BNH, URL)	Кількість людей, заражених <u>вірусом</u> , знаходиться на найвищому рівні, який ми зафіксували з моменту початку тестування в травні минулого року.
59.	<i>And more than 4,000 are on</i>	І більше 4000 людей підключені до

	<i>ventilators, more than at any other time during the <u>pandemic</u>. (BNH, URL)</i>	апаратів штучної вентиляції легенів, що становить більше, ніж будь-коли під час <u>пандемії</u> .
60.	<i>Hospital admissions of patients with <u>Covid</u> are coming down slightly, according to government figures. (BNH, URL)</i>	Кількість госпіталізацій пацієнтів із <u>Ковідом</u> трохи зменшується, згідно з урядовими даними.
61.	<i>Local outbreaks have been caused by hotel <u>quarantine breaches</u>, including a second wave in Melbourne. (BNA, URL)</i>	Місцеві спалахи, включаючи другу хвилю в Мельбурні були спричинені <u>порушеннями карантину</u> в готелях.
62.	<i>Other <u>outbreaks</u> - including one in Sydney which has infected about 200 people - prompted internal border closures between states, and other restrictions around Christmas time. (BNA, URL)</i>	Інші <u>спалахи захворювання</u> , в тому числі в Сіднеї, під час яких були заражені близько 200 людей, спричинили закриття внутрішніх кордонів між штатами та інші обмеження у різдвяний період.
63.	<i><u>Covid</u>: Why hasn't the UK banned all international flights? (BNE, URL)</i>	<u>Ковід</u> : Чому Великобританія не заборонила всі міжнародні рейси?
64.	<i>The country has also extended a travel ban to South America, Portugal and many African countries, amid concerns about new, potentially more <u>infectious variants</u> of <u>coronavirus</u>. (BNE, URL)</i>	Країна також продовжила заборону на поїздки до Південної Америки, Португалії та багатьох африканських країн на тлі побоювань щодо нових, потенційно більш <u>інфекційних штамів</u> коронавірусу.
65.	<i>Between January and March 2020, the UK introduced some measures to</i>	У період з січня по березень 2020 року Великобританія запровадила

	<i>try to protect itself from the new <u>virus</u>. (BNE, URL)</i>	деякі заходи як спроби захиститися від нового <u>вірусу</u> .
66.	<i>A recent study found that the <u>virus</u> was introduced to the UK "well over a thousand times in early 2020" with a third of transmission chains brought in from Spain, followed by 29% from France, neither of which faced any kind of restrictions. (BNE, URL)</i>	Нещодавнє дослідження показало, що <u>вірус</u> був занесений у Великобританію "понад тисячу разів на початку 2020 року", причому третина ланцюгу передачі інфекції привезена з Іспанії, а тоді 29% - з Франції, жоден з яких не був обмежений.
67.	<i>Arguments for a travel ban could be made around the <u>new variants of coronavirus</u>, he suggested, but it was far from certain. (BNE, URL)</i>	Він припустив, що аргументи щодо заборони на виїзд можуть бути викликані <u>новими штамми коронавірусу</u> , але це далеко не так.
68.	<i>Travel is only permitted for essential reasons and people entering the UK must show evidence of a <u>recent negative coronavirus case</u> before boarding their flight. (BNE, URL)</i>	Подорож дозволена лише зі суттєвих причин, і люди, які в'їжджають до Великобританії, повинні надати докази <u>недавнього негативного результату тесту на коронавірус</u> перед тим, як сісти в літак.
69.	<i>Direct flights from parts of the world with <u>new coronavirus variants</u> are banned. (BNE, URL)</i>	Прямі рейси з частин світу із <u>новими штамми коронавірусу</u> заборонені.
70.	<i>Passengers arriving from South Africa or the UK must have tested negative for the <u>virus</u> within 72 hours of their arrival in Ireland and are still</i>	Пасажири, які прибувають з Південної Африки або Великобританії, повинні отримати негативний тест на <u>вірус</u> протягом

	<i>required to isolate for 14 days. (BNE, URL)</i>	72 годин після прибуття в Ірландію і все ще повинні відбути двотижневу ізоляцію.
71.	<i>At least four new variants of the <u>coronavirus</u> are keeping scientists awake at night. (CNNH, URL)</i>	Щонайменше чотири нові штами <u>коронавірусу</u> не дають спокою ученим.
72.	<i>While there's nothing like the phrase "<u>mutant new virus</u>" to grab the attention, scientists say so far, they are reassured by what they have found. (CNNH, URL)</i>	Хоча нічого подібного до фрази " <u>новий мутантний вірус</u> " не привертає увагу, вчені кажуть, що поки що вони заспокоюються тим, що виявили.
73.	<i>He and colleagues have been studying <u>the immune response to coronavirus infection</u> and say the body produces hundreds of different types of antibodies to attack the virus. (CNNH, URL)</i>	Він та його колеги вивчали <u>імунну реакцію на інфекцію коронавірусу</u> і стверджують, що організм виробляє сотні різних типів антитіл для атаки вірусу.
74.	<i>Nonetheless, officials in South Africa say this variant is now the most common version of the <u>coronavirus</u> found in several areas. (CNNH, URL)</i>	Тим не менш, представники Південно - Африканської Республіки заявляють, що зараз цей штам є найпоширенішою версією <u>коронавірусу</u> , що зустрічається в кількох областях.
75.	<i>Staffers who might be doing this kind of testing instead are running tests to diagnose <u>coronavirus infections</u> in people. (CNNH, URL)</i>	Персонал, який замість цього може проводити таке тестування, проводить тести для діагностики <u>коронавірусних інфекцій</u> у людей.
76.	<i>India has recorded the second-</i>	Індія зафіксована як друга країна

	<i>highest number of <u>Covid-19</u> infections in the world after the US. (BNI, URL)</i>	за кількістю інфекцій <u>Covid-19</u> у світі після США.
77.	<i>Since the <u>pandemic</u> began it has confirmed more than 10.6 million cases and almost 153,000 deaths, according to figures from Johns Hopkins University. (BNI, URL)</i>	Згідно з даними Університету Джона Гопкінса, з моменту початку <u>пандемії</u> було підтверджено понад 10,6 мільйона випадків і майже 153 000 смертей.
78.	<i><u>Covishield</u> is one of two vaccines approved by the Indian government for use in its inoculation programme, which began last week and is the largest in the world. (BNI, URL)</i>	<u>Covishield</u> - одна з двох вакцин, схвалених урядом Індії для використання в програмі щеплення, яка розпочалася минулого тижня і є наймасштабнішою у світі.
79.	<i>Mr Poonawalla said there would be no impact on the production of the <u>Oxford-AstraZeneca vaccine</u>, known locally as <u>Covishield</u>, "due to multiple production buildings that I had kept in reserve to deal with such contingencies". (BNI, URL)</i>	Пан Поонавалла заявив, що це не вплине на виробництво <u>вакцини Oxford-AstraZeneca</u> , відомої в країні як <u>Covishield</u> , "завдяки наявності багатьох виробничих будівель, які я тримав у резерві для вирішення таких непередбачених ситуацій".
80.	<i>Officials on the governors' call were discussing whether the steep slope in <u>coronavirus cases</u> may be due to a potential US variant similar to a variant first identified by genetics experts in the UK. (CNNWH, URL)</i>	Чинівники за закликом губернаторів обговорювали, чи може різкий спад <u>випадків коронавірусу</u> бути пов'язаний із потенційним варіантом США, подібним до варіанту, вперше визначеного експертами з генетики

		у Великобританії.
81.	<i>The <u>pandemic</u> continues to rage as the nation has turned its attention to the insurrection at the US Capitol and the certification of President-elect Joe Biden's victory, and the task force continued to warn states of "aggressive community spread" after the holiday season. (CNNWH, URL)</i>	<u>Пандемія</u> продовжує лютувати, оскільки нація займалась повстанням в Капітолії США та підтвердженням перемоги обраного президента Джо Байдена, а цільова група продовжувала попереджати штати про наслідки "активного поширення громадян" після сезону відпусток.
82.	<i>Parosmia: 'Since I had <u>Covid</u>, food makes me want to vomit'. (BNS, URL)</i>	Паросмія: "Оскільки у мене був <u>Ковід</u> , від їжі мене нудить".
83.	<i>Many people with <u>Covid-19</u> temporarily lose their sense of smell. (BNS, URL)</i>	Багато людей, які мають <u>Covid-19</u> тимчасово втрачають нюх.
84.	<i>Clare caught <u>coronavirus</u> in March last year and, like many people, she lost her sense of smell as a result. (BNS, URL)</i>	Клер підхопила <u>коронавірус</u> у березні минулого року, і, як і багато людей, в результаті втратила нюх.
85.	<i>Nearly all had started with anosmia arising from <u>Covid-19</u>, and ended up with parosmia. (BNS, URL)</i>	Майже все починалося з аносмії, що виникла через <u>Covid-19</u> , і закінчилося парозійною хворобою.
86.	<i>Around 65% of people with <u>coronavirus</u> lose their sense of smell and taste and it's estimated that about 10% of those go on to develop a "qualitative olfactory dysfunction",</i>	Близько 65% людей з <u>коронавірусом</u> втрачають нюх та смак, і, за підрахунками, приблизно у 10% з них розвивається "якісна дисфункція

	<i>meaning parosmia or a rarer condition, phantosmia, when you smell something that isn't there. (BNS, URL)</i>	нюху", тобто паросмія або ще рідше захворювання, фантосмія, за якої відчувається запах чогось, що немає поруч.
87.	<i>If this is correct, up to 6.5 million of the 100 million who have <u>had Covid-19</u> worldwide may now be experiencing long-covid parosmia. (BNS, URL)</i>	Якщо це вірно, то до 6,5 мільйонів із 100 мільйонів людей, котрі перенесли <u>Covid-19</u> у всьому світі, тепер можуть переживати паросмію, викликану тривалим періодом захворювання на ковід.
88.	<i>The €2.75 (£2.50) "<u>corona stamp</u>" comes in sheets 10cm wide, or a tenth of the 1-metre distance that the government advises members of the public to keep apart from each other, symbolised in official campaigns by a baby elephant. (TGPS, URL)</i>	« <u>Коронавірусна марка</u> » вартістю у 2,75 євро поставляється в аркушах шириною 10 см або десятою частиною 1-метрової відстані, яку уряд радить представникам громадськості тримати окремо один від одного, що символізується в офіційних кампаніях слоненням.
89.	<i>Austria's postal service has united two aspects of <u>the coronavirus pandemic</u> in a stamp printed on toilet paper that people can also, at a push, use for social distancing. (TGPS, URL)</i>	Австрійська поштова служба об'єднала два аспекти <u>пандемії коронавірусу</u> в марці, надрукованій на туалетному папері, яку люди також можуть, як бонус, використовувати для соціальної дистанції.
90.	<i>The <u>corona stamp</u> will be sold at twice its face value, with the mark-up</i>	Марка присвячена <u>короні</u> продаватиметься вдвічі вище

	<i>going to charity. (CNNVU, URL)</i>	номіналу, а надбавка буде спрямовуватись на благодійність.
91.	<i>Colombia's defense minister is in intensive care due to <u>Covid-19</u>. (CNNVU, URL)</i>	Міністр оборони Колумбії перебуває в реанімації через <u>Covid-19</u> .
92.	<i>The Ministry of Defense first announced on January 12 that <u>Holmes Trujillo had tested positive for the virus</u>, saying he would continue with his duties virtually. (CNNVU, URL)</i>	Міністерство оборони вперше оголосило 12 січня, що Холмс Трухільйо <u>отримав позитивний тест на вірус</u> , заявивши, що він фактично продовжить виконувати свої обов'язки.
93.	<i>A new study suggests someone might be able to get infected with one of the <u>new variants of the coronavirus</u> even if they've had <u>Covid-19</u> before or have been vaccinated. (CNNVU, URL)</i>	Нове дослідження припускає, що можливо заразитися одним із <u>нових штамів коронавірусу</u> , навіть якщо вже перехворіли на <u>Covid-19</u> або були вакциновані.
94.	<i>And we don't have data for <u>Covid-19</u> because that could take years," she says. (BNS, URL)</i>	І у нас немає даних за <u>Covid-19</u> , оскільки це може зайняти роки, - заявляє вона.
95.	<i>"Eggs physically repulse me and I'm unable to enjoy beer or wine as they have a flavour I simply call <u>Covid</u>." (BNS, URL)</i>	"Яйця фізично відштовхують мене, і я не можу насолоджуватися пивом або вином, оскільки вони мають смак, який я просто називаю <u>Ковідом</u> ".
96.	<i>"All those luxuries we take for granted have vanished since having <u>Covid</u>," he says. "I feel like I'm</i>	Усі ті предмети розкоші, які ми сприймаємо як належне, зникли після того, як в мене діагностували

	<i>broken and no longer me."</i> (BNS, URL)	<u>Ковід</u> ", - говорить він. "Я відчуваю, що я зламаний, і що я - вже не я".
97.	<i>"Because so few people had parosmia before <u>Covid-19</u>, it wasn't studied very much and most people were unaware of what it was, so we don't have historic data.</i> (BNS, URL)	"Оскільки до <u>Covid-19</u> так мало людей хворіли на паросмію, що її не дуже вивчали, і більшість людей не знали, що це таке, тому у нас немає історичних даних.
98.	<i>And we don't have data for <u>Covid-19</u> because that could take years," she says.</i> (BNS, URL)	І у нас немає даних за <u>Covid-19</u> , оскільки це може зайняти роки", - каже вона.
99.	<i>Jane Parker notes that loss of smell comes pretty low on the list of priorities for those dealing with the <u>pandemic</u>, but she and Barry Smith say it often affects mental health and quality of life.</i> (BNS, URL)	Джейн Паркер зазначає, що втрата нюху досить рідко входить до списку пріоритетів для тих, хто має справу з <u>пандемією</u> , але вона та Баррі Сміт кажуть, що це часто впливає на психічне здоров'я та якість життя.
100.	<i>Justin didn't attend the racing festival held in Cheltenham that month, but he knows people who did, and he caught the <u>virus</u> not long afterwards, losing his sense of taste and smell.</i> (BNS, URL)	Джастін не відвідував фестиваль кінного спорту, який відбувся у Челтнемі минулого місяця, але він знає людей, які там були, і незабаром після цього підхопив <u>вірус</u> , втративши почуття смаку та запаху.

SUMMARY

The COVID-19 pandemic has become a serious problem that has stuck people in the 21st century. It poured practically into all the spheres of human activity, and in all the areas of scientific knowledge to take care of the preliminaries of what is tied to the pandemic. From a linguistic point of view, it is interesting to represent verbal information, how to describe a pandemic, the adoption of new vocabulary words, terms and understand how to interpret the language in the Danish hour. The price has been assigned to the concept of COVID-19, presented in mass media, as the main sources of information about those who see it in the light. Concepts are the center of ideal day-to-day, which is formed in the capacity of people from the middle-of-the-way sensitive information, from the middle-of-the-way operations of people to objects, from the interoperability of the additional rose-colored form of the concept, which was created by the same concepts.

Words are a single way of recognizing conceptual meaning, and, having removed access for other words, we can switch to the rosy efficiency of those conceptual features, which are not overwhelmed by words (which are meaningful in meaning) To that, the word, like and be-like nomination, is the whole key, like a clue for people, a concept that will be surrounded by a single rosy dyyalnosti. The concept COVID-19 is a comprehensive informational day, change of shape, formations in suspension.

The problems of verbalization of concepts have been attributed to a few scientific robots. Problem of nomination to the concept is presented in the scientific development of the concept of philosophy and language of culture among the authors of such authors: O. Kubryakov, O. Selivanov, O. Babushkina, S. Vorkachov, M. Pimenov, A. Vezhbitskoy and etc. Z. Popova and I. Robots. The term "concept" is adopted in the framework of new scientific disciplines - cognitive linguistics, psycholinguistics and linguoculturology.

The object of study is the concept of COVID-19.

The subject of the study is the content and structure of this concept COVID-19.

The aim of the study is to analyze the linguistic means of verbalization of the concept of COVID-19 in the English-language media and the specifics of their reproduction in the Ukrainian language.

To achieve this goal, it is necessary to solve the following tasks:

- to define the concept and picture of the world as a category of linguistics;
- to analyze different approaches to the study of the concept in modern linguistics;
- to characterize media discourse as an object of linguistic research;
- to investigate the verbalization of the concept of COVID-19 and its connection with the speech influence;
- to analyze the features of the conceptual core of the concept of verbalization of the concept of COVID-19;
- determine the specifics of the translation of the language of the media and information material;
- to investigate the translation transformations of the transfer of the COVID-19 concept in the Ukrainian language;
- substantiate the issue of transferring the concept of COVID-19 in the Ukrainian language.

Research methods. The method of continuous sampling was used in the work with journalistic texts and in the preparation of factual material. The method of classification helped to divide the concept into groups depending on their frequency, thematic diversity. Using the descriptive method, the structural and semantic features of the concept are established. The comparative method was used to compare the concept in Ukrainian and English, to determine their features.

The scientific novelty of the work is that it offers criteria for evaluating the translation of media texts; the analysis of the dependence of the type of transmission of linguistic means of the COVID-19 concept in the Ukrainian language is carried out; developed recommendations for the transfer of linguistic means of the COVID-

19 concept in the Ukrainian language, taking into account linguistic and cultural factors and the expectations of this target audience.

The material of the study is *The Guardian, The Times, The Economist, The Independent, The Washington Post, BBC news, CNN news. The Guardian, The Times, The Economist, The Independent, The Washington Post, New York Times, The Daily Telegraph, The European Sociologist.etc.*

The practical significance of this study, first of all, is that the developed recommendations for the transfer of linguistic means of the concept of COVID-19 in the Ukrainian language can be used in translation practice. The provisions of the study can be used both in courses of lectures on the theory of translation and in practical classes on translation, as well as in courses on English onomastics of high school, theory of literature, lexicology and stylistics of the English language.

COVID-19 and coronavirus SARS-CoV-2 are the first and specially created identifying names of an object that did not have a name before. In relation to them, other designations have become a secondary nomination. Thus, in the Ukrainian language as variants are used domesticated versions of primary internationalisms – *Ковід, коронавірус* (transliteration of the international abbreviation and its version with the results of graphic development, while they show the maximum formal variability in mass discourse. Furthermore, such transformations as addition, transposition, grammatical replacement and differentiation perform a significant function. In particular, it is also worth noting that transposition is the most common among them.

Based on the analysis of the nominative field, its main cognitive features, namely a medical condition / disease, a certain period of time, a catastrophic situation, were identified. The symptom of the disease is most vividly reflected in medical terms for COVID-19.